

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**BELİREN YETİŞKİNLERİN SHARENTING YAŞANTILARINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA MARUF CANSIZLAR

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ EKREM SEDAT ŞAHİN

AKSARAY 2023

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**BELİREN YETİŞKİNLERİN SHARENTING YAŞANTILARINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUSTAFA MARUF CANSIZLAR

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ EKREM SEDAT ŞAHİN

AKSARAY 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 6 (altı) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Mustafa Maruf

Soyadı : CANSIZLAR

Bölümü : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Beliren yetişkinlerin sharenting yaşantılarına ilişkin görüşleri:

Nitel bir çalışma

İngilizce Adı : Opinions of emerging adults about their sharenting experiences: A qualitative study

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Mustafa Maruf CANSIZLAR

İmza:

T.C. AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Mustafa Maruf CANSIZLAR tarafından hazırlanan “Beliren yetişkinlerin sharenting yaşantılarına ilişkin görüşleri: Nitel bir çalışma” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Aksaray Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ekrem Sedat ŞAHİN

İmza

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, Aksaray Üniversitesi

.....

Üye: Prof. Dr. Rezzan GÜNDOĞDU

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, Aksaray Üniversitesi

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

Psikoloji, Sakarya Üniversitesi

.....

Tez Savunma Tarihi: 10/07/2023

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Sevilay USLU DİVANOĞLU
İmza

Anneme ve Babama...

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimimin en büyük kazanımı özverili, çalışkan ve içten tutumuyla rehberliğini esirgemeyen, bir an olsun düşmeme izin vermeyen bir tez danışmanıya çalışmak oldu. Tezime konu olan fenomenle tanıştıran ve ilham sağlayan çok kıymetli danışmanım saygıdeğer Dr. Öğr. Üyesi Ekrem Sedat ŞAHİN'e sabırlı öğretmenliği ve titiz değerlendirmeleri ile tezimin her harfindeki eşsiz emeği için sonsuz teşekkür ederim.

Severek katıldığım derslerinde yeni kuramları ve bakış açılarını tanıtarak psikolojik danışma uygulamalarıma ufuk açan çok kıymetli hocam Prof. Dr. Rezzan GÜNDOĞDU'ya,

Tez savunma jürimde bulunarak değerli görüş ve önerileriyle tezime katkı sağlayan Sayın Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL Hocama,

Okulda rehberlik hizmetinin önemini bilen ve hem okul çalışmalarımı hem de tez çalışmalarımı yürütürken yardımını esirgemeyen kurum müdürüm Cuma YILDIRIM Hocama,

Yüksek lisans eğitimim boyunca arkadaşlığıyla ve paylaşımcılığıyla her daim motivasyon kaynağım olan, çalışkanlığıyla örnek aldığım değerli arkadaşım Makbule DURAN MUCUK'a,

Teşekkürü bir borç bilirim.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BELİREN YETİŞKİNLERİN SHARENTİNG YAŞANTILARINA
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

(Yüksek Lisans Tezi)

Mustafa Maruf CANSIZLAR, Aksaray 2023

ÖZET

Ebeveynlerin çocukları hakkındaki kişisel bilgileri, fotoğraf ve video gibi görselleri sosyal medyada paylaşma davranışı ‘sharenting’ olarak tanımlanmaktadır. Bu ifade “Share”(paylaşmak) ve “Parenting”(ebeveynlik) sözcüklerinin birleşiminden türetilmiştir. Ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarında yer alan çocukların dijital ayak izlerinin onların gelecekteki istihdamları ve akademik hayatlarında uzun vadeli sonuçları olabileceği vurgulanmaktadır. Ebeveynler çocuklarının rızasını alsalar dahi bu paylaşımlar çocukları tarafından onaylanmayabilir. Sharenting konusunda bugüne kadar yapılan araştırmalar, esas olarak ebeveynlerin paylaşma güdülerine ve çevrimiçi olarak paylaştıkları içeriklere odaklanmıştır. Fiziksel mahremiyetin ve ebeveyn müdahaleciliğinin ebeveynle ilişkilerde belirleyici rol oynadığı beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin ebeveynlerinin sharenting davranışına yönelik deneyimleri ve bu olgunun onların geleceklerini (istihdam ve dijital ayak izi gibi) nasıl etkileyebileceğine yönelik herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırmanın temel amacı ebeveynlerinin sharenting davranışına maruz kalan beliren yetişkinlerin yaşantılarını bütüncül bir yaklaşımla ve ayrıntılı bir biçimde incelemek ve betimlemektir. Nitel araştırma desenine göre tasarlanan bu çalışmada fenomenoloji (olgu bilim) yöntemi kullanılarak bireysel ve odak grup görüşmeleri aracılığıyla beliren yetişkinlerin sharenting deneyimlerine ilişkin veri toplanmıştır. Katılımcıların sharenting davranışına maruz kalma deneyimlerine ilişkin görüşleri analiz edilerek temalar, alt temalar ve kategoriler oluşturulmuştur. Beliren yetişkinlerin sharenting deneyimine yönelik hissettikleri, algıladıkları ebeveyn motivasyonları, sharenting davranışına karşı baş etme yöntemleri, ebeveynlerinden

beklentileri ve bu yeni olgunun geleceklerine etkisine ilişkin bulgular tartışılmış; araştırmacılar ve uygulamacılara önerilerde bulunulmuştur.

Bilim Kodu : 10901

Anahtar Kelimeler: Beliren Yetişkin, Sharenting, Sosyal Medya, Ebeveynlik, Nitel Araştırma

Sayfa Adedi : 125

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Ekrem Sedat şAHİN

AKSARAY UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
OPINIONS OF EMERGING ADULTS ABOUT THEIR SHARENTING
EXPERIENCES: A QUALITATIVE STUDY

(M.A. Thesis)

Mustafa Maruf CANSIZLAR, Aksaray 2023

ABSTRACT

The behavior of parents sharing personal information about their children and images such as photos and videos on social media is defined as 'sharenting'. This phrase is derived from a combination of the words "Share" and "Parenting". It is emphasized that the digital footprints of children in their parents' social media posts may have long-term consequences in their future employment and academic life. Even if parents get their children's consent, these posts may not be approved by their children. Research on sharenting to date has mainly focused on parents' motivation to share and the content they share online. There are no studies on the sharenting experiences of youngs in emerging adulthood, where physical privacy and parental interventionism play a decisive role in relations with parents, and how this phenomenon may affect their future (such as employment and digital footprint). The main purpose of this research is to examine and describe the experiences of emerging adults who are exposed to their parents' sharenting behavior with a holistic approach and in detail. In this study, which was designed according to a qualitative research design, data on the sharenting experiences of emerging adults were collected through individual and focus group interviews using the phenomenology method. Themes, sub-themes and categories were created by analyzing the views of the participants about their experiences of being exposed to sharenting behavior. The findings related to the feelings and perceived parental motivations of emerging adults regarding the sharenting experience, their coping methods against the sharenting behavior, their expectations from their parents, and the effect of this new phenomenon on their future are discussed. Then, suggestions were made to researchers and practitioners.

Science Code : 10901

Key words : Emerging Adult, Sharenting, Social Media, Parenting, Qualitative Research

Number of Pages : 125

Supervisor : Dr. Öğretim Üyesi Ekrem Sedat ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLOLAR LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sayıtlar.....	8
1.5. Sınırlılıklar.....	8
1.6. Tanımlar	8
BÖLÜM 2.....	9
KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1.1. Beliren Yetişkinlik.....	9
2.1.2. Beliren Yetişkinliğin Beş Özelliği	12
2.1.3. Sosyal Medya	14
2.1.4. Sharenting (Sosyal Medya Ebeveynliği).....	16
2.1.5. Sharenting, İzlemim Yönetimi (Kendini Sunum) ve Genişletilmiş Benlik	18
2.1.6. Sharenting ve Dijital Ayak İzi	20
2.1.7. Sosyal Medyada Sosyal Görünüş Kaygısı	22

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	23
BÖLÜM 3.....	33
YÖNTEM... ..	33
3.1. Araştırmanın Modeli.....	33
3.2. Çalışma Grubu	34
3.3. Veri Toplama Süreci	35
3.4. Veri toplama araçları	36
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	36
3.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	36
3.5. Verilerin Analizi	37
3.6. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği	38
3.6.1. Geçerlilik.....	39
3.6.2. Güvenilirlik.....	40
BÖLÜM 4	42
BULGULAR.....	42
4.1. Tema 1: Duygu	44
4.1.1. Nahoş Duygular	44
4.1.1.1. Utanma.....	44
4.1.1.2. Öfke	45
4.1.1.3. Mutsuzluk	45
4.1.2. Hoş Duygular	46
4.1.2.1. Onur	46
4.1.2.2. Mutluluk	46
4.2. Tema 2: Ebeveynin Sharenting Motivasyonu	47
4.2.1. Gösteriş	47
4.2.1.1. Mutlu Aile Sunumu	48
4.2.1.2. Diğer Ebeveynlerden Etkilenme	48
4.2.1.3. Çocuğuyla Övünmek	49
4.2.2. Samimiyet	50
4.2.2.1. Albümleştirme	50
4.2.2.2. Sevgi Gösterimi.....	51
4.3. Tema 3: Sharenting'in Bireyin Geleceğine Etkisi.....	51
4.3.1. Olumlu Etki	52
4.3.1.1. Evlendirme.....	52
4.3.1.2. Albümleştirme	52
4.3.2. Olumsuz Etki	53

4.3.2.1. Dijital Ayak İzi.....	53
4.3.2.2. Evlendirme	54
4.3.2.3. Nazar Değmesi	55
4.3.3. Nötr Etki	55
4.4. Tema 4: Baş Etme Yöntemleri.....	56
4.4.1. Paylaşımı Kaldırmak	56
4.4.1.1. Ebeveynden Silmesini İstemek.....	57
4.4.1.2. Ebeveynin Hesabından Silmek	57
4.4.2. Tepki Vermemek	58
4.4.3. Alternatif Oluşturmak	59
4.4.4. Hedef Kitlelerini Sınırlandırmak	59
4.5. Tema 5: Beklenti.....	60
4.5.1. Paylaşım İzni	60
4.5.2. Hedef Kitle Kontrolü	60
4.5.3. İzlenim Yönetimine Saygı	61
4.5.4. Mahremiyet.....	62
4.5.5. Empati.....	62
4.6. Sharenting Davranışının Ebeveyn-Çocuk İlişkisine Etkisi	63
BÖLÜM 5.....	66
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	66
5.1. SONUÇ	66
5.2. TARTIŞMA	67
5.3. ÖNERİLER	76
KAYNAKÇA	78
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	90
EK 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	91
EK 3. Bireysel Görüşme Deşifresi Örneği.....	93
EK 4. Odak Grup Görüşmesi Deşifresi Örneği	95
EK 5. Etik Kurul İzni.....	107
EK 6. Tez Değerlendirme Formu	108

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Bireysel Görüşme Yapılan Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	35
Tablo 2. Odak Grup Görüşmesi Yapılan Katılımcıların Demografik Bilgileri.....	35

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Beliren yetişkinliğin olası konfigürasyonları	10
Şekil 2. Beliren yetişkinlerin sharenting deneyimlerine ilişkin temalar, alt temalar ve kategoriler	43

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu açıklanarak araştırmanın amacı ve önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ile temel kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsan hayatına hızlı bir giriş yapan internet, gün geçtikçe artan kullanıcı sayısı ile yaşamın bir parçası haline gelmiş; gelişen teknolojiyle etkililiği ve yaygınlığı artarak çağımızın en önemli iletişim araçlarından biri olmuştur. İletişim teknolojilerindeki yenilikler ile internete ulaşılabilirlik kolaylaşmıştır. Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre Türkiye’de hanelerde internet erişim imkânı ve bireylerde internet kullanımı 2012-2022 yılları arasında artışını sürdürmüştür (TÜİK, 2022).

Türkiye’de günlük internet kullanımı ortalama yedi saati aşarken bu sürenin ciddi bir kısmı sosyal medyada harcanmaktadır. Türkiye Instagram, Facebook ve Twitter gibi sosyal ağların kullanımında üst sıralarda yer almaktadır (We Are Social, 2022). Sosyal medya uygulamaları olarak da bilinen bu sosyal ağlar kullanıcının sınırlı bir sistemde herkesin erişimine tam açık ya da yarı açık bir profil yaratarak paylaşımlarına erişebilecek kişileri belirlemesine, aynı şekilde sistem içinde diğerlerinin paylaşımlarını görüntülemesine ve profiller arasında dolaşmasına olanak sağlamaktadır (Boyd ve Ellison, 2007). Kullanıcılar sosyal medya uygulamalarında birtakım görseller, profillerine ekledikleri kişisel bilgiler veya duvar kâğıdı gibi çeşitli içeriklerle ve paylaşımlarla öz sunumlarını gerçekleştirmekte, izlenim yönetimi stratejilerini kullanarak kendi amaçlarına hizmet eden olumlu bir sunum yaratabilmektedirler (Zhao, Grasmuck ve Martin, 2008; Elciyar ve Küçük, 2020). Bazı ebeveynler bu olumlu ve ideal benliği sunmak amacıyla sosyal medyada çocuğuna ilişkin paylaşımlarda bulunmaktadır. Ebeveynin kasıtlı olarak oluşturduğu bu anılarda çocuk, destekleyici aksesuar nesnesi konumundadır. Ancak gösterişli bir profil oluşturma kaygısı

olmayan, çocuğuna dair anılarını samimi ve gerçekçi bir şekilde albümleştirme amacı taşıyan, çocuğun nesne değil odak nokta olduğu paylaşımlar yapan ebeveynler de bulunmaktadır (Holiday, Norman ve Densley, 2020).

Ebeveynlerin çocukları hakkındaki kişisel bilgileri, fotoğraf ve video gibi görselleri sosyal medyada paylaşma davranışı ‘sharenting’ olarak tanımlanmaktadır (Choi ve Lewallen 2018). Bu ifade “Share”(paylaşmak) ve “Parenting”(ebeveynlik) sözcüklerinin birleşiminden türetilmiştir (Collins Dictionary, 2013). Türkçe literatürde bu yeni fenomen için “sosyal medya ebeveynliği” ifadesi de kullanılmaktadır (Cansızlar ve şahin, 2022). Ebeveynlerin Facebook paylaşımlarının incelendiği bir alışma (Maraşlı, Sühendan, Yılmaztürk ve çok, 2016) sharenting davranışının Türk ebeveynler arasında da yaygın olduğunu göstermektedir. Araştırmada ebeveynler özel günlere veya değerli gördükleri anlara yönelik paylaşımlar yaptıklarını bildirirler de profilleri detaylı olarak analiz edildiğinde günlük hayata yönelik genel paylaşımlarının daha baskın olduğu görülmektedir. Sosyal ağlarda babalardan daha fazla içerik paylaşan anneler, çocuklarının gelişim sürecini vurgulayan, çeşitli yiyecekler ve kıyafetlerle süslenen, "sevimli" fotoğraflar paylaşırken, babalar daha çok sporla ya da çocuklarının faaliyetleri ile ilgili paylaşımda bulunmaktadırlar (Ammari, Kumar, Lampe ve Schoenebeck, 2015).

Ebeveynler arasında sharenting davranışının yaygın hale gelmesi yaşanabilecek birtakım olası sorunları gündeme getirmektedir. Bilim insanları sharenting davranışının karanlık yönüne değinerek çocuğun verilerinin işşası, mahremiyet kaybı ve ebeveyn-ocuk ilişkisine zarar verebilecek potansiyel riskler hakkında endişelerini vurgulamaktadırlar (Siibak ve Traks, 2019). Ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarında yer alan çocukların dijital ayak izlerinin onların gelecekteki istihdamları ve akademik hayatlarında uzun vadeli sonuçları olabileceği düşünülmektedir (Prakash, 2019). ek ve İspanyol ebeveynlerin sosyal medya davranışlarının incelendiği bir çalışma her iki ülkede de çocukların mahremiyet hakkının ihlal edildiğine yönelik endişe verici bir tablonun olduğunu vurgulamaktadır. Buna göre ebeveynlerin %72,5'i sosyal medyanın çocukları için herhangi bir risk oluşturmadığını söylerken, çocuğun mahremiyeti konusunda ebeveynlerin sadece %20'si çocuktan izin aldıklarını belirtmişlerdir (Kopecky, Szotkowski, Aznar-Díaz ve Romero-Rodríguez, 2020). Türk ve İngiliz annelerin sosyal medya davranışlarının karşılaştırıldığı bir başka çalışmada bazı annelerin çocuklarına yönelik paylaşımlarda

bulunurken çocuktan izin almaya gerek olmadığını düşündükleri saptanmıştır (Günüç, 2020).

Ebeveynler çocuklarının rızasını alsalar dahi bu paylaşımlar çocukları tarafından onaylanmayabilir. Ön analizler, ergenlerin paylaşmayı büyük ölçüde onaylamadıklarını göstermektedir. Ergenler ebeveynlerinin paylaşımlarını genelde utanç verici ve gereksiz olarak değerlendirmektedir (Verswijvel, Walrave, Hardies ve Heirman, 2019). Ebeveynler bazen kusursuz bir imaj endişesine sahip olmazlar ve aile hayatlarını doğal bir şekilde paylaşmak isterler. Ancak ergenlerin mümkün olduğunca iyi görünmeye çalıştıkları ve fiziksel görünümelerini daha da geliştirmek için filtreler kullandıkları görülmektedir. Bunun sonucu olarak ergenlerin internette oluşturmaya çalıştıkları imaj ile ebeveynlerinin gönderileri arasında utanç verici durumlar yaratabilecek bazı çelişkiler vurgulanmaktadır (Ouvrein ve Verswijvel, 2019). Ebeveynler “doğal aile” görüntüsünü paylaşırken bunun çocukları üzerinde olumsuz etki yaratma kastı gütmekten yapıyor olabilirler. Ancak çeşitli yanlışların cezası olarak çocuklarını sosyal medyada alenen utandıran ebeveynlerin videoları gün geçtikçe artmaktadır (Kinghorn, 2018).

Ergenlerin ebeveynlerinin sharenting davranışını onaylaması, ebeveynlerin çevrimiçi ortamda ifşa ettiği içeriğe bağlı olabilmektedir. Ergenler sosyal medyada güzel bir şekilde sunulduklarında ve olumlu durumlar paylaşıldığı sürece ebeveynlerinin sharenting davranışlarına olumlu bakmaktadır (Walrave vd., 2022). Ergenlerin ebeveynlerinin sosyal medya tutumlarını nasıl algıladıkları bu davranışı onaylamalarında belirleyici olmaktadır. Ebeveynlerinin kendileri hakkındaki paylaşımlarını anı biriktirme ve arşivleme amacıyla gerçekleştirildiğini düşündüklerinde sharenting davranışına daha az karşı çıkmaktadırlar. Ancak bunun tersine, ergenler sharenting davranışını bir izlenim yönetimi sorunu olarak algıladıklarında ebeveynlerinin paylaşımlarına karşı tutumları olumsuz olmaktadır. Ergenlerin ebeveynleri ile ilişkilerindeki yakınlık düzeyi de paylaşımları onaylamalarında önemli bir etken olmaktadır. Kendilerini ebeveynleriyle daha yakın olarak tanımlayan ergenlerin sharenting davranışına karşı daha olumlu tutum sergiledikleri ortaya çıkmıştır (Verswijvel vd., 2019).

Ergen bireyler büyüdükçe kendi mahremiyet yönetimlerinin kontrolünü daha fazla ele alma isteği içine girmektedirler. Ergenlikten yetişkinliğe uzanan beliren yetişkinlik döneminde bireyler kendi hayatını ilgilendiren kararları kendi başına almak ve kendi hayatını idare

etmeyi istemektedir. Kişi, yetişkin bir bireye ait temel becerileri elde edebilmek için nasıl görüneceğine yönelik kararlardan geleceğe yönelik hangi sorumlulukları üstleneceğine kadar birçok kararı kendisi almaktadır. Beliren yetişkinlik dönemi 18 yaşından 20'li yaşların ortasına ve hatta bazen sonlarına dek uzanan ve bireyin kendine odaklanmaya başladığı bir dönem olarak tanımlanmaktadır. Beliren yetişkinlik döneminde kişi anne ve babasına bağımlı olmak ile yetişkinliğin sorumluluklarını almak arasında kalmaktadır. Kimlik arayışına girerek sosyal hayatta daha bağımsız olma arzusundadır (Arnett 2000, 2015).

Beliren yetişkinlikte fiziksel mahremiyet ve ebeveynin müdahaleciliği kişinin ebeveynleriyle ilişkilerinde belirleyici rol oynamaktadır (Aquilino, 2006). Dönemin özellikleri göz önünde bulundurulduğunda beliren yetişkinlerin sharenting davranışına bakış açıları önem arz etmektedir. İzlenim yönetimi durumunda, ebeveynler bazen çocuklarını kendi sunumları için kullanmaktadırlar. Ergenler kendileri izlenim yönetimlerine büyük önem verirken, bunun ebeveynleri tarafından yapılmasını onaylamamaktadırlar (Verswijvel vd., 2019). Çocukların internette oluşturmaya çalıştıkları görünüş ile anne-babalarının sunumları arasındaki farklılık çocuk tarafından rahatsız edici bulunmaktadır (Ouvrein ve Verswijvel, 2019).

Beliren yetişkinlik dönemindeki birey sosyal görünüşüne önem vermektedir. Sosyal görünüş kaygısı bireyin olumsuz beden imajından dolayı dış görünüşüyle ilgili olarak sosyal ortamlarda değerlendirileceğine yönelik sosyal kaygıdır (Hart vd., 2008). Algılanan anne-baba tutumlarına göre beliren yetişkinde sosyal görünüş kaygısı düşmekte ya da artmaktadır. Ebeveynler için algılanan aşırı koruyucu ve reddedici tutum arttığında beliren yetişkinlik dönemindeki bireyde sosyal görünüş kaygısının arttığı; ebeveynler için algılanan duygusal sıcaklık arttığında ise sosyal görünüş kaygısının azaldığı görülmüştür (Aynur, 2020). Sosyal görünüş kaygısının algılanan ebeveyn tutumuna göre değişiklik gösterdiği göz önünde bulundurulduğunda ebeveynlerin sosyal medya davranışları daha da önem kazanmaktadır.

Ebeveynler çocuklarının sosyal medyada bilgilerini ve görsellerini paylaşıırken onların sosyal görünüş kaygısını anlayarak, sunmak istedikleri imaja saygı gösterecekleri dahi paylaşımlarıyla çocuklarına ait dijital ayak izi oluşturduklarını göz önünde bulundurmalıdırlar. Çocuklar ebeveynlerinin sharenting davranışını onaylasa dahi bunun

gelecekte istenmeyen sonuçlara yol açabileceği konusunda uyarılar yapılmaktadır. İş alım görevlilerinin işe alacakları adayın kişisel bilgilerini siber olarak inceleyebileceği ve adayın istihdamını değerlendirmek için bu verilerin kullanılabileceğinin altı çizilmektedir (Berkelaar, 2017).

Sosyal medya paylaşımlarının beliren yetişkinlerin hayatlarındaki olası sonuçları hakkında endişeler bulunmakla beraber dijital iletişim günümüzde ebeveyn-çocuk etkileşiminde temel bir platform olmayı sürdürmektedir. Ailesi ile yaşamayan üniversite öğrencilerinin ebeveynleri ile olan dijital iletişimine yönelik bir çalışma yazılı mesajlaşmanın ebeveyn-beliren yetişkin ilişkisine olumlu katkıları olabileceğini işaret etmektedir. Yazılı mesajlaşma, izleme ve beliren yetişkinin kendini açması gibi çeşitli amaçlara hizmet etmektedir. Aynı çalışmanın sonuçları özerklik kurarken ebeveynlerle ilişkiyi sürdürmek gibi geleneksel gelişimsel görevlerin çevrimdışı olduğu kadar çevrim içi de olabileceğini vurgulamaktadır (Jensen, Hussong ve Haston, 2021)

Bugüne kadar yapılan araştırmalar, esas olarak ebeveynlerin paylaşma güdülerine ve çevrimiçi olarak paylaştıkları içeriklere odaklanmıştır. Ergenlerin sharenting davranışını nasıl değerlendirdiklerine yönelik çalışmalar bulunmakla birlikte beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin ebeveynlerinin sharenting davranışına yönelik deneyimleri ve bu olgunun onların geleceklerini (istihdam ve dijital ayak izi gibi) nasıl etkileyebileceğine yönelik herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Buradan yola çıkarak mevcut çalışma ile beliren yetişkinlerin sharenting davranışına yönelik görüşlerini almak bu yeni fenomene ilişkin gelecek çalışmalar için destekleyici olabilir. Gençlerin mevcut ve gelecek hayatlarında etkiler bırakabilecek sharenting davranışına yönelik deneyimlerinin bütüncül bir yaklaşımla incelenmesi bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı ebeveynlerinin sharenting davranışına maruz kalan beliren yetişkinlerin yaşantılarını bütüncül bir yaklaşımla ve ayrıntılı bir biçimde incelemek ve betimlemektir.

Bu araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Beliren yetişkinlerin sharenting davranışına bakış açıları nasıldır?

2. Beliren yetişkinlerin sharenting davranışına yönelik olumlu ve olumsuz deneyimleri nelerdir?
3. Beliren yetişkinlerin sharenting davranışına yönelik duyguları nelerdir?
4. Beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin sharenting motivasyonları hakkındaki düşünceleri nelerdir?
5. Sharenting davranışı beliren yetişkinlerin ebeveynleriyle ilişkilerini nasıl etkilemektedir?
6. Beliren yetişkinlerin ebeveynleriyle ilişkileri sharenting davranışına bakış açılarını nasıl etkilemektedir?
7. Beliren yetişkinler sharenting davranışının sonuçlarıyla nasıl baş etmektedirler?
8. Beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin sharenting davranışına yönelik beklentileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Yeni bir olgu olan sharenting ile ilgili olarak literatürde ebeveynlerin sosyal medya paylaşımlarına yönelik birtakım çalışmalar bulunmaktadır. Ebeveynlerin internet ortamında çocuklarına yönelik bilgi ve görselleri paylaşma eğiliminin Türk ebeveynler arasında da giderek yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir (Maraşlı vd., 2016). Ancak bugüne kadar yapılan araştırmalar çoğunlukla ebeveynlerin paylaşma güdülerine ve sosyal medya uygulamalarında paylaştıkları içeriklere odaklanmıştır. Ebeveynlerinin sharenting davranışına maruz kalan çocukların yaşantılarına yönelik çalışmaların ise sınırlı kaldığı söylenebilir. Ergenlerin sharenting davranışını nasıl algıladıklarına yönelik çalışmalar bulunsa da (Verswijvel vd., 2019) beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin bu paylaşma davranışı hakkında ne düşündükleri ve nasıl hissettikleri hakkında literatürde bir çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırma ile Türk toplumunda sharenting davranışına maruz kalan beliren yetişkinlerin yaşantılarının anlaşılması ve ortaya konulmasının alan yazına katkı sağlaması beklenmektedir.

Beliren yetişkinlik döneminde genç hiç olmadığı kadar kendine odaklıdır ve kendini ilgilendiren kararları tek başına almak ister (Arnet, 2015). Gencin sosyal medyada sunduğu

görsel imaj ile ebeveynlerinin paylaşımları arasındaki farklılıklar genç tarafından utanç verici olarak değerlendirilmektedir (Verswijvel vd., 2019). Ebeveynlerin bu müdahaleciliği ve mahremiyet ihlali beliren yetişkinlik döneminde bağımsız hareket etmek isteyen genç tarafından hoş karşılanmayabilir. Beliren yetişkinlik döneminin özellikleri göz önünde bulundurulduğunda sunum farklılığında beliren yetişkinin neler hissettiğinin ve yaşantısının anlaşılması ebeveynleri sosyal medya paylaşımlarını sorgulamaya ve daha özenli olmaya sevk edebilir. Beliren yetişkinin sharenting davranışı sergileyen ebeveynlerinden ne gibi beklentilerinin olduğunun öğrenilmesi çocuklara yönelik paylaşımlar yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlara yönelik ebeveyn bilgilendirmelerine katkı sağlayacaktır.

Sharenting davranışının çocukların mahremiyet hakkı, dijital ayak izi, unutulma hakkı ve gelecekteki istihdamlarına olumsuz etkileri gibi neticeleri olabilir (Siibak ve Traks, 2019). Sosyal medyanın ilk çocukları artık yetişkinliğe ve dolayısıyla üniversiteye ve iş hayatına yeni yeni girmektedir. Bağımsız bir birey olma yolunda kariyerini planlayan beliren yetişkinin istihdamında, ebeveynlerinin mevcut ya da geçmişe dönük paylaşımlar ile oluşturduğu dijital ayak izi birtakım sorunlar yaratabilir. Bu araştırmanın sonuçları ebeveynlerinin sosyal medyadaki hata ya da ihlalleri nedeniyle mağdur olan bir çocuğun ailesiyle karşı karşıya geldiğinde hukuki açıdan nasıl mücadele edeceğine dair ne gibi yasal düzenlemelerin gerektiğine ilişkin veri sağlayabilir.

Sosyal medya ebeveynliğinin incelendiği araştırmalardan farklı olarak gençlerin sharenting davranışına maruz kalmasının nitel bir araştırma ile incelenmesi ve beliren yetişkinlerin bireysel ve odak grup görüşmeleri aracılığıyla yaşantılarının paylaşılması, görüşlerinin alınması önemli veriler sunabilir. Ebeveynin özne olduğu sharenting davranışına, nesne konumundaki gençlerin algı dünyasından bakarak onların bu yeni fenomene yönelik görüşlerinin anlaşılması, ebeveynler için kılavuz niteliğinde tavsiyeler sağlaması açısından önemli görülmektedir. Aynı şekilde gençlere erişim sağlayabilen gençlik merkezleri, üniversiteler ve psikolojik danışma merkezlerinde sharenting davranışına maruz kalan beliren yetişkinlere yönelik danışmanlık hizmeti programlarında bu çalışmanın verilerinin ışık tutması beklenmektedir.

1.4. Sayıtlar

Araştırmanın temel sayıtları şöyledir:

- Araştırmaya katılan beliren yetişkinlerin bireysel görüşmelerde ve odak grup görüşmelerinde yanıtlamaları istenilen soruları içten ve doğru bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.
- Bireysel görüşmelerde ve odak grup görüşmelerinde katılımcıların deneyimlerini doğrudan ve samimi bir şekilde paylaştıkları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda ifade edilmiştir:

- Araştırmanın çalışma grubu Orta Anadolu'daki bir üniversitede öğrenim gören ve sharenting davranışına maruz kalan 30 öğrenci ile sınırlıdır.
- Araştırmanın sonuçları, araştırmacı tarafından yöneltlen nitel sorulara katılımcılar tarafından verilen yanıtlarla sınırlıdır.
- Araştırma 18-25 yaş arası beliren yetişkinlerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Beliren yetişkinlik dönemi: 18 yaşından 25 yaşına kadar, ergenlikten yetişkinliğe geçiş sürecini açıklayan gelişim dönemidir (Arnett, 2000).

Sosyal Medya: Çevrim içi ortamda metin, görsel ve ses gibi içerikler paylaşarak diğer insanlarla sosyalleşme olanağı sağlayan sosyal ağ sitelerini (uygulamaları), internet ortamında bilgi sunan tarayıcıları ve anlık mesajlaşma uygulamalarını kapsayan teknolojidir (Giunchiglia, Zeni, Gobbi, Bignotti ve Bison, 2018).

Sharenting (Sosyal Medya Ebeveynliği): Ebeveynlerin çocukları ile ilgili olarak sosyal medyaya fotoğraf, metin ve video gibi bilgileri yüklemesini ifade etmektedir (Blum-Ross ve Livingstone, 2015)

Dijital ayak izi: İnsanların çevrimiçi olduklarında amaçlı eylemleri ya da pasif olarak ağa kayıt olmalarıyla ürettikleri bilgi ve verileri ifade etmektedir (Thacher, 2014).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1. Beliren Yetişkinlik

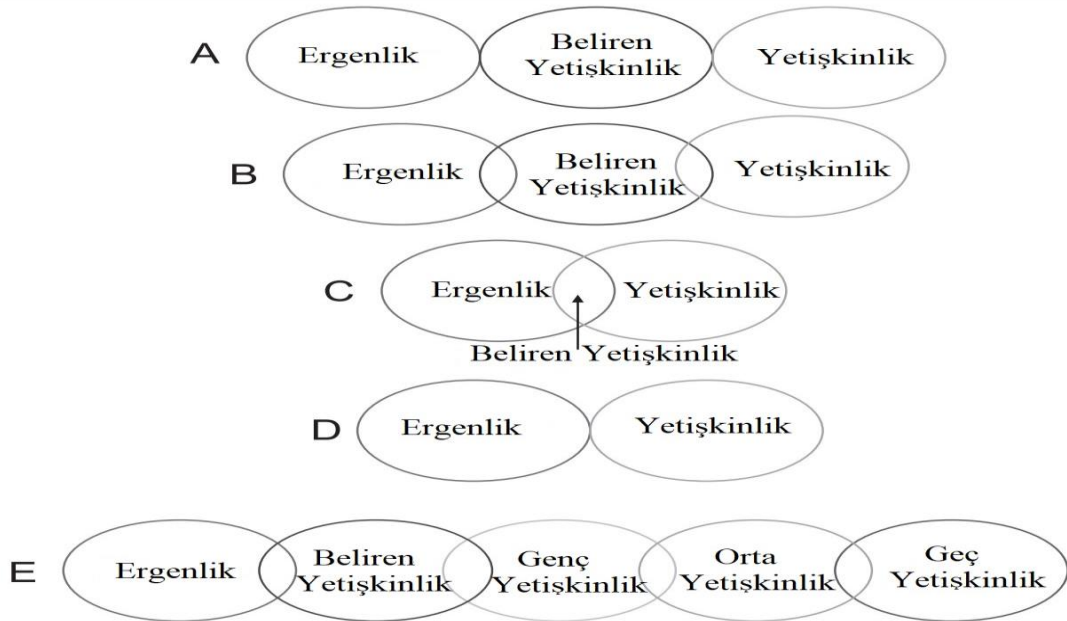
Erikson (1950) onlu yaşların sonundan başlayarak 40 yaşına kadar süren süreci erken yetişkinlik dönemi olarak tanımlamıştır. Arnett (2007) bu görüşün henüz yirminci yüzyılın ortalarında sanayileşmemiş toplumlardaki birçok bireyin 20 yaşlar civarında evlendikten kısa süre içerisinde düzenli ve tam zamanlı bir işe başladığı dönemlerde geliştiğini; bu nedenle günümüzde artık bu görüşün sanayileşmiş toplumlardaki normlara uymadığını vurgulamaktadır. Bununla birlikte Arnett (2000), Erikson'un sanayileşmiş toplumlarda görülen uzun ergenlik ve bu tür toplumların gençlere tanıdığı psikososyal moratoryum gibi konulara değinerek aslında, doğrudan adlandırmayarak, bazı açılardan ergenlik ve bazı açılardan ise erken yetişkinlik olan, ancak tam olarak her ikisinin de olmadığı bir dönemi ayırt ettiğini ileri sürmektedir.

Geçen yarım yüzyıl içerisinde sanayileşmiş toplumlarda, yükseköğretime geçişin yaygınlaşması, daha uzun süren eğitim hayatı, evlilik öncesi cinsel deneyim yaşamak, ebeveyn olmadan birlikte yaşamanın artık hoşgörülmesi ve geç yaşta evlilik gibi gençlerin yaşamlarına dair birtakım ortak değişiklikler meydana gelmiştir. Beliren yetişkinlik dönemi teorisini ilk olarak ortaya konulduğunda amaç, onlu yaşların sonlarından yirmili yaşların ortalarına kadar süren, sanayileşmiş toplumlarda kendine özgü gelişimsel özellikleri olan yeni bir yaşam dönemine dikkat çekmekti (Arnett, 2007). Bu tür toplumlarda prestijli ve bol kazançlı, yoğun bilgiye dayalı mesleklere sahip olabilmek için yüksek düzeyde eğitim ve öğretim gerekmektedir. Bundan dolayı gençlerin büyük bir çoğunluğu yirmili yaşlarının başından yirmili yaşlarının ortalarına kadar süren dönemde

okulludur. Evlenmek ve ebeveyn olmak mezun olana kadar ertelenmektedir. Böylece genç, evlenmeyerek ve bir çocuğa bakmanın ekonomik sorumluluğunu üstlenmeyerek birçok ilişkiyi deneyimleme ve çeşitli işleri keşfedilme olanağı bulmaktadır (Arnett, 2000).

Arnett (2000) onlu yaşların sonlarından yirmili yaşların ortalarına kadar, 18-25 yaş arasına odaklanan, yeni bir gelişim dönemi teorisi sunmaktadır. Beliren yetişkinlik adını verdiği bu dönem ne ergenlik ne de genç yetişkinlik dönemidir. Bu dönemde bağımsızlık ayırt edici bir özelliktir. Çocukluk ve ergenlik dönemindeki bağımlılık sona ermekte ve yetişkinlik normuna uygun olarak kalıcı sorumluluklara da henüz girilmemektedir.

Arnett (2007) beliren yetişkinliğin yaşam seyrindeki yerini açıklamak için “Beliren yetişkinliğin olası konfigürasyonları” adını verdiği bir şekil oluşturmuştur. Şekil 1 ışığında, ergenlik ve yetişkinlik arasında belirgin bir dönemi işaret etmeyen D modeli; ergenlik ve yetişkinlik arasında kısa bir geçiş olarak ele alınarak beliren yetişkinliği hafife aldığı için C modeli ve nispeten daha iyi olmakla beraber dönemler arası geçişleri olduğundan daha ayırık sunduğu için A modeli beliren yetişkinliği tam anlamıyla tanımlamak için uygun bulunmamaktadır. B en iyi şekilde çalışan model olarak kabul edilir. Çünkü bir dönemden diğerine kademeli bir geçiş gerçekleşmektedir. Bir dönemden diğerine bu kademeli geçiş, yalnızca beliren yetişkinlik için değil, tüm yetişkin yaşam seyri için geçerli olabilir. Farklı dönemlere kademeli geçişler gösteren E, kabul edilebilir bir model olarak görülmektedir.

Şekil 1. Beliren yetişkinliğin olası konfigürasyonları (Arnett, 2007)

Arnett'e (2004) göre geç ergenlik, genç yetişkinlik, yetişkinliğe geçiş ve gençlik gibi terimler sorunludur. Ergenlikten 40 yaşına kadar çok farklı yaş dönemlerine atıfta bulunmak için kullanıldığı için genç yetişkinlik terimi işlevini yitirmektedir. 18-25 yaş arası insanlar "genç yetişkin" olarak tanımlandıklarında 30-40 yaş arası insanlar için nasıl bir terim kullanılacağı soru işareti oluşturmaktadır. Sanayileşmiş toplumlarda 30 yaşına gelmiş birçok insan yetişkinlikle ilişkilendirilen evlilik, istikrarlı bir iş ve ebeveyn olmak gibi görevleri yerine getirdiği için "genç yetişkinlik" dönemini yaklaşık 30 ile 40 yaş aralığıyla ilişkilendirmek daha makul bulunmaktadır (Arnett, 2007).

Beliren yetişkinliğin kültürel bağlamı açıklanırken bu dönemin, onlu yaşların sonundan yirmili yaşların sonlarına kadar süren bir zaman zarfında genç insanlara bağımsız rol keşfi sağlayan toplumlarda var olduğu vurgulanmaktadır. Bu dönemde gençler aşk, iş ve dünya görüşü gibi çeşitli alanlarda keşifler yapmaktadırlar. Ayrıca bu yıllarda beliren yetişkin, kendi kendine yeterli hale gelmek için kendi sorumluluğunu kabul etmek, bağımsız şekilde kararlar almak ve ekonomik bağımsızlık kazanmak gibi birtakım nitelikler geliştirmektedir (Arnett, 2000). Padilla-Walker, Nelson ve Carroll (2012) tarafından yapılan bir araştırmaya göre ebeveynlerin yaklaşık yarısı, çocuk tam zamanlı bir işe başlayıncaya kadar ekonomik desteğin sürmesi gerektiğini savunmaktadır. Birçok ebeveyn hala çocuklarının üniversite masraflarının eğitim, eğlence, kitap ve barınma gibi büyük bir bölümünü ödemektedir. Araştırmacılar beliren yetişkinlere yüksek ekonomik desteğin sorgulanması gerektiğini ve bu durumun onların bağımsızlık yolunda sağlıklı adımlar atma ihtiyacını azaltacağını vurgulamaktadırlar.

Sosyolojide yetişkinliğe geçiş kavramı evden ayrılma, eğitimi tamamlama, evlenmek ve ebeveyn olmak gibi geçiş olaylarının zamanlamasına ve sıralamasına odaklanan araştırmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır (Arnett, 2007). Ekonomik açıdan gelişmekte olan ülkelerde, kentlerde ve kırsal alanlarda yaşayan kişiler arasında kültürel farklılıklar oldukça belirgindir. Çin ve Hindistan örneğine bakıldığında şehirlerde yaşayan gençler, kırsaldaki akranlarından daha geç evlenmekte, daha fazla eğitim görmekte, daha fazla meslek ve sosyo-kültürel faaliyetlere erişme imkânına sahip olmaktadır. Ancak kırsaldaki gençler daha düşük eğitim seviyesine sahiptir ve erken yaşta ebeveyn olmaktadır. Bu nedenle gelişmekte olan ülkelerde beliren yetişkinler genellikle kentlerde, çok nadiren kırsal kesimlerde yaşamaktadır. Ancak dünya ekonomisinde küreselleşmenin artmasına

paralel olarak beliren yetişkinliğin önümüzdeki yıllarda dünya genelinde daha da yaygınlaştığını görmek mümkün olacaktır (Arnett, 2000).

Atak, Tatlı, Çokamay, Büyükpabuşcu ve Çok (2016) tarafından Türkiye’de yetişkinliğe geçiş döneminin analizine yönelik gerçekleştirilen bir çalışmada demografik özelliklerin yetişkinliğe geçiş sürecini uzattığı ortaya çıkmıştır. Aynı çalışma Türkiye’deki yetişkinliğe geçiş verileri ile batılı toplumlardaki verilerin benzerlik gösterdiğine; Türkiye’de kırsalda ve kentte eğitimi tamamlama, istikrarlı bir işe sahip olma, evlenme ve ebeveyn olma gibi demografik özelliklerin geçmiş 20 yıl ile kıyaslandığında birkaç yaş ileri kaydığına dikkat çekmektedir. Bu veriler ışığında Türkiye’de beliren yetişkinliğin yükseköğretime devam eden kesimlerde var olduğu çıkarımı yapılmaktadır.

2.1.2. Beliren Yetişkinliğin Beş Özelliği

Arnett (2004) beliren yetişkinlik kavramını ortaya atarken bu dönemi diğerlerinden farklı kılan beş özelliğe dikkat çekmektedir. Bunlar kimlik arayışı, değişkenlik, kendine odaklanma, kendini arada kalmış hissetme ve fırsatlar dönemidir.

Kimlik arayışı: Arnett’e (2000) göre farklı yaşam durumlarını deneyimlemek ve kararları yavaş yavaş almak kimlik oluşumu için önem arz etmektedir. Kimlik keşfinin çoğu ergenlikten ziyade beliren yetişkinlik döneminde gerçekleşmektedir. Bu dönemde kimlik konularının odağı ise aşk, iş ve dünya görüşüdür. Bu üç süreç ergenlik döneminde başlamakla birlikte tam olarak beliren yetişkinlik döneminde gerçekleşmektedir. Beliren yetişkinler iş deneyimleri boyunca nasıl bir işte olduklarını ve bunu ne kadar tatmin edici bulabileceklerini düşünmeye başlamaktadırlar. Farklı iş olanaklarını keşfederek kalıcı olarak icra edecekleri işlere hazırlanırken kimlik konularını da keşfetme sürecindedirler. Ebeveyn müdahalesinin azaldığı ve evlilik görevi konusunda bir baskının olmadığı bu dönem çeşitli romantik ve cinsel deneyimler yaşamak için ideal bir dönem olarak görülmektedir (Arnett, 2000).

Kimlik arayışının bileşenlerinden bir diğeri ise dünya görüşüdür. Arnett, Ramos ve Jensen (2001) tarafından beliren yetişkinlerin ideolojik görüşlerini öğrenmek için gerçekleştirilen çalışma bulguları özerkliğin beliren yetişkinler için toplulukçu ve ilahi değerlerden daha önemli olduğunu göstermektedir. Amerikan toplumunun bireyciliği bu çalışmada açıkça

görülebilmektedir. Birçok genç kendine ilgi duymak, kendini sevmek ve yüceltmek gibi birtakım erdemlere sahipken bunların aynı zamanda gelecek nesillere aktarılmasını ummaktadırlar. Bu gençler için özerklik hayatlarının ideolojik temelini oluşturmaktadır.

Değişkenlik: Beliren yetişkinlikte kalıcı olarak rol taahhüdü bulunmamaktadır. Bu durum hayatın otuzlu yıllarında ve sonrasında gerçekleştirilmesi çok mümkün olmayan farklı deneyimlere ve keşiflere olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda beliren yetişkinlik farklı iş ve eğitim olanaklarını deneyimleme ve bir yerden yeni bir yere taşınma gibi değişiklikleri hayata geçirme zamanıdır. Beliren yetişkinler sık sık planlarını gözden geçirmekte ve kararları değişkenlik gösterebilmektedir. Beliren yetişkinliğin demografik çeşitliliği ve öngörülemez oluşu dönemin deneysel ve keşfedici yönünden kaynaklanmaktadır. Bu dönemde gençler, diğer yaş dönemlerindeki kişilere oranla daha geniş bir faaliyet yelpazesine sahiptir. Bunun nedeni ise yetişkinliğe ilişkin rol gereklilikleri gibi kısıtlanma olasılıkları daha düşüktür ve bu da onların demografik özelliklerini öngörülemez yapmaktadır (Arnett, 2000).

Kendine odaklanma: Beliren yetişkinlik döneminde genç hiç olmadığı kadar kendine odaklıdır ve kendini ilgilendiren kararları tek başına almak ister (Arnet, 2015). Bu geçici kendine odaklanma dönemi olumsuz olarak değerlendirilmemelidir. Kendine odaklanan beliren yetişkin günlük yaşam becerilerini geliştirmekte; kendini tanıma ve yaşamdan beklentilerini anlama fırsatı bulmaktadır (Atak ve Çok, 2010).

Arada kalmışlık hissi: Beliren yetişkinlikte çocukluk ve ergenlik dönemindeki bağımlılık sona ermekte ve yetişkinlik normuna uygun olarak kalıcı sorumluluklara da henüz girilmemektedir. Genç, anne ve babasına bağımlı olmak ile yetişkinliğin sorumluluklarını almak arasında kalmaktadır (Arnett, 2000).

Fırsatlar: Beliren yetişkin artık ebeveynleriyle yaşamamakla birlikte henüz kendisi bir ebeveyn olmamaktadır. Evlenmeyen ve çocuk sahibi olmanın sorumluluğundan muaf olan genç, farklı ilişkiyi deneyimleme ve çeşitli iş fırsatlarını keşfetme şansına sahiptir. Ebeveyn baskısının neredeyse hiç olmadığı ve evlenme konusunda acele edilmeyen bu dönem çeşitli romantik ve cinsel deneyimler yaşamak isteyen beliren yetişkin için ideal bir dönem olarak görülmektedir (Arnett, 2000).

2.1.3. Sosyal Medya

İletişim ve dijital teknolojilerdeki önüne geçilemeyen gelişmelerin ve değişimlerin yaygınlaşması bireylerin iletişimini, kişilerarası ilişkilerini, sosyalleşme biçimlerini ve yaşam tarzlarını etkilemiştir. İnsan hayatına hızla giren internet, çeşitli evrelerden geçerek günümüzde yaşamı etkilemeye başlamıştır. Başlarda iletişimin tek taraflı olduğu ve kullanıcıların sadece kendileri için sunulan içerikleri görüntüleyebildiği pasif bir internet ortamı bulunmaktaydı. Birinci nesil web olarak adlandırılan bu versiyon herhangi bir konuda yalnızca bilgi aramamıza ve okumamıza olanak sağlamaktayken; ikinci nesil olan Web 2.0 ise kullanıcılar arası etkileşime ve iş birliğine, çift yönlü konuları ele almaya olanak sağlayan bir ortam sunmuştur (Kujur ve Chhetri, 2015).

Web 2.0 terimini ortaya atan O'Reilly (2005) bu yeni platformu internetin avantajlarından daha çok faydalanılan, daha çok insanın bireysel kullanımı ile daha fazla veriyi harmanlayan, tüketen, katılımcı ve zengin bir ağ olarak tanımlamaktadır. Yıllar içerisinde bu ikinci nesil web, kullanıcıların içerikler oluşturup yayımlayabildiği, bu içeriklerin katılımcı ve işbirlikçi bir şekilde tüm kullanıcılar tarafından sürekli olarak değiştirilebildiği bir ortam sağlamıştır (Kaplan ve Haenlein, 2010). Öyle ki sosyal medya profillerine girilen bilgiler, Youtube'a yüklenen bir video, Twitter'da atılan her bir tweet kullanıcılar tarafından sağlanan içerikler olarak Web 2.0 için bir nevi yakıt niteliğindedir (Obar ve Wildman, 2015). Kim, Jeong ve Lee (2010) sosyal ağ sitelerini, insanların çevrimiçi topluluklar oluşturularak kullanıcı tarafından oluşturulan içeriklerin paylaşılmasını mümkün kılan alanlar olarak tanımlamaktadır. Kullanıcılar tarafından oluşturulan bu içerikler ise fotoğraflar, metinler, videolar, yer durumu bildirimi, kullanıcının profil bilgileri ve etkinlik güncellemeleri; hatta başka bir kullanıcının bilgisinin görüntülenmesi, onaylanması, kaydedilmesi, yeniden paylaşılması ve yorum yapılması olarak saptanmıştır.

Sosyal medyanın öğelerinden olan bu sosyal ağ siteleri kişilerin birbirleriyle sosyal ilişkiler kurmak için kullandıkları çevrimiçi platformlardır. Ancak sosyal medya olgusu sadece sosyal ağ sitelerinden ibaret değildir. İnternet üzerinden anlık metin iletimine imkân sağlayan Whatsapp gibi mesajlaşma uygulamaları ve bilgi almak, sunmak ve bağlantılar arasında gezinmeye olanak sağlayan Chrome gibi tarayıcılar da sosyal medyayı oluşturan öğelerdir. Bu bakış açısıyla sosyal medyayı bu üç öge aracılığıyla yazı, resim ve ses

içeriklerini paylaşmak amacıyla kullanılan herhangi bir teknoloji olarak tanımlamak mümkündür (Giunchiglia vd., 2018).

Mobil cihazların yaygınlaşması ve Web 2.0 sürümü ile internetin kullanıcılar için pasif bir bilgi alma ortamı olmaktan çıkması ile kullanıcıların etkileşim kurabildikleri sosyal medya uygulamaları dünya genelinde yaygınlaşmıştır. Bu gelişmeler ile Facebook, Instagram ve Twitter gibi popüler sosyal medya platformları hayatımızdaki yerini almıştır. 2004 yılına gelindiğinde dünya genelinde yaygın bir biçimde kullanılan Facebook doğmuştur. İlk başlarda kurucu Mark Zuckerberg ve arkadaşları tarafından yalnızca Harvard öğrencilerinin kullanımına sunulan bu sosyal ağ hizmeti, 2006 yılından itibaren 13 yaşından büyük herkesin hizmetine sunulmuştur ("Facebook", 2023). Facebook Aralık 2022 itibarıyla dünyada en çok ziyaret edilen web siteleri arasında üçüncü sırada yer almaktadır (Similarweb, 2023).

Ücretsiz olarak cep telefonlarına indirilebilen Instagram ise 2010 yılında hayatımıza girmiştir (Bergstrom ve Backman, 2013). Daha çok mobil deneyime açık olan Instagram görüntü kalitesi yüksek akıllı telefonların benimsenmesi ile popüleritesini artırmıştır. Her ne kadar mobil uygulamasının dışında paylaşımların görüntülenebileceği bir web sitesi olsa da paylaşımlar sadece uygulama ile gerçekleştirilebilmektedir (Salomon, 2013). Gelişmekte olan pazarlarda bireylerin Instagram'ı tercih etme nedenlerini ve Instagram'a yönelik tutum ve kullanım davranışlarını daha iyi anlamak amacıyla Ting ve diğerleri (2015) tarafından yapılan bir çalışmada Instagram ile ilgili inanç faktörleri ortaya çıkarılmıştır. Çalışmanın niteliksel verilerine göre Instagram'ın diğer sosyal ağ siteleriyle kişisel tatmin ve eğlence gibi benzer yönleri olsa da fotoğraf paylaşma özelliği ve ürünler hakkında görselleştirilmiş açıklamalar sağlamadaki kolaylık ve işlevsellik açısından diğerlerinden üstün olduğu görülmüştür.

We Are Social ve Hootsuite ortaklığında yayınlanan yeni Dijital 2022 Küresel Genel Bakış Raporuna göre küresel sosyal medya kullanıcı sayısı Ocak 2022 itibarı ile dünya çapında 4,62 milyara ulaşmış durumdadır. Bu sayı toplam dünya nüfusunun yüzde 58,4'üne denk gelmektedir. Ayrıca günümüzde dünya nüfusunun üçte ikisinden fazlası cep telefonu kullanmaktadır. Dünyanın en çok kullanılan sosyal medya platformları ise Facebook, Youtube, Whatsapp ve Instagram şeklinde sıralanmaktadır. Instagram, küresel kullanımda dördüncü sırada yer almakla birlikte son bir yıl içerisinde tüm platformlar arasında en hızlı

büyüme oranını görmüştür. Küresel aktif kullanıcı sıralamasında şu anda altıncı sırada yer alan TikTok ise son 3 ayda her gün ortalama 650.000'den fazla yeni kullanıcıyı, yani her saniyede sekiz yeni kullanıcıyı bünyesine katmaktadır. Türkiye’de bireylerin internet kullanımını günlük yedi saati aşarken kullanım alanında ilk sırada sosyal medya gelmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de Instagram, Facebook ve Twitter gibi sosyal ağlar gün geçtikçe yaygınlaşmakta ve en çok kullanılan sosyal ağlar olarak üst sıralarda yer almaktadırlar (We Are Social, 2022).

Yetişkinlerin büyük bir kısmının her gün başta Facebook olmak üzere çeşitli sosyal medya uygulamalarına girdiğine ve önemli bir zaman dilimini bu platformlarda geçirdiklerine işaret eden çalışmalar bulunmaktadır (Solmaz, Tekin, Herzem ve Demir, 2013). Bunun dışında diğer sosyal medya uygulamalarının da ebeveynler tarafından çeşitli amaçlarla kullanıldığı görülmektedir. Ebeveynler sağlıklı çocuk yetiştirme konusunda bilgi edinmek (Bryan, Evans, Morishita, Midamba ve Moreno, 2020) ya da diğer ebeveynlerle bilgi alışverişi sağlayarak ebeveynlik konusunda destek almak için (Haslam, Tee ve Baker, 2017) sosyal medyayı artık daha sık kullanmaktadır. Ebeveynlerin diğer ebeveynlerden destek görme arayışına ek olarak farklı motivasyonlarla sosyal medyada zaman zaman çocuklarına ait bilgi ve görselleri paylaşımları yeni bir olguyu gündeme getirmektedir.

2.1.4. Sharenting (Sosyal Medya Ebeveynliği)

İnsanlar yüzyıllar boyunca hatıralarını günlüklere ve not defterlerine işlemişlerdir. Bazen bu hatıraları fotoğraflar ile ölümsüzleştirerek albümler haline getirmiş ve ebeveynler çocuklarının büyüme sürecini kaydetmişlerdir. Ebeveynleri çocukları hakkında bilgi kaydetmeye motivasyonu eski zamanlardan beri canlı kalmıştır. Eski bir yıllığa göz attığınızda ya da bir aile büyüğünün arşivlediği albüm fotoğraflarına baktığınızda onların sosyal medya profillerindeki paylaşımlarına bakmış sayılabilirsiniz. Sosyal ağlar hayatımızda oldukça yeni olsa da günlük hatıraları kaydetme alışkanlığı yüzyıllıktır. Bu görüşler doğrultusunda Kumar (2019) ebeveynlerin çocuklarına dair görselleri paylaşmasının aslında yeni bir uygulama olmadığını belirtmektedir.

Sharenting terimi ilk olarak Wall Street Journal yazarı Leckart (2012) tarafından kaleme alınan “Facebooksuz Bebek” başlıklı yazıda ortaya atılan bir kavramdır. Bu ifade “Share”(paylaşmak) ile “Parenting”(ebeveynlik) sözcüklerinin birleşiminden türetilmiştir

(Collins Dictionary, 2013). Ebeveynlerin çocukları ile ilgili olarak sosyal medyaya resim, metin ve video gibi bilgileri yüklemesini ifade etmektedir (Blum-Ross ve Livingstone, 2015). Ancak bu yeni fenomen sadece ebeveynlerle sınırlı kalmamaktadır. Büyükanne ve büyükbabalar, geniş aile üyeleri ve hatta yakın arkadaşlar bir şekilde hayatlarında yer alan çocuklarla ilgili kişisel bilgileri sosyal medya platformlarında rahatlıkla paylaşabilmektedir (Fox ve Hoy, 2019). Dahası öğrencilerini sınıf içi etkinlikleri gerçekleştirirken fotoğraflayan ve sosyal medyada paylaşan öğretmenleri görmek de mümkündür. Öğretmenlerin öğrencilerini içeren bu tarz sosyal medya paylaşımlarını da sharenting olarak değerlendiren çalışmalar bulunmaktadır (Cino ve Vandini, 2020).

Birçok ebeveyn doğmamış çocuklarının ultrason görüntülerini yayınlayarak çocuklarının dijital kimliğini daha doğumdan önce şekillendirmeye başlamaktadır (Brosch, 2016). Ebeveynlerin çocuklarının fotoğraflarını paylaşma motivasyonlarına yönelik çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Bazen bireyin toplumsal rolüne ilişkin gelenekler ve beklentiler onu bu rol hakkında iyi tasarlanmış bir izlenim vermeye itebilmektedir (Goffman, 1956). Humphreys'e (2018) göre bireyler yaşamdaki sosyal rollerine karşı sorumlu oldukları için stratejik olarak bu rolleri destekleyen ve bunları yansıtan izler yaratmak istemektedirler. Bir annenin çocuğunun okuldaki ilk gününü ya da doğum gününü fotoğraflarla kayıt altına almasındaki motivasyonu da bu belgeleme arzusunun bağlamıdır. Bunlar, insanların günlükler, fotoğraf albümleri ve koleksiyon defterleri ile geçmiş dönemlerde yaptığı (ve bir kısmının hala yapmakta olduğu) şeylerdir. İnsanlar yeni medyayı eski medyayı nasıl kullandıklarına benzer şekilde kullanmaktadırlar. Önemli anları belgelemeye yönelik arzu her daim sürerken değişen şey ise paylaşımların artık fiziksel bir resim albümünde değil, Facebook'ta yer almasıdır.

Çeşitli insan deneyimlerinin yer aldığı sosyal medya ebeveynler için sosyal destek alanı olarak da kullanılabilir. Sosyal medya kullanan ebeveynlerin ebeveynlikle ilgili bilgi ve sosyal destek almak için sosyal medyayı nasıl kullandığına yönelik bir araştırma (Duggan, Lenhart ve Ellison, 2015) bireylerin ebeveynlik sorunları hakkında diğer ebeveynlerden destek alırken aynı zamanda onlara yardımcı olmak istediklerini de göstermektedir. Araştırmaya katılan sosyal medya kullanan tüm ebeveynlerin %71'i, sosyal ağlarda herhangi biri tarafından sorulan bir sorunun yanıtını bildikleri takdirde yanıt vermeye çalışmaktadır. Aynı araştırma sosyal medyayı bir ebeveynlik destek kaynağı olarak annelerin babalardan daha çok kullandığını göstermektedir. Brosch (2016)'a göre

ebeveynler sosyal medyada ebeveynlik deneyimlerini paylaşp bu konuda destek alırken aynı zamanda sosyal onay da beklemektedirler.

2.1.5. Sharenting, İzlenim Yönetimi (Kendini Sunum) ve Genişletilmiş Benlik

Tiyatro imgelerinden yararlandığı “The Presentation of Self in Everyday Life” adlı kitabında Goffman (1956) şu ifadelerle izlenim yönetimini açıklamaya çalışmıştır: *“Seyircinin sahne arkasını görmesini engellemek için oyuncular, dışarıdan gelenlerin bu bölgelere erişimini kontrol eder.”* İzlenim yönetimi (kendini sunum olarak da adlandırılabilir) bireyin, diğerlerinin kendisi hakkında oluşturduğu izlenimleri kontrol etmeye çalışması olarak ifade edilmektedir. Kişinin başkaları üzerinde bırakacağı izlenimler, başkalarının onu nasıl algılayıp ona nasıl davranacaklarını etkileyeceği için kişi bazen başkalarının gözünde istendik izlenimler oluşturacak şekillerde davranabilmektedir (Leary ve Kowalski, 1990). Schneider (1981) ise izlenim yönetimi ile benlik sunumunu eş anlamlı olarak görmek yerine bu ikisinin yakın birer kuzen olduğunu ifade etmektedir. Ona göre kendini sunum bireyin kendisi hakkındaki bilgileri manipüle etmesi iken, izlenim yönetimi adından da anlaşılacağı üzere kişinin diğerlerinin bilgi işleme stratejilerini etkileyerek nihai izlenimi yönetebilmesidir.

Belk’e (1988) göre benlik kişinin kendi bedeni ve içsel süreçlerine ek olarak sahip olduğu nesnelerin, deneyimlerin ve fikirlerin bir karışımıdır. Satın alınan tüketim malları, koleksiyonlar, evcil hayvanlar, para, diğer insanlar ve vücudumuzun parçaları genişletilmiş benliğin içeriğini oluşturan mülklere aittir. Genişletilmiş benlik yapısı teorisi, bireyin sahip olduğu şeylerin kimliğine olumlu katkıları olabileceğini ileri sürmektedir. Sahip olduğumuz şeyler aracılığıyla kim olduğumuzu öğrenmek ve tanımlamak modern hayatın kaçınılmaz bir gerçeği haline gelmiştir. Yine aynı çalışmada Belk (1988), genişletilmiş benliği oluşturan bu sahip olduğumuz nesneler arasında çocukların da yer aldığını vurgulamaktadır.

Holiday ve diğerleri (2020) tarafından yapılan çalışmada genişletilmiş benlik kavramı ışığında, ebeveynlerin çocuklarına yönelik paylaşımlarında kendilerini nasıl sunduklarını belirlemek için ebeveynlerin Instagram gönderileri niteliksel olarak incelenmiştir. Araştırmada anne-babaların ebeveyn-çocuk ilişkisel kimliğini tasvir ederken sosyal medya

paylaşımlarında ebeveynin kendi benliğinin temsili olabilecek üç kendini sunum kategorisi tanımlamaktadır:

Gösterişli Profil: Bu kategorideki paylaşımlar genel olarak çekici görsellerin yer aldığı, derli toplu ve temiz bir ortamı yansıtan paylaşımlardır. Fotoğraf kareleri titizlikle hazırlanırken bu gönderiler için özenle hazırlanmış açıklamalar bulunmaktadır. İdealize edilmiş bir görüntüyü desteklemek için filtreleme ve kırpma gibi müdahaleler içeren, üzerinde çalışılmış paylaşımlara yer verilmektedir. Mükemmelliği vurgulayan bu görseller ve açıklayıcı metinler gönderi sahibini övmeye davetkârdır. Gönderi sahibi ebeveyn mutlaka karede yer alırken zaman zaman metin içeriği ile görsel sunum arasında çelişkiler görülmektedir. Görseller her ne kadar özel yetenekleri ve ayrıcalıkları sergilese de açıklama metni endişe ve yetersizliği ifade eden tutarsızlıklar barındırmaktadır. Bu kategorideki paylaşımlar ebeveyni, çocuğu da dâhil sahip olduklarını koruyarak kendi görünümüne yatırım yapan biri olarak sunmaktadır. Paylaşımlar çocuklara yönelik görünse de öncelikle ebeveyne odaklıdır ve çocuklar bir nevi yardımcı nesne konumundadır. Holiday ve diğerleri (2020) bu paylaşımların gönderi sahibi ebeveyn tarafından ideal bir benlik sunma amacıyla bilinçli olarak yapıldığını ileri sürmektedir.

Ticari Profil: Bu kategorideki gönderilerin bir kısmı bilinçli bir şekilde oluşturulmuş ve düzenlenmiş iken, bir kısmı daha doğal ve sade kalmıştır. Bu açıdan bakıldığında gösterişli kategorisindekiler gönderiler kadar kesin çizgilerle tanımlayıcı bir yapıya sahip değildir. Ancak gönderilerdeki baskın tema aynı şekilde kullanıcıların kendilerini ve yeteneklerini tanıtmalarıdır. Gösterişli kategorisindeki paylaşımların metinlerinde gönderi sahibi yeteneklerini küçümserken ticari kategorideki paylaşımlar bunun aksine yeteneklerini savunmaktadır. Holiday ve diğerlerine (2020) göre ebeveynler bu yeteneklerini, hizmetlerini ve ürünlerini tanıtmak için çocuklarını kullanmaktadırlar. Gönderi içeriği aslında çocukla ilgili olmasa da gönderi sahibinin ürünlerini ve hizmetlerini tanıtırken diğer annelerin dikkatlerini çekmek için çocuğu net bir şekilde öne çıkardığı görülmektedir.

TÜİK (2022) verilerine göre internet üzerinden ürün ya da herhangi bir hizmet satın alma oranının %46,2'ye ulaşmış olması internetin ürün pazarlamada gözde bir platform olmaya başladığının göstergesi olarak değerlendirilebilir. Sosyal medya kullanımı yaygınlaştıkça 'influencer' olarak adlandırılan kişiler artmaya başlamış ve bu platformlar aracılığıyla

marka ve ürün tanıtımları için takipçilerini etkilemeye başlamışlardır (Kıran, Yılmaz ve Emre, 2019). Annelerin takipçilerini etkilemek için çocuklarını ekonomik olarak nesneleştirdiği ile ilgili olarak Instagram profillerinin analiz edildiği bir çalışma (Parsa ve Akmeşe, 2019) marka ve ürünlerin tanıtımı için çocukların yer aldığı paylaşımların kurgulandığını göstermektedir. Bu paylaşımlar karşılığında anneler ilgili firmalardan tanıtım karşılığında ücret elde etmektedir. Türk annelerine yönelik bu çalışma annelerin çocuk bakımına yönelik bilgiler ve içerikler paylaşarak tavsiyeler verdiğini, takipçilerini kullandıkları ürünleri kullanmaya teşvik ettiklerini vurgulamaktadır. Profesyonel fotoğrafçılık öğelerinin ve destekleyici açıklama metnlerinin yer aldığı bu paylaşımlarda çocukların ticari bir araç olduğu görülmektedir (Holiday vd., 2020).

Samimi Profil: Holiday ve diğerlerinin (2020) ebeveynlerin sharenting davranışlarında kendilerini nasıl sundukları ile ilgili saptadıkları bir diğer kategori ise ebeveynlerin ideal bir temsil ve yetkin bir kişilik tasvir etme kaygısı gütmedikleri samimi kategorisidir. Hayattaki anıları kaydetme amacıyla durumların olduğu gibi tasvir edildiği paylaşımlar yer almaktadır. Baş ettikleri zorlukları ve başardıkları zaferleri albümleştirdikleri bu gönderiler nadiren mükemmelleştirilmektedir. Genellikle doğal, dağınık ya da yakın çekimler ile ebeveynin hayatı olduğu gibi tasvir etme arzusu görülmektedir. Bu kategoride değerlendirilebilecek ebeveynlerin paylaşımlardaki görsellerde nadiren yer aldığı, sıklıkla fotoğrafçı konumunda olduğu vurgulanmaktadır. Gönderiler çocuğa odaklanmış gibi görünse de aslında hala çocuk kendini gerçekleştirmiş bir birey olarak temsil edilmemektedir.

2.1.6. Sharenting ve Dijital Ayak İzi

Ebeveynlerin bir kısmı henüz doğmamış bebeklerinin ultrason görüntülerini yayınlamaya onların dijital kimliğini oluşturmaya başlamaktadır (Brosch, 2016). Bu durum çocukların dijital ayak izlerinin onların rızası dışında ve ne kadar erken şekillenmeye başladığını gündeme getirmektedir. Dijital ayak izi bireylerin çevrimiçi olduklarında amaçlı eylemleri ya da pasif olarak ağa kayıt olmalarıyla ürettikleri bilgi ve verileri ifade etmektedir (Thacher, 2014). Dijital ayak izleri, sadece üretilen içeriklerin paylaşıldığı aktif katılımın ürünü değildir, buna ek olarak diğer internet kullanıcıları tarafından da üretilmektedir. Sosyal ağlar dijital ayak izlerinin oluşmasına katkı sağlayan beğenme, takip etme,

favorilere ekleme ya da yorum yapma gibi daha birçok kullanıcı davranışına ortam sağlamaktadır (Micheli, Lutz ve Büchi, 2018).

İnternet ortamındaki çevrimiçi etkileşimler ya da her bir tıklama dijital ayak izi oluşturmaktadır. Böylelikle kişiye ait çevrimiçi hareketlerin detaylı kaydı elde edilmektedir. Bunun sonucunda toplanan ve analiz edilen bu izler, bireye ait demografik bilgiler, kişilik özellikleri ve hatta davranışı hakkında fikirler sunabilecek ürünler sağlamaktadır. Bu tür ürünler, dijital verileri irdeleyerek anlamayı ve gelecekteki olası sonuçları tahmin etmeyi bekleyen araştırmacı, pazarlamacı ya da hükümetler gibi birtakım kuruluşlar için müthiş derecede değerli olabilmektedir (Hinds ve Joinson, 2018). Dijital gölge olarak da bilinen bu ayak izleri, hedefli pazarlama ve diğer sosyal medya veya sosyal grafik hizmetlerine yardım sağlaması açısından da değerli görülmektedir (Eke-Okpala, 2012).

İşverenler işe alacakları adayları seçerken onlara ait kişisel bilgileri siber olarak inceleyebilmekte ve adayın istihdamını değerlendirirken bu verileri göz önünde bulundurulabilmektedir (Berkelaar, 2017). Ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarında yer alan çocukların artan dijital ayak izlerinin onların gelecekteki istihdamları ve akademik hayatlarında uzun vadeli sonuçları olabileceği düşünülmektedir. Sharenting davranışında bulunan ebeveynlerin çocuklarının dijital kimliklerini ve dolayısıyla gelecek kariyerlerini şekillendirmesi açısından sorumlulukları vardır. Ebeveynler, çocuklarının sosyal ağlarda başkaları tarafından nasıl göründüklerini belirleme ve gelecekte çıkarlarına hizmet edecek güçlü yanlarını ve isteklerini vurgulayan bir çevrim içi itibar oluşturma çabalarına destek olmalıdırlar (Prakash, 2019).

Her yaştan çocuk sharenting davranışının nesnesi olabilmektedir. Ancak yaşça daha büyük olan çocuklar endişelerini ebeveynlerine dile getirmek ve ebeveynlerinden sosyal medyada kendilerinin bulunduğu içerikleri yayınlamamalarını isteme konusunda daha güçlüdürler. Buna ek olarak yasal olarak yetkin sayılabilecek bir yaşta olan çocuk sosyal medya paylaşımlarından dolayı ebeveynleri aleyhine dava açabilme şansına sahip olmaktadır. Ancak üçüncü taraf bir yetişkinin bu konuda desteğine ve mahkeme masrafları için bütçeye sahip olması gerektiği göz önünde bulundurulduğunda bir çocuk tarafından bu çerçevede başlatılan yasal işlemlerin sayısı kısıtlıdır (Nottingham, 2019). Fransa'da çıkan yeni bir yasa ile artık yetişkin çocukların ebeveynlerine sosyal medyadaki ihlallerinden dolayı dava

açmasına olanak sağlanmaktadır. Buna göre ebeveynler, yetişkin çocukları tarafından onlara ait fotoğrafları sosyal medyada paylaştıkları için dava edilebilir, hatta bu ihlallerinden ötürü para ya da hapis cezasına çarptırılabilirler (Chazan, 2016).

Türkiye’de ebeveynlerin çocuklarına yönelik kişisel veri ihlali gerçekleştirmesi durumunda başvurulabilecek hukuki mücadelenin nasıl olacağının belirlenmesinin ve yetişkin bir çocuğun geçmişe dönük olarak ebeveynlerinden tazminat sağlayabilmesinin önemine vurgu yapılmaktadır (Girgin ve Gönal, 2020). Yavuz (2019)’a göre bu hususta ebeveynlere karşı uygulanabilecek yasal tedbirler konusunda Ceza Kanunu ve Medeni Kanunun sunduğu yöntemler dezavantajlıdır. Ayrıca ebeveynle çocuğun mahkemede karşı karşıya gelmesi istendik bir durum değildir. Bu nedenle Avrupa Birliğinde uygulanan unutulma hakkı ve diğer birtakım düzenlemelerin Türk kanunlarına entegre edilmesinin ve kişisel verilerin korunmasına yönelik mevzuatın çocuk merkezli bir anlayışla güncellenmesinin altı çizilmektedir.

2.1.7. Sosyal Medyada Sosyal Görünüş Kaygısı

Sosyal görünüş kaygısı olumsuz beden imajından kaynaklı bireyin dış görünüşünden dolayı sosyal ortamlarda değerlendirileceğine yönelik sosyal kaygı olarak tanımlanabilir (Hart vd., 2008). Bu bağlamda sosyal görünüş kaygısı, bireyin bedeniyle ilgili geliştirdiği olumsuz beden imajının bir sonucu olarak değerlendirilebilir (Doğan, 2010). Beden imajı ise vücudumuzun şekli ve boyutu gibi özellikler hakkında zihnimizde sahip olduğumuz imaj ve bu özelliklerimizle ilgili duygularımızdır (Slade, 1988).

Sosyal medyada kullanıcılar başkalarıyla görünüş karşılaştırması yapmak gibi davranışlar sergilediğinde bu durum beden imajı endişeleriyle ilişkili olabilmektedir (Fardouly ve Vartanian, 2016). Gençlerin sosyal medyada kendilerini sıklıkla başkalarıyla karşılaştırmaları yaygın bir hal almıştır (Fox ve Moreland, 2015). Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesi'nde yaşayan ergenlerin dâhil olduğu bir araştırma, sosyal medyadaki etkileycilerin ergenler üzerinde sosyal görünüş kaygısını artırdığına işaret etmektedir (Caner, Efe ve Başdaş, 2022). Sosyal medyanın ergenlerin beden imajı kaygıları üzerindeki etkisine yönelik mevcut araştırmalar gözden geçirildiğinde, ergenler beden algılarını şekillendirirken kızlar için zayıf modellerin ve erkekler için kaslı modellerin sosyal medyada idealize edildiği görülmektedir (Franchina ve Lo Coco, 2018). Genç ergen

kızların sosyal medya kullanımının sosyal karşılaştırma ve beden memnuniyetsizliği üzerindeki etkisine ilişkin algılarını araştırmak için yürütülen bir başka çalışmaya göre sosyal medyada çekici profil resimlerine maruz kalan gençler daha az çekici resimlere maruz kalanlara oranla daha zayıf beden imajı sergilemektedirler. Bir başka çalışma ise sosyal medyada çekici kadın fotoğraflarının izlenmesinin genç yetişkin kadınların beden imajını olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Kanada’da yapılan araştırma sosyal medyada geçirilen sürenin beden imajına ilişkin endişeleri artırabileceğini vurgulamaktadır (Hogue ve Mills, 2019).

Ouvrein ve Verswijvel (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırma ergenlerin fiziksel görünümüleriyle ilgili olarak kendilerini çevrimiçi ortamda biraz daha iyi göstermeye çalıştıklarını belirtmektedir. Ergenler bu amaçla filtreler gibi düzenleyici çevrimiçi araçlardan yararlanmakta ve çirkin olarak tanımladıkları resimlerini yayınlamaktan kaçınmaktadırlar. Ancak aynı zamanda ergenlere göre çevrimiçi ortamda paylaştıkları görseller, üzerinde zaman harcanmamış ve gerçek görünmelidir. Çünkü gerçek hayattakinden daha farklı bir görüntü sunmak ergenler arasında hoş karşılanmayan ‘sahte olma’ ve ‘popülerlik için çabalama’ izlenimi yaratmaktadır. Bu nedenle kusursuz bir imaj oluştururken akranlarından gelebilecek yargılamaları önleyebilmek için dengelenmiş bir “mükemmellik” sunmaya çalışmaktadırlar. Yine aynı çalışma ergenlerin utanç verici olarak tanımladıkları fotoğraflarının ebeveynleri tarafından paylaşılamayacağını, çünkü bu tür paylaşımların kendilerinin çevrimiçi ortamdaki imajlarını bozabileceğini ve bunun da ebeveynlerinin sharenting davranışı ile oluşturmaya çalıştıkları kendi çevrimiçi imaj arasında çelişki yaratacağını düşünmektedirler. Lipu ve Siibak (2019)’ın Estonyalı gençlerle yaptığı görüşmeler ebeveynlerinin benlik imajlarını zedeleyici ve ‘çirkin fotoğraflar’ olarak tanımlanabilecek paylaşımlarının gençler tarafından rahatsız edici bulunduğunu göstermektedir.

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Ebeveynler sosyal medyada ebeveynlik konusunda sosyal destek almak, bilgilenmek veya onaylanma ihtiyacı gibi çeşitli güdülerle çocuklarına ait bilgi ve görselleri paylaşabilmektir. Y kuşağı ebeveynlerinin sharenting güdülerini ve stratejilerini inceleyen nitel bir araştırma kapsamında beş kadın ve beş erkek katılımcıdan görüşme, gözlem ve

belge aracılığıyla veriler toplanmıştır. Sonuçlar, ebeveynlerin sharenting güdülerinin ebeveynlik konusunda sosyal destek almak ve onaylanmak olduğunu göstermiştir. Akran odaklı bir iletişim modeline sahip Y kuşağı ebeveynlerinin sharenting davranışının yeni arkadaşlar edinerek bilgi, birikim ve destek almak gibi olumlu etkileri olmakla birlikte güvensizlik hissi, çocuğunu başkasının çocuğuyla karşılaştırma, kin ve çatışmaya yol açmak gibi olumsuz etkilerinin de gözlemlendiği vurgulanmaktadır (Latipah, Kistoro, Hasanah ve Putranta, 2020).

Ebeveynlerin çocuklarının fotoğraflarını ve bilgilerini paylaşmalarının altında yatan karar sürecini araştıran bir çalışma kapsamında Endonezyalı on anne ile gerçekleştirilen görüşme ve gözlem teknikleriyle veri toplanmıştır. Anneleri çocuklarının fotoğraflarını ve bilgilerini paylaşmaya iten güdüler onur hissetme, aile ve arkadaşlarla bağlantıda kalma ve sosyal destek alma olarak belirlenmiştir. Çocuklarıyla geçirdikleri anları düzenli olarak Instagram'da paylaşan annelerin çoğu çocuklarının kişisel veya mahrem anlarını paylaşırken yalnızca birkaçının paylaşılan fotoğrafları hesap gizliliği ile sınırladığı görülmüştür. Ayrıca çalışmada annelerin birçoğunun mahremiyet sorunu ve eylemlerinin sonuçları hakkında farkındalık eksikliği olduğu vurgulanmıştır (Dewi, Lasari ve Rinata, 2020).

Ebeveynlerin bir kısmı ticari amaç güderek sharenting davranışında bulunabilmektedir. Annelerin marka ve ürün tanıtımı için Instagram'da sharenting davranışında bulunduklarına yönelik çalışmalar (Parsa ve Akmeşe, 2019) mevcut olsa da aile hayatını sunarak marka sponsorluğu ve cazip bir takipçi kitlesi oluşturmak için Instagram'ı kullanmak sadece annelere özgü bir davranış değildir. "Instadad" diye tabir edilen Instagram babaları ile derinlemesine yapılan görüşmelerde paylaşımlarını nasıl metalaştırıp paraya dönüştürdükleri hakkında veri toplanmıştır. Aileleriyle zaman zaman karşı karşıya kalabilen Instagram babaları hem ekonomik faaliyetlerinin bir parçası olan çocuklarını ahlaki tehditlerinden korumaya çalışmakta hem de aile üyelerini tanıtım faaliyetlerine dâhil ederek iş birliği yapmaktadır. Örneğin, Instadad'ların tanıtımlarında etkili aile sunumunu sahnelemek için aile üyeleriyle beraber çalışmaları gerekmektedir. Olumlu bir etki olarak bu durumun, erkek ebeveynin çocuk bakımı konusundaki faaliyetlere daha fazla katılımını teşvik etmek suretiyle, erkeklerin sorumlulukları hakkındaki söylemleri değiştirme potansiyeline sahip olduğu vurgulanmaktadır (Campana, Van den Bossche ve Miller, 2020).

Çeşitli motivasyonlarla çocuklara ait bilgi ve görseller sosyal medyada paylaşılsa da akademik olarak sharenting olgusunun iyi ebeveynliğin mi yoksa kötü ebeveynliğin mi parçası olduğu konusunda tartışmalar bulunmaktadır. Instagram'da çocuklarının fotoğraf ve videolarını paylaşma davranışı gösteren beş anneyle yapılan görüşmeden elde edilen veriler iyi ya da kötü ebeveynliğin, ebeveynlerin paylaşılması gereken içerikleri seçerken koydukları kurallara bağlı olduğunu göstermektedir. Buna göre iyi paylaşım, çocuğun büyüme sürecinde gerekli desteği almak ve ebeveynlik hakkında diğer ebeveynlerle bilgi alış verişi yapmak için gerçekleştirilen paylaşımdır. Ebeveyn, çocuğun güvenliğini tehdit edecek şekilde çocuğun mahremiyetini ihlal etmişse bu paylaşım kötü olarak değerlendirilmektedir (Putri, Harkan, Khairunnisa, Nurintan ve Ahdiyat, 2019).

Ebeveynlerin mahremiyet endişelerinin sharenting davranışları üzerindeki etkisini araştırmak için Birleşik Krallık'tan 320 Instagram kullanıcısı ebeveyne yöneltilen araştırma sorularının cevapları analiz edilmiştir. Sonuçlar, ne durumsal ne de genel mahremiyet kaygılarının ebeveynlerin sharenting davranışını etkilemediğini; ebeveynin paylaşımını onaylayan bir sosyal ağa ve sık paylaşım alışkanlığına sahip olmasının sharenting davranışını daha da pekiştirdiğini göstermiştir (Ranzini, Newlands ve Lutz, 2020).

Sharenting davranışının risklerini azaltmak ve ebeveyni uygunsuz içerik paylaşımından caydırmak için, 246 ebeveynle yapılan rastgele kontrollü bir deneyde paylaşmayı önlemeye yönelik iki müdahale geliştirilmiş ve test edilmiştir. Birinci müdahale olarak ebeveynlere sharenting olgusunun tehlikeleri hakkında bir video izletilirken, ikinci müdahale kapsamında bazılarından bu videonun bir özetini yazmaları istenmiştir. Geri kalan katılımcılara (kontrol grubu) ise sharenting ilgili olmayan bir video izletilmiştir. Ebeveynlerin sharenting davranışının potansiyel zararları hakkında bir video izlemelerini sağlamanın ve videoyu özetleyerek bu çıkarımlar üzerinde düşünmelerinin, paylaşma davranışları hakkındaki düşüncelerini değiştirdiği ve çocukları hakkında sosyal medyada uygunsuz içerik yayınlama konusunda daha az istekli oldukları görülmüştür (Williams-Ceci, Grose, Pinch, Kizilcec ve Lewis, 2021).

Ebeveynlerin neden sharenting davranışında bulunduğuna yönelik çalışmalara ek olarak sosyal medyada kendilerine ait bilgi ve fotoğrafları paylaşarak bu davranışın nesnesi olan çocukların neler deneyimlediğini incelemek de önem arz etmektedir.

Ebeveynlerinin sharenting davranışına maruz kalan çocukların yaşantılarına yönelik sınırlı sayıda da olsa çalışmalar bulunmaktadır. İsveç'te 4-15 yaş arası toplam 68 çocuğun yanıtladığı çevrimiçi sorular aracılığıyla sharenting davranışına karşı tutumları araştırılmak istenmiştir. Çoğunlukla çocukların ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarına karşı olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Kendilerine ait fotoğraflar ebeveynleri tarafından yakın akrabalarına gönderildiğinde bunu daha kabul edilebilir bulurken; kendilerine sorulmadan sosyal medya platformlarında paylaşılmasını "kabul edilemez" olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Aynı zamanda birçok ebeveynin düşündüğünün aksine yaşı büyük çocuklar, küçük yaştaki çocuklara oranla izinsiz fotoğraflarının çekilmesini daha kabul edilebilir bulmuşlardır. Yaşları fark etmeksizin katılımcılar ebeveynlerinin fotoğraf çekmeden ve yayınlamadan önce kendilerine danışılmasını istemektedir (Sarkadi, Dahlberg, Fängström ve Warner, 2020).

Sharenting deneyimlerini incelemek amacıyla okul çağındaki 9-17 yaş arası İspanyol çocuklara yönelik gerçekleştirilen bir çalışma ebeveynlerin sosyal medya paylaşımlarının özellikle kız çocuklarını daha çok etkilediğine işaret etmektedir. Katılımcıların %19'u ebeveynlerinin kendilerine danışmadan fotoğraflarını veya videolarını yayınladıklarını söylemiştir. Ebeveynlerinden yayınlanan bilgileri silmelerini isteme oranı kız çocuklarında daha yüksek görülmektedir. Aynı çalışma çocuklarına güvenli internet kullanımı konusunda rehberlik eden ve çocuklarını internet ortamında rahatsız eden şeyler hakkında onlarla konuşan ebeveynlerin sosyal medyada çocukları hakkında daha az bilgi paylaştığını vurgulamaktadır (Garmendia, Martínez ve Garitaonandia, 2022).

Lipu ve Siibak (2019) Facebook'taki sharenting davranışına ilişkin ebeveynlerin ve gençlerin düşünce ve deneyimlerini incelemek için 9-13 yaş arası Estonyalı anne ve çocukları kapsayan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmanın bulguları sosyal medyada fotoğraf paylaşıırken çocuklardan izin alma konusunda ebeveynlerle çocukların arasında derin görüş ayrılığı olduğunu göstermektedir. Yapılan görüşmelerde gençler başarılarını yansıtan paylaşımlar yaptıkları takdirde annelerinin bu paylaşımları ile gururlanabilirken; benlik imajlarını olumsuz etkileyen özensiz görselleri paylaşımlarından rahatsızlık duymaktadırlar. Bu durum Belçikalı ebeveynlere ve çocuklarına yönelik yarı yapılandırılmış görüşmeleri kapsayan çalışmanın bulguları ile tutarlıdır (Walrave, Verswijvel, Ouvrein, Staes, Hallam ve Hardies, 2022). Bu çalışma ergenlerin ebeveynlerinin sharenting davranışlarını onaylamasının ebeveynlerin çevrimiçi ortamda

ifşa ettiği içeriğe bağlı olduğuunu; ergenlerin güzel bir Şekilde sunulduklarında ve olumlu durumlar paylaşıldığı takdirde sharenting davranışını olumlu olarak algıladıklarını göstermektedir.

Walrave ve diğerleri (2022) ergenlerle yaptıkları görüşmelerde ebeveynlerinin paylaşımlarına ve mahremiyet yönetiminde hangi stratejileri kullandıklarına ilişkin sorular yöneltmiştir. Çalışmaya katılan tüm ergenler yaşları büyüdükçe kendi mahremiyet yönetimlerinin kontrolünü ele almak istediklerini belirtmiştir. Ayrıca  evrimi i kimlikleri ve sosyal medyada akranları üzerinde bırakmak istedikleri izlenim hakkında endişe duymaktadırlar. Çeşitli kurallar ile mahremiyet ihlalini önlemek isteyen ergenlerin bir kısmı sosyal medyada kendilerine ait fotoğraf paylaşılmadan önce ebeveynlerinin kendilerinden izin alması gerektiğini, bir kısmı ise ebeveynlerinden bu paylaşımı silmelerini istediğini ya da ebeveyninin profiline giriş yaparak onların yerine bunu kendisinin gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Bunlara ek olarak bazı ergenler ise kullanıcı ayarlarında kendilerini içeren paylaşımlarda etiketlenmelerine onay vermeyen bir düzenleme ile etiketlendikleri paylaşımların yayılmasını engellemeyi amaçlamaktadır.

Verswijvel ve diğerleri (2019) tarafından, ergenlerin ebeveynlerinin sharenting davranışlarının nedenlerine ilişkin algılarını ve sharenting olgusuna yönelik tutumlarını araştırmak üzere 817 ergen ile gerçekleştirilen çalışmanın sonuçlarına göre ergenler, ebeveynlerin kendileri ile ilgili bilgileri sosyal ağlarda genellikle bilgilendirme veya arşivleme amaçlarıyla paylaştıklarına inanmaktadır. Ergenler, ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarını bilgilendirici ve arşivleme amaçla yaptıklarını ne kadar düşünürlerse bu paylaşımlara o kadar az karşı çıkmaktadırlar. Ancak yine de ergenlerin bu paylaşma davranışını büyük oranda onaylamadıkları görülmektedir. Bunun aksine ergenler sharenting davranışını bir izlenim yönetimi sorunu olarak algıladıklarında paylaşımlara karşı tutumları bir o kadar olumsuz olmaktadır. İzlenim yönetimi durumunda, ebeveynler çocuklarını kendi sunumları için kullanırlar. Ergenler kendi izlenim yönetimlerine büyük önem verseler de ebeveynlerinin bunu kullanmasını onaylamadıkları görülmektedir. Aynı  alışma ebeveynlerle yakınlık ve sharenting'e yönelik tutum arasındaki ilişkiye de ışık tutmaktadır. Buna göre ebeveynleri ile daha yakın olan ergenler ebeveynlerinin sharenting davranışına karşı daha olumlu bir tutum sergilemektedir.

Bu araştırmalar ışığında sharenting davranışının izlenim yönetimi, mahremiyet ve paylaşım izni gibi unsurlar aracılığıyla ebeveyn-çocuk ilişkisine birtakım etkileri olabilir. Beliren yetişkinlik dönemde gençler hem ebeveynlerinin desteğine ve ilgisine ihtiyaç duymakta hem de bağımsızlıklarının ve özerkliklerinin ebeveynleri tarafından onaylanmasını istemektedirler. Beliren yetişkinlik için fiziksel mahremiyet ve ebeveynin müdahaleciliği ebeveynleriyle olan ilişkilerinde önem arz etmektedir (Aquilino, 2006). Bu nedenle ebeveynlerin sharenting davranışının sonucu olarak beliren yetişkinlik dönemindeki çocuk ile ebeveyn arasındaki ilişkinin mahremiyete saygı ve kontrol edilme gibi faktörlerden etkilenmesi mümkündür.

Ebeveynlerin bir kısmı çocuklarının bağımsızlık arayışına girmesine ve kazanmasına izin verirken birtakım zorluklar yaşamaktadır. Bazı ebeveynler çocuklarının özerklik çabasını gönülsüzce kabul ederken, diğerleri ise bunu bilinçli ya da bilinçsizce geciktirmek için birtakım stratejiler benimsemektedir. Ebeveynlerin bu özerkliği kabul etmesi, çocuklarının yaşam tarzını ne kadar onayladıkları ile ilişkilidir. Beliren yetişkinin ebeveynlerinin dünya görüşleriyle örtüşmeyen bağımsızlık girişimi ebeveynleri tarafından genellikle kötü niyetli ve olgunlaşmamış bir davranış olarak görölmektedir. Kısacası farklı ebeveyn profilleri çocuklarının beliren yetişkinliğe geçişinde gurur ve rahatlama duyguları ya da artık ihtiyaç duyulmama endişesi ve reddedilme duyguları yaşamaktadır (Kloep ve Hendry, 2010).

Beliren yetişkinlik döneminde özerkliği destekleyen ebeveyn-çocuk ilişkisinin önemini vurgulayan bir çalışmada; ebeveynlerle yaşamak ile ayrı bir eve çıkmak arasında yer alan yarı özerk beliren yetişkin yaşamını incelenmiştir. Belçika’da yapılan bu çalışmaya göre neredeyse her hafta sonu ebeveyn evine dönen yarı özerk üniversite öğrencileri ve bağımsız olarak yaşayan beliren yetişkinler, ebeveynleriyle birlikte yaşayan akranları ile karşılaştırıldığında daha fazla memnuniyet bildirmişlerdir. Ayrıca bu memnuniyet daha yüksek öznel iyi oluşla ilişkili bulunmuştur. Bu nedenle, beliren yetişkinlik döneminde ebeveynle yaşamanın kişinin öznel iyi oluşu için zararlı olduğu işaret edilmektedir. Yarı özerk yaşam durumunun temel özelliği, konut bağımsızlığına doğru ilk adımlar atılırken bağımsızlığın henüz tam olarak elde edilemediği istikrarsız bir geçiş durumunu temsil etmesidir. Bununla birlikte bu çalışma beliren yetişkinler bu gelişim aşamasında hala özerkliği destekleyen aile ortamından yararlanmaktadır. Özerkliği destekleyen ebeveynler daha empatiktir ve çocuklarını değerli seçimler yapmaya teşvik etmektedirler (Kins, Beyers, Soenens ve Vansteenkiste, 2009).

Beliren yetişkinlerde özerklik ve kendi kendini yönetebilme becerisi, başkalarıyla olumlu ilişkiler kurma kapasitesiyle ilişkilidir. İlişki kurma ihtiyaçlarının karşılandığını bildiren gençler özerklik ihtiyaçlarının da aynı doğrultuda arttığını bildirmektedir. Çocukların özerkliğe ulaşmasında ebeveynleri tarafından desteklendiklerini algılamaları, yalnızca özerklik duygularını değil aynı zamanda etkili ve olumlu kişilerarası ilişkiler kurmada özgüvenlerini de güçlendirmeye de katkı sağlamaktadır (Inguglia, Ingoglia, Liga, Lo Coco ve Lo Cricchio, 2015).

Bazı araştırmalar helikopter ebeveynliğin beliren yetişkinlerin özerkliği üzerindeki olası etkilerine odaklanmıştır. Bu ebeveynlik biçimi çocuklarının kararlarının ve sorunlarının sorumluluğunu alarak ‘onların üzerinde gezinen’ ebeveynlik olarak tanımlanmaktadır (LeMoyne ve Buchanan, 2011). Katılımcılarını 19-21 yaşları arasındaki ABD’li beliren yetişkinlerin oluşturduğu boylamsal bir araştırma hem anneler hem de babalar için helikopter ebeveynliğin zamanla azaldığını göstermektedir. Araştırmacılar helikopter ebeveynlik oranlarının beliren yetişkinliğin ilk zamanlarında yüksek seviyede olmasını geçiş sürecinde ebeveynin denge durumunu yeniden kazanmaya çalıştığı sistemi yansıtabileceğini vurgulamaktadır. Ayrıca araştırmada babaların başlangıçtaki helikopter ebeveynlik düzeylerinin erkek çocuklar için kız çocuklarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu nedenle helikopter ebeveynliği ele alırken ebeveynin cinsiyetinin dikkate alınması gerektiği gibi çocuğun cinsiyetinin de dikkate alınması gerektiğine işaret edilmektedir. Babaların kızlarından çok oğullarının üzerinde durduğu ve erkek çocukların video oyunu bağımlılığı semptomları ile babaların başlangıç seviyelerinde daha yüksek helikopter ebeveynliği sergilemelerinin bağlantılı olduğu bulunmuştur. Araştırmacılar babaların yetişkinlikle bağdaştırmadıkları bir davranışa tepki olarak bu ebeveynlik biçimini benimsemiş olabileceklerini ve bu tür aktivitelerin oğullarının zamanlarını çaldığını düşündüklerinde müdahale etme ihtiyacı duyabileceklerini belirtmişlerdir (Nelson, Padilla-Walker ve McLean, 2021).

Helikopter ebeveynliğin ve özerkliği destekleyici ebeveynliğin beliren yetişkinlerin zihinsel ve fiziksel iyiliği üzerindeki etkisine yönelik yapılan bir çalışmanın bulguları, psikolojik olarak kontrol edici veya çocuğun ihtiyacını giderici olumsuz aile ortamlarının beliren yetişkinlerin kendilerini yeterli hissetme gereksinimlerine zarar verebileceğini göstermiştir (Reed, Duncan, Lucier-Greer, Fixelle ve Ferraro, 2016). Helikopter ebeveynlik, çocukların uyumsuz mükemmeliyetçilik geliştirmelerine de neden

olabilmektedir. Helikopter ebeveynliği ile uyumsuz mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla yapılan bir çalışma müdahaleci ebeveynliğin ve helikopter ebeveynliğe verilen duygusal tepkinin, beliren yetişkinlik döneminde uyumsuz mükemmeliyetçiliği nasıl şiddetlendirdiğine dair fikir vermektedir. Bu ebeveynlik anlayışını ele alan çalışma, algılanan ebeveyn davranışının daha yüksek uyumsuz mükemmeliyetçilik oranlarıyla ilişkili olduğunu ve bu ilişkiye de çocuğun duygusal tepkisinin aracılık ettiğini göstermektedir (Hayes ve Turner, 2021).

Padilla-Walker, Nelson ve Knapp (2014) beliren yetişkinlerin, ebeveynlerinin meşru otoritesine ilişkin sergiledikleri üç farklı bakış açısı belirlemiştir. Bunlar, ebeveynlerin kişisel alan dışındaki tüm alanlarda bir dereceye kadar meşru yetkiye sahip olduğunu kabul eden Kontrolü Paylaşan grup; çocukların ebeveynlerine tüm alanlarda kontrol yetkisi verdiği Ebeveyn Kontrolü grubu ve hiçbir alanda ebeveynlere kontrol yetkisi vermeyen Kişisel Kontrol grubudur. Araştırma katılımcıların üçte ikisinin yer aldığı Kontrolü Paylaşan grubun diğer gruplarla karşılaştırıldığında ebeveynlerle daha kaliteli bir ilişkiye sahip oldukları görülmüştür. Bu gruptaki beliren yetişkinler ebeveynlerini kontrolcü olarak görmemiş ve aslında onlarla olumlu bir ilişki içinde olduklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların yaklaşık dörtte biri ise ebeveynlerine hiçbir alanda meşru kontrol yetkisi vermemiştir. Bu Kişisel Kontrol grubundaki beliren yetişkinler en düşük düzeyde ebeveyn mali desteği ve anne-baba ilişkisi kalitesi bildirmişlerdir. Ayrıca, diğer gruplardan daha büyük bir yüzde ile kendilerini yetişkin gibi hissettiklerini bildirmişlerdir. Çalışmadaki en küçük grubu oluşturan Ebeveyn Kontrolü grubu, ebeveynlere tüm alanlarda meşru yetki verme eğiliminde oldukları için akranlarıyla karşılaştırıldığında benzersiz beliren yetişkinleri işaret etmektedir. Bu grubun bulguları ebeveynler ve çocuklar arasında potansiyel olarak karmaşık bir ilişkiyi ortaya koymaktadır. Buna göre beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin daha fazla kontrol sahibi olmasına müsaade etmeleri ve hayatlarının çeşitli alanlarında karar alırken ebeveynlerine güvenmeleri bağımsızlık sorumluluğunu üstlenmekte daha fazla başarısızlık getirebilmektedir. Ayrıca ebeveynlerin aşırı kontrolcü davranışları evden ayrılan gencin uyumsal gelişimini engelleyebilmektedir.

Ebeveyn kontrolü ve denetimi beliren yetişkinler tarafından genellikle hoş karşılanmamaktadır. Bu dönemde sıcaklık ve şefkate dayalı bir ilişkinin olumlu etkisi vurgulanmaktadır. Ailenin yalnızca çocukluk döneminde değil, aynı zamanda beliren yetişkinlik döneminde de temel bakım ve güvenlik sağlayıcısı olarak görüldüğü

İspanya'dan ve Portekiz'den beliren yetişkinlerin oluşturduğu örneklemden elde edilen veriler ile algılanan ebeveynlik stilleri ile psikolojik uyum arasındaki ilişki incelenmiştir. Beliren yetişkinler arasında sıkıntıyla en yakından ilişkili stil, yüksek derecede kontrol ve düşük sıcaklık seviyesi ile karakterize edilen otoriter ebeveyn tarzıdır. Bulgular ebeveynlerin çocuklarını beliren yetişkinlik döneminde sıcak ve şefkatli bir ortamda desteklemeye devam ederken aynı zamanda kontrol düzeylerini düşürmeleri gerektiğini açıkça göstermektedir. Çünkü yaşamın bu döneminde davranışsal denetim veya kurallar koymak yerine genç bireye rehberlik ve tavsiye sağlanmalıdır (Parra, Sánchez-Queija, García-Mendoza, Coimbra, Egídio Oliveira ve Díez, 2019). Beliren yetişkinler ebeveynlerinin davranışlarını günlük amaçlarına ve rutinlerine müdahale olarak algıladıklarında, onların davranışlarını daha olumsuz olarak algılamaktadırlar. Kontrol amaçlı aramak, nasihat vermek ya da akademik hayatına yönelik sorular sormak gibi destek amaçlı ve iyi niyetli ebeveyn davranışları ebeveyn ilişkileri hakkında artan belirsizlik yaşayan beliren yetişkinler için rahatsız edici olabilmektedir. Bu tür belirsizliklerin veya müdahale algılarının ebeveynin bakış açısından "doğru" olup olmadığı beliren yetişkin için önem arz etmemektedir. Beliren yetişkinler belirsizliği ve ebeveynin müdahalesini algıladıkları sürece ebeveynlerinin iyi niyetli davranışlarını olumsuz olarak yorumlamaktadırlar (Scheinfeld ve Worley, 2018).

Bir gencin ebeveyniyle ilişkisine ilişkin algısını değerlendiren değişkenler söz konusu olduğunda, yetişkinliğin başlamasıyla birlikte ergenliğin ortalarında başlayan hem çatışmanın hem de sevginin azalmasının beliren yetişkinlikte de devam ettiği görülmektedir. Ebeveyn-çocuk iletişimde ergenliğin sonlarına doğru artış eğilimi azalmaktadır. Gençler tarafından algılanan iletişim ve sevgi düzeyi beliren yetişkinlik döneminde azalsa da algılanan uyum yetenekleri çatışma sıklığı azaldıkça artmaktadır. Ayrıca ergenlik döneminde daha fazla çatışma algılayan gençler, beliren yetişkinlikte de çatışmayı algılamada en üst sıralarda yer alan kişilerdir (Parra, Oliva ve Reina, 2015).

Ebeveynin psikolojik sorunlarının ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesini olumsuz yönde etkilemesi söz konusu olabilmektedir. Steele ve McKinney (2020) tarafından yapılan çalışma psikolojik sorunlarının yanı sıra ebeveynin psikolojik ve fiziksel kötü muamelesinin beliren yetişkinin psikolojik sorunları ile ilişkili olduğunu, buna karşın yüksek ebeveyn-çocuk ilişkisi kalitesinin beliren yetişkinin psikolojik problemlerinin azalmasıyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Hong, Cui, Ledermann ve Love (2021)

tarafından gerçekleştirilen çalışma da ebeveynlerin beliren yetişkinlik dönemindeki çocukları ile olan ilişki doyumları ile kendi psikolojik sıkıntıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Walker ve McKinney (2015) tarafından yapılan bir diğer çalışma ebeveyn psikopatolojisinin beliren yetişkinin psikopatolojisi ile ilişkili olduğunu ileri sürmektedir. Ebeveynlere karşı olumlu duygu beslemenin beliren yetişkinin psikopatolojisi ile olumsuz ilişkili olduğunu işaret eden çalışma, psikopatolojisi olan ebeveynlerin çocuklarına karşı aşırı kontrol, ihmal veya reddetme gibi üzücü davranışlar sergilemelerinin beliren yetişkinlerin ebeveynlerine karşı olumlu duygu beslemelerini engelleyebileceğini vurgulamaktadır. Patock-Peckham ve Morgan-Lopez (2009)' in gerçekleştirdiği çalışma bulgularına göre beliren yetişkinlik döneminde ebeveynin aşırı koruması, beliren yetişkinde içselleştirme semptomlarıyla ilişkilendirilmiştir. Çocuğunun özerk kararlar verme yeteneğine güvenen bir babaya sahip olmak beliren yetişkinin depresyona karşı korumaktadır. Otoriter babalık tarzının, aşırı korumacı babaya sahip olma duygularına neden olduğu ve bunun da beliren yetişkinde daha düşük benlik saygısına yol açtığı vurgulanmaktadır. Bu durumun ise erkek beliren yetişkinlerde artan depresif semptomların ve alkolle ilgili sorunların artmasının habercisi olduğuna işaret edilmektedir. Ebeveyn eleştirisinin sürekli öfke, kaygı, utanç ve üzüntü ile pozitif bir şekilde ilişkili olduğunu ortaya koyan bir çalışma (Zhu, Simons ve Goldstein, 2022) ise ebeveyn eleştirisinin olumlu duygulardan çok olumsuz duygularla daha güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu ve özellikle artan depresyonu olan beliren yetişkinlerde öfke ile yakından ilişkili olabileceğini göstermektedir. Kızlar için ergen-anne iletişimi ve erkekler için ergen-baba iletişiminin beliren yetişkinlikte depresif belirtileri azalttığı öngörülmüşken (Finan, Ohannessian ve Gordon 2018) çalışmaların genellikle etkili ve kaliteli bir ebeveyn-beliren yetişkin ilişkisinin önemine dikkat çektikleri söylenebilir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğine ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin sharenting davranışına yönelik yaşantılarının keşfedilmesinin hedeflendiği bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi ve katılımcıların deneyimlerini anlamak amacıyla fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma bakış açısını, algıları ve deneyimleri doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül şekilde ortaya koymaya ve anlamaya yardımcı olurken fenomenoloji detaylı bilgiye sahip olmadığımız olgulara odaklanmayı sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Firestone (1987)'a göre nicel araştırma, hem veri toplama prosedürlerinin sadakatle izlendiği konusunda okuyucuyu ikna edici olmak zorunda hem de daha az somut açıklamalar sağlamaktadır. Bunun aksine nitel çalışma ise araştırmacının vardığı sonucun anlamlı olduğunu okuyucuya gösterecek kadar detaylı bir betimleme sağlamaktadır. Nitel araştırma algıları ve olayları bütüncül bir biçimde ortaya koyarken görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinden yararlanmaktadır (Yıldırım, 1999). Nitel araştırma yöntemi sayesinde araştırmacı aracı konumundan çıkarak araştırmanın katılımcıları ile doğrudan bağlantıya geçme fırsatı bulmaktadır (Seggie ve Bayyurt, 2015). Ayrıca katılımcıların deneyimlerini anlamak için fenomenoloji desenini kullanmak daha derin veriler elde etmek için yararlı olmaktadır. Fenomenolojik desenin amacı insan deneyimini derinlemesine anlamak (Van Manen, 2007) ve algılanan fenomenin özünün ne olduğu üzerine çalışmaktır (Bal, 2016). Bu fenomenlerle (olgularla) günlük hayatımızda farklı biçimlerde karşılaşırız. Tam olarak yabancıları olmadığımız ancak bununla birlikte

tam olarak kavrayamadığımız bu olguları araştırmak için fenomenoloji deseni uygun bir araştırma zemini sunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Buradan yola çıkarak beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarına yönelik deneyimlerini anlamak ve yorumlamak amacıyla bu model tercih edilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme; belirlenmiş ölçütlere göre seçilmiş örneklemin evrenin tüm niteliklerini temsil ettiğini varsayan yöntemdir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bu yaklaşım araştırmanın amacıyla ilintili olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına fırsat sağlamaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020). Araştırmada amaçlı örnekleme tekniklerinden ise ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu teknikte örneklem için belirlenen ölçütleri sağlayan durumlar veya kişiler örnekleme alınmaktadır (Büyüköztürk vd., 2020). Bu ölçütler araştırmacı tarafından belirlenebileceği gibi daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesinden de yararlanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Katılımcıların sharenting davranışına maruz kalma deneyimlerine yönelik görüşlerini derinlemesine incelemek amacıyla görüşme tekniği kullanılmış; bireysel görüşmeler ve odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Odak grup görüşmeleri grup ortamında katılımcıların birlikte bir konu üzerine tartışmasına olanak sağlayan ve katılımcılar arası etkileşimi esas alan bir nitel araştırma tekniğidir (Lawrence Neuman, 2014; Lune ve Berg, 2017). Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Orta Anadolu'daki bir üniversitede öğrenim gören, sharenting davranışına maruz kalan ve beliren yetişkinlik dönemindeki 30 öğrenci oluşturmuştur. Bireysel ve odak grup görüşmelerine dâhil edilecek katılımcıların belirlenmesi amacıyla öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilerek soruları yanıtlanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden imzaladıkları bilgilendirilmiş onamlar alınmış ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Çalışma ölçütlerini karşılayan gönüllü beş kadın katılımcı ve beş erkek katılımcı ile bireysel görüşme yapılmıştır. Bireysel görüşme yapılan öğrencilere ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1. Bireysel Görüşme Yapılan Katılımcıların Demografik Bilgileri

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10
Cinsiyet	Kadın	Kadın	Kadın	Kadın	Kadın	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek
Yaş	21	18	20	20	23	23	22	20	22	21

Ayrıca katılımcılardan her biri; beş kadın ve beş erkekten oluşacak şekilde 10 kişilik iki grup oluşturulmuştur. Odak grup görüşmelerinde 6-12 kişi arası olması önerilen ideal örneklem büyüklüğü (Collins, Onwuegbuzie ve Jiao, 2006) doğrultusunda oluşturulan bu gruplarla odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Odak grup görüşmesi için amaçlı örneklem yöntemiyle gönüllülük esasına göre belirlenen katılımcıların özellikleri aşağıda verilen tabloda gösterilmektedir. Etik ilkeler gereği her bir katılımcıyı temsilen isimleri yerine K1, K2, K3... şeklinde rumuzlar kullanılmıştır.

Tablo 2. Odak Grup Görüşmesi Yapılan Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Katılımcı	Cinsiyet	Yaş
K11	Erkek	24	K21	Kadın	23
K12	Erkek	23	K22	Erkek	21
K13	Kadın	22	K23	Kadın	23
K14	Kadın	23	K24	Erkek	23
K15	Kadın	22	K25	Kadın	23
K16	Erkek	24	K26	Erkek	25
K17	Erkek	22	K27	Kadın	23
K18	Kadın	22	K28	Erkek	19
K19	Erkek	23	K29	Kadın	21
K20	Kadın	22	K30	Erkek	19

Araştırmanın katılımcıları araştırmaya katılmaya gönüllü olmak, beliren yetişkinlik döneminde olmak ve çocukluk, ergenlik veya beliren yetişkinlik dönemlerinde ebeveynlerinin sharenting davranışına maruz kalmış olma kriterleri göz önünde bulundurularak örnekleme dâhil edilmiştir. Katılımcılarının belirlenmesine ilişkin ölçütleri sağlamadığının anlaşılması ve veri toplama sürecinde görüşmelere katılmamak araştırmanın dışlama kriterleri olarak belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Süreci

Nitel araştırma türündeki çalışma kapsamında ebeveynlerinin sharenting davranışına maruz kalan beliren yetişkinlerin yaşantılarını bütüncül bir yaklaşımla ve ayrıntılı bir biçimde incelemek ve betimlemek amacıyla bireysel ve odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak on öğrenci ile bireysel görüşme; beş kadın ve beş erkekten oluşan 10 kişilik iki ayrı gruba ise

odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Öncelikle katılımcılara araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgi verilmiş; gizlilik politikası, verilerin nasıl korunacağı ve ne amaçla kullanılacağı açıklanmıştır. Katılımcıların izni ve onayı alınarak görüşmeler, ses kayıt cihazı aracılığıyla kaydedilmiştir. Bu aşamada araştırma konusunda bilgilendirilen katılımcıların isimleri kodlanarak işleme alınmıştır. Kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı ve toplanan verilerin çalışma kapsamında korunacağı hususunda katılımcılar aydınlatılmıştır. Verilerin sadece araştırmacı tarafından değerlendirileceği ve tamamen bilimsel amaçlar için kullanılacağı vurgulanmıştır. Araştırmacı tarafından araştırma soruları yöneltmeden önce katılımcıların kendilerini kısaca tanıtmaları istenmiştir. Hem bireysel hem de odak grup görüşmelerinde araştırma sorularına geçmeden önce katılımcılar ebeveynlerin sharenting davranışlarına örnek gösterilebilecek paylaşımlar aracılığıyla bu yeni olgu hakkında bilgilendirilmişlerdir. Ardından açık uçlu sorular ile katılımcılar fenomene yönelik görüşlerini ifade etmişlerdir.

3.4. Veri toplama araçları

Bu araştırmada verilerin toplanması araştırmacı tarafından yüz yüze gerçekleştirilmiştir ve öncelikle katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formu aracılığıyla araştırmaya katılım için izin alınmıştır. Ardından Kişisel Bilgi Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan ve katılımcının cinsiyet, yaş ve eğitim bilgilerine ulaşmaya yönelik soruların yer aldığı formdur. Formda, katılımcıların kimlik bilgilerini öğrenmeye yönelik sorular bulunmamaktadır.

3.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Bu çalışmada nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu amaçla araştırmacı tarafından beliren yetişkinlerin sharenting yaşantılarına ilişkin soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Formda yer alan sorular literatür taraması sonucunda incelenen ilgili çalışmaların verileri ışığında oluşturulmuştur. Hazırlanan ön formdaki soruların anlaşılabilirliği için üç Türk Dili

ve Edebiyatı uzmanından dil konusunda uzman desteği alınmıştır. Uzman dönütleri neticesinde anlaşılmayan sorular düzeltilmiş ve görüşme formu son halini almıştır. Formda katılımcılara yöneltilmek üzere açılış, tanıtma, geçiş, anahtar, araştırma ve kapanış basamaklarına yönelik sorular yer almaktadır. Odak grup görüşmelerinde araştırma sorularına geçilmeden önce katılımcıların konuya ısınmasını sağlamak amacıyla araştırmacının doğrudan görüşme konusuyla ilgili olmayan hazırlayıcı nitelikte sorular ile oturumu başlatması tavsiye edilmektedir (Bal, 2016).

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde önceden hazırlanmış bir görüşme formu olsa da araştırmacı tarafından soruların yeri değiştirilebilmekte ya da yeni sorular eklenebilmektedir. Araştırmacıya duruma göre esneklik olanağı vererek derinleştirmeyi sağlayan ek sorular kullanılabilmektedir (Bal, 2016). Katılımcılara yöneltilen açık uçlu araştırma sorularının, araştırma konusunda temel oluşturabilecek kuramsal alanyazının yetersiz olduğu durumlarda önemli kolaylıklar sağlamasından dolayı (Yıldırım ve Şimşek, 2016) sharenting gibi yeni bir olguya ışık tutarken verimli olması beklenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Bireysel görüşmelerden ve odak grup görüşmelerinden elde edilen veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Bu analiz yöntemi araştırma kapsamında elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere erişmeyi hedeflemektedir. Başka bir ifade ile içerik analizi, birbirine yakın verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesi altında toplamak suretiyle anlaşılır hale getirmek ve yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Böylelikle sadece açık olanları değil metinler içinde örtük olarak ifade edilen ideolojileri de anlaşılır kılmayı sağlamaktadır (Bal, 2016). Çalışmanın bu aşamasında ham verileri okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenleyerek yeniden tanımlama ve yorumlama çalışması gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen bireysel görüşmeler ve odak grup görüşmeleri ses kaydı alınarak hiçbir düzeltme yapılmadan eksiksiz bir şekilde dijital ortamda yazıya geçirilmiştir. Katılımcıların araştırma sorularına verdikleri yanıtlar araştırmacı tarafından okunarak muhtemel kodlar ve kategoriler not edilmiştir. Metin içinde yer alan bilgileri inceleyerek anlamlı bölümlere ayırmak ve her bölümün kavramsal açıdan ne anlam ifade ettiğini bulmak amacıyla (Yıldırım ve Şimşek, 2016) tekrarlı okumalar yapılarak kodlama

aşamasına geçilmiştir. Aralarında anlamlı ilişkiler olabilecek kodlar bir arada toplanarak kategoriler oluşturulmuştur. Elde edilen verilerin analizine rehberlik edecek bir kavramsal yapı olmadığı için toplanan veriler özenle okunarak araştırmanın amacına ilişkin önemli olan boyutlar belirlenmeye çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Büyüköztürk ve diğerlerine (2020) göre kategoriler başka araştırmacıların da aynı materyali incelediğinde aynı sonuçlara ulaşmasını sağlayacak kadar açık olmalıdır. Bu nedenle kodlar ve kategoriler oluşturulurken farklı uzmanların görüşlerinden yararlanılmıştır. Tez danışmanına ek olarak Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanından bir uzman tarafından oluşturulan kodlar ve kategoriler incelenmiştir. Kodlama için kullanılan kavramların uygunluğu gözden geçirilmiş ve bunların belirlenmesindeki görüşler alınarak fikir birliği sağlanmıştır. Kategoriler ve kodlar saptandıktan sonra bulgular kısmında yer vermek üzere katılımcıların ifadelerinden alıntılar yapılmıştır. Alıntılar yapılırken gizliliğin korunması için gerçek isimler yerine katılımcıları temsilen K1, K2, K3... şeklinde kodlar kullanılmıştır. Son olarak elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Verilerin analizinde QSR International'ın NVivo isimli yazılımından yararlanılmıştır. Bu yazılım, araştırmacıların çeşitli mecralardan toplanmış ve Word belgesi, PDF, ses dosyası gibi biçimlerde saklanan nitel verilerinin kodlanması, modellenmesi, gruplanması ve grafiklendirilmesi gibi işlemlerini gerçekleştirerek analiz sürecini kolaylaştırmaktadır (Seggie ve Bayyurt, 2015).

3.6. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği

Lincoln ve Guba (1985) nitel araştırmalarda kaliteyi artırmaya yönelik bazı stratejiler önermektedir. Bu stratejiler nicel araştırmalarda önemli değer ölçütleri olarak kabul gören “geçerlik” ve “güvenirlik” kavramları çerçevesinde değil, nitel araştırmanın doğasına daha uygun görülen kavramlarla yapılmaktadır. Bu doğrultuda “iç geçerlilik” yerine “inandırıcılık”, “dış geçerlilik” yerine “aktarılabilirlik”, “iç güvenilirlik” yerine “tutarlılık” ve “dış güvenilirlik” yerine “teyit edilebilirlik” kavramlarını kullanmayı önermektedirler (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3.6.1. Geçerlilik

Nitel araştırmada geçerlilik araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemlemesi anlamına gelmektedir (Kirk ve Miller, 1986). İç geçerlilik, araştırmacının gözlemlediğı olaylar ya da anladığını düşündüğü olgulara ilişkin çıkarımlarının gerçek durumu ne kadar yansıttığıdır. Araştırma sonuçları benzer durum ve ortamlarda genellenebildiğinde ise dış geçerliliğın sağlandığı söylenebilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

İnandırıcılık

Lincoln ve Guba (1985) inandırıcılığın sağlanması için araştırmacılar tarafından kullanılabilecek birtakım yöntemler belirlemiştir. Bu çalışmada bu yöntemlerden veri kaynaklarının çeşitlendirilmesi, uzman incelemesi ve katılımcı teyidi kullanılmıştır. Veri kaynaklarının çeşitlendirilmesi, farklı özelliklere sahip katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesi, farklı yöntemlerle elde edilen verilerin birbirlerini teyit amacıyla kullanılması ve farklı algı ve yaşantıların ortaya konarak çoklu gerçekliklere ulaşması bakımından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu amaçla araştırma kapsamında bireysel görüşmelere ek olarak odak grup görüşmeleri yapılarak inandırıcılığı güçlendiren çeşitleme stratejisi kullanılmıştır. İnandırıcılık konusunda alınabilecek önlemlerden bir diğeri olan uzman incelemesi stratejisini uygulamak için araştırmacının danışmanı ve bir uzman verilerin toplanması, analizi ve sonuçların yazımı aşamalarında geribildirim vererek katkıda bulunmuştur. Ayrıca danışman ve uzman tarafından görüşme transkriptleri incelenerek oluşturulan kodlar arasındaki tutarlılık belirlenmiştir. Araştırma sürecinin akran incelemesi ile dışarıdan kontrol edilmesi ve denetçi rolündeki danışmanın süreci ve çalışma sonundaki ürünleri inceleyerek bulguların, yorumların ve sonuçların veriler ile ne kadar desteklendiğini incelemesi nitel araştırmadaki geçerlilik stratejilerindendir (Creswell, 2013).

Sonuçların tamlığını ve doğruluğunu teyit etmek amacıyla her bir görüşme sona erdikten sonra araştırmacı öğrendiklerini katılımcıya özetleyerek aktarılan verileri doğru yansıtıp yansıtmadığını sormuştur. Ayrıca araştırmacı topladığı verileri düzenleyip analizlerini yaptıktan sonra bu verilerden çıkardığı anlamları raporlaştırarak katılımcılara iletmiştir. Katılımcılar hazırlanan raporu okuyarak analizlerin kendi gerçekliklerini yansıtmadaki

yeterliliğini ve bu sonuçların kendi algı ve yaşantılarına ilişkin olup olmadığı konusunda araştırmacıya yazılı olarak değerlendirmelerini sunmuşlardır.

Aktarılabilirlik

Nitel araştırmalarda dış geçerlik nicel araştırmalarda olduğu gibi sonuçların genellenebilirliğine bağlıdır. Nitel araştırmaların genellenebilirliği, geniş bir örnekleme temsil etmediğinden ve tercih edilen yöntem araştırmaya özgü olduğu için düşük seviyede kalmaktadır (Büyüköztürk ve diğ., 2020). Nitel araştırmalarda genelleme kavramı yerine aktarılabilirlik kavramı tercih edilmektedir. Bu durum araştırmadan elde edilen sonuçları doğrudan benzer ortamlara genellenen mümkün olmadığı, bununla birlikte benzer ortamlara sonuçların uygulanarak birtakım geçici yargılara varılabileceği anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Nicel araştırmada araştırmacının sorumluluğunun evrene genelleme yapmak iken nitel araştırmacının sorumluluğunun elde edilen sonuçların benzer ortamlara aktarılabilirlik değerini belirlemek olduğunu vurgulayan Erlandson, Harris, Skipper ve Allen (1993) araştırma sonuçlarının aktarılabilirliğini artırmaya yönelik iki yöntem sunmaktadır: Ayrıntılı betimleme ve amaçlı örnekleme. Araştırma kapsamında amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış ve katılımcıların belirlenmesinde hangi ölçütlerin temel alındığı detaylı olarak açıklanmıştır. Verilerin ayrıntılı betimlemesi yapılırken katılımcıların duygu ve düşüncelerini yansıtan ifadeleri olduğu gibi aktarılmıştır. Araştırmadan elde edilen ham haldeki veriler, okuyucu açısından anlaşılır olması için kavram ve temalar aracılığıyla düzenlenmiş, yorum katmaksızın özgün haline sadık kalınarak betimlenmiştir.

3.6.2. Güvenilirlik

Tekrar edilemeyen bir ölçümün geçerliği kuşku yaratacağı için güvenilirlik nicel çalışmalarda geçerlik için bir ön koşuldur. Olay ve olgular sürekli değişiklik gösterdiği için nitel araştırma ise nicel araştırmada kullanıldığı biçimiyle güvenilirlik peşinde değildir. Bu nedenle nitel araştırmada güvenirliliğin de odaklandığı alanlardan “tutarlılık” önem arz etmektedir. Tutarlılığı incelemekteki amaç dışarıdan bir gözle bakılarak araştırma boyunca araştırmacının gerçekleştirdiği tüm süreçlerde ne kadar tutarlı davrandığını ortaya koymaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Tutarlılık

Lincoln ve Guba (1985) nitel araştırmalarda güvenilirlik yerine tutarlılık kavramını önermektedir. Bu amaçla denetleyici araştırılan olgunun metodolojik olarak nasıl ele alındığını ve değerlendirildiğini inceleyerek araştırmacıya dönütler vermiştir. Ayrıca nitel araştırmalarda güvenilirlik, toplanan verilerin birden fazla kodlayıcının yanıtlarındaki kararlılığı ifade ettiği için (Creswell, 2013) tutarlılık ve kodlayıcılar arası görüş birliğini sağlamak amacıyla kontrol kodlaması yapılmıştır. Görüşme transkriptleri araştırmacı ve danışmanı tarafından bağımsız olarak kodlanmış, temalar oluşturularak farklılıklar karşılaştırılmıştır. Yapılan düzeltmeler ve ortak çalışmalar ardından iki kodlayıcı arasındaki güvenilirlik %96 olarak hesaplanmıştır. Güvenilirliği hesaplamak için Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen formül kullanılmıştır: $Güvenirlik = \frac{Görüş\ Birliği}{(Görüş\ Birliği + Görüş\ Ayrılığı)}$. Miles ve Huberman (1994)'a göre güvenilirlik yüzdesi %70'in üstünde olduğu takdirde araştırmanın güvenilir olduğu kabul edilmektedir.

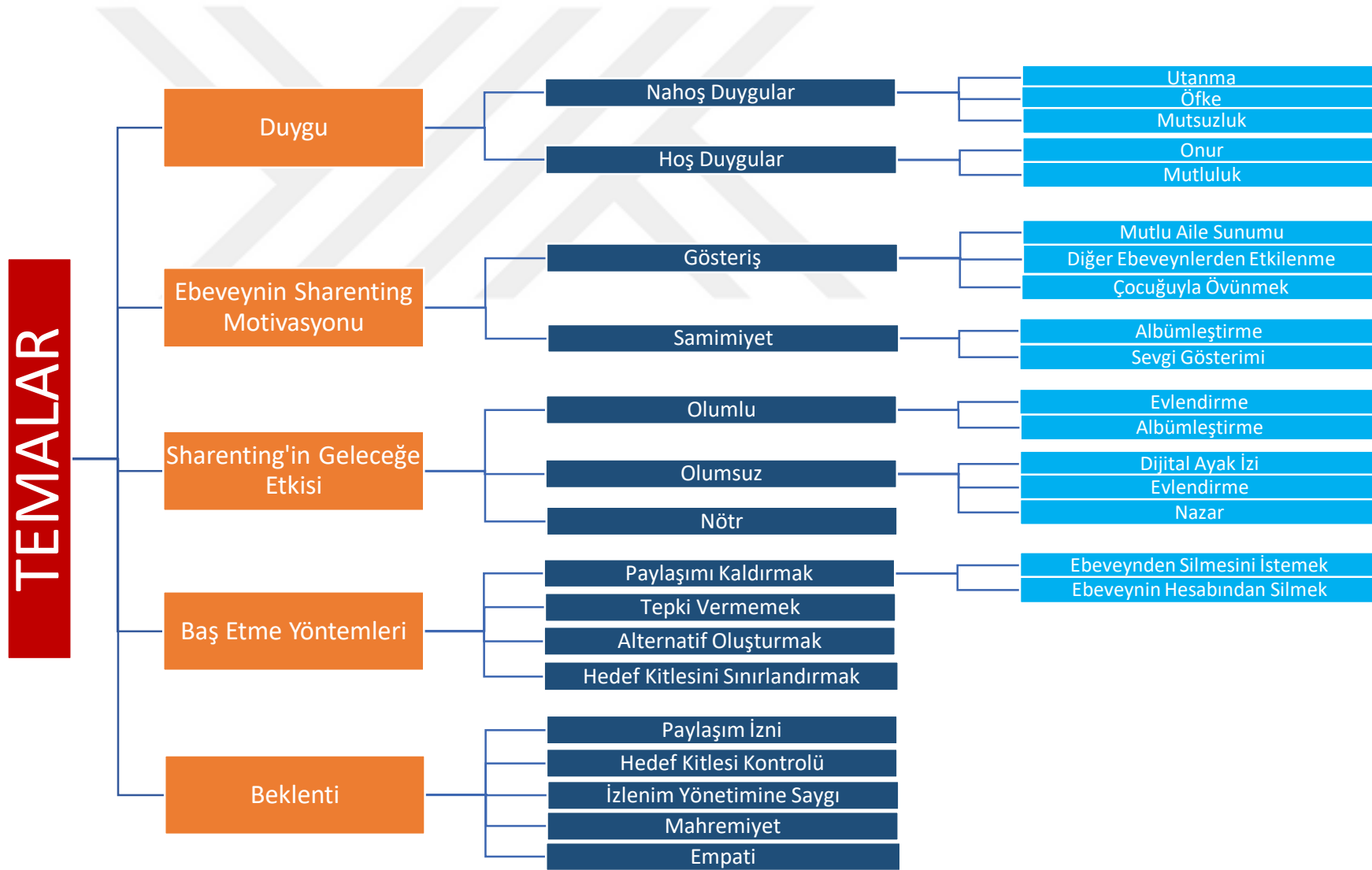
Teyit edilebilirlik

Lincoln ve Guba (1985) nitel araştırmalarda "dış güvenilirlik" yerine "teyit edilebilirlik" kavramını önermektedirler. Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçların toplanan verilerle teyit edilmesi ve mantıklı bir açıklama sunulması amacıyla birtakım stratejiler benimsenmiştir. Dışarıdan bir uzman araştırma kapsamında ulaşılan sonuçların, yorumların, yargıların ve önerilerin toplanan ham verilere geri dönüldüğünde ne kadar teyit edildiğine ilişkin değerlendirme yapmıştır. Ayrıca araştırmacı tüm veri toplama araçlarını, ham verilerini, analiz aşamasında yaptığı kodlamaları ve rapora temel oluşturan algıları, notları, yazıları ve çıkarımları gerektiğinde böyle bir incelemeye sunmak üzere saklı tutmaktadır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde ebeveynlerinin sharenting davranışına maruz kalan beliren yetişkinlerin yaşantılarına ilişkin, bireysel görüşmeler ve odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. 10 katılımcı ile bireysel görüşme ve 10'ar kişilik iki ayrı grupta odak grup görüşmesi yöntemi ile toplam 30 beliren yetişkinin deneyimleri incelenmiştir. Beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin sharenting davranışına ilişkin düşünceleri ve deneyimlerine yönelik veriler aracılığıyla temalar, alt temalar ve kategoriler belirlenmiştir. Bulguların daha kolay anlaşılmasını sağlamak amacıyla oluşturulan kavramsal çerçeve araştırmacı tarafından görselleştirilerek Şekil 2'de sunulmuştur. Bu temalar sonraki başlıklar altında detaylı olarak sunulmuştur. Bulguların sunulmasında ilgili kategoriye ilişkin örnek ifadelere yer verilirken katılımcıların deneyimleri, duyguları ve düşünceleri olduğu gibi doğrudan alıntılanmıştır. Bilimsel araştırmalarda gözetilen etik yaklaşım doğrultusunda katılımcıların kimlik bilgilerine yer verilmemiştir. Bunun yerine alıntıların sonunda ifade hangi katılımcıya ait ise o katılımcıyı temsilen atanan kod (örneğin K1) kullanılmıştır.

Şekil 2. Beliren yetişkinlerin sharenting deneyimlerine ilişkin temalar, alt temalar ve kategoriler

4.1. Tema 1: Duygu

Beliren yetişkinlerin kendilerine ait fotoğraf, video ve/veya bilgilerin ebeveynleri tarafından sosyal medyada paylaşıldığı takdirde ne hissettiklerine yönelik veriler analiz edildiğinde duygu temasına ait “hoş duygular” ve “nahos duygular” olmak üzere iki alt tema belirlenmiştir. Beliren yetişkinlik dönemindeki gençlerin yapılan görüşmelerde en fazla kullandığı kelimeler kodlandığında ebeveynlerinin sharenting davranışı durumunda yaşadıkları duygular utanma, öfke, mutsuzluk, onur, mutluluk” olarak belirlenmiştir.

4.1.1. Nahos Duygular

Araştırma sorularından “Beliren yetişkinlerin sharenting davranışına yönelik duyguları nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular gençler arasında nahos duyguların ön plana çıktığını göstermiştir. Bu alt temanın ise utanma, öfke ve mutsuzluk kategorilerine sahip olduğu belirlenmiştir.

4.1.1.1. Utanma

Yapılan bireysel görüşme ve odak grup görüşmelerinde katılımcıların üçte biri sharenting deneyimine yönelik duygularını paylaşırken utanma kategorisinde yer alan ifadeleri kullanmıştır. Utanmak, mahcubiyet ve çekinmek gibi eş ve yakın anlamlı sözcükler sıklıkla kodlanan ifadeler arasında yer almaktadır. Utanma duygusunun paylaşımın içeriğinden ya da paylaşımından kaynaklanabileceğine yönelik iki farklı katılımcı ifadesi şöyledir:

Bazen utaniyorum hani kocaman kız olmuş, yetişkinlik düzeyinde. “Hala annesi fotoğrafını paylaşıyor”. Üç beş yaşındakileri paylaşırlar. “Benim oğluşum yürüyor” falan gibi hissediyorum kendimi. Aslında o resmi daha önce kendim sosyal medya hesabımda paylaşıyorum. Paylaştığı resimlerle ilgili sorunum yok. Ama sorun annemin bunu iki ay sonra tekrardan çok beğenip tekrardan gün yüzüne çıkarması. (K2)

Beni paylaşıyor işte doğum günümde, bugün de K7'nin doğum günü yazıyor. Whatsapp grupları sosyal medya sayılıyor mu bilmem ama. Ve en kötü fotoğraflarımdan biridir kesin. Whatsapp'a giriyorum, kendime bakıp utaniyorum ve kapatıyorum. Hiçbir şey söylemiyorum. Annem beni paylaştığı için utanmıyorum, kötü çıktığım için utaniyorum. Mesela iyi bir fotoğrafımı paylaşırsa sıkıntı yok, bundan utanmam. Hedef kitlesi belli olduğu için, sadece utanıp kapatıyorum. Canımı sıkıyor çok bu durum. (K7)

4.1.1.2. Öfke

Katılımcılardan üçü ebeveynlerinin sosyal medyada kendilerine ait bir bilgi veya görsel paylaştığında neler hissettiği sorulduğunda öfke alt kategorisinde yer alabilecek duygular belirtmişlerdir. K1 fotoğrafının ebeveyni tarafından izin alınmadan paylaşılmasından hoşnut değilken, K13 annesinin sosyal medya paylaşımı aracılığıyla kendisini protesto etmesine sinirlenmiştir.

Benim beğenmediğim fotoğraflar olabiliyordu bazen. Onları benden habersiz paylaşımları hoş değildi. Herhangi bir arkadaşım da aynısı olabilir. Birinin bana sormadan bir şey paylaşması hoş değil. (K1)

Mesela benim küçüklük fotoğrafımı koyuyor bazen. Arkadaşlarımın hepsine dalga konusu oluyorum. Öyle olunca hani bana olan sevgisi kabarmış olabiliyor ya da beni protesto etmek istediği zaman fotoğrafımı kaldırıyor, bir sürü şey yapabiliyor. Bu benim hoşuma gitmiyor. Çünkü çok değişik fotoğraflar koyuyor ya da kendine göre kırpabiliyor. O an o fotoğrafı güzel bulup koyabiliyor, bu benim hoşuma gitmiyor. Genelde protesto ettiği için ben sinirleniyorum. (K13)

4.1.1.3. Mutsuzluk

Araştırmaya katılan beliren yetişkinlerin yapılan bireysel görüşmelerde ve odak grup görüşmelerinde ebeveynlerinin paylaşımlarına yönelik duyguları kodlanırken ortaya çıkan bir başka kategori ise dört katılımcının paylaşımlardan duydukları hoşnutsuzluğu ifade ettikleri mutsuzluk kategorisidir.

İster istemez insan çok kötü oluyor. Bu nasıl anlatılır bilmiyorum ama hiç istemediğiniz bir durumda istemediğiniz bir yerde oluyormuşsunuz gibi, sizi zorla bir yere götürüyorlarmış gibi bir durum olarak geliyor bana. Çünkü hiç istemediğiniz bir an bir yerde beliyorsunuz ve herkes sizin o halinizi, istemediğiniz halinizi görüyor. Evinizde mesela, örnek veriyorum, evinizde özeliniz var, özelinizi yaşarken dışarda insanlar görüyor. Dolayısıyla ister istemez insanı bunalıma sokan dereceye bile gelebiliyor. Cidden bunalıma bile girdiğim zamanlar olmuştu bu arkadaşlarım dalga geçtiği zamanlarda. Çöküş olarak tanımlayabilirim. Bu bunalım, kötü hissetme. (K19)

K3 ise ebeveyninin sharenting davranışına yönelik hissettiklerini ifade ederken nahos duygular alt temasını oluşturan üç duygu kategorisini (utanma, öfke, mutsuzluk) içeren ifadeler kullanmıştır:

Hissettiğim... Söylerken mahcup oluyorum sonuçta art niyetli paylaşmıyor. Kızıyla sevdiği bir fotoğraf paylaşıyor ama aynı zamanda sinir oluyorum. Ama mahcubiyet de oluyor bende, üzülüyorum. O iyi niyetle mutlu olduğu bir anı paylaşmak istiyor.(K3)

4.1.2. Hoş Duygular

Katılımcılara yöneltilen “Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görseller paylaştığında hissettikleriniz nelerdir?” sorusuna gelen yanıtlar beliren yetişkinlerin sosyal medya ebeveynliğine karşı hoş duygularının da olduğunu göstermiştir. Hoş duygular alt temasının onur ve mutluluk kategorilerinden oluştuğu belirlenmiştir.

4.1.2.1. Onur

Kendilerine ait görsellerin ya da bilgilerin ebeveynleri tarafından sosyal medyada paylaşılmasını gurur kaynağı olarak gören dört katılımcı, bu paylaşımlara gelen güzel yorumlardan da mutluluk duyduklarını belirtmişlerdir.

Şöyle diyeyim mesela babamın en çok yaptığı paylaşımlardan biridir: Bugün oğlumla şöyle bir şey yaptık ya da ne biliyim üniversiteyi kazandığımda şu üniversiteyi kazandı oğlum, onu bıraktık şeklinde paylaşımlar oluyor. İnsanların altına yazdığı yorumlar beni çok mutlu ediyor. Genel olarak güzel oluyor. Ama dediğim gibi fotoğrafın kalitesine göre değişiyor bu. (K10)

Şahsen onur duyuyorum çünkü şöyle düşünüyorum hani mesela bir baba oğul ilişkisi vardır. Babamın arakasındayken onun yüklerini almak maksatlı bir fotoğraf çıkıyordur orada. İşte babamın yüklerini aldım artık o işi ben yapacağım vesaire tarzında bir düşünce tarzına kapılıyorum. (K8)

4.1.2.2. Mutluluk

Katılımcılardan dördü ebeveynlerinin sosyal medyada görsellerini paylaşmalarından mutluluk duyduğunu belirtmiştir. K5 başlarda ebeveynlerinin sharenting davranışından hoşnutsuzluk duysa da onların bundan hoşlanıyor olmasından dolayı duygusunun nasıl değiştiğini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

İlk zamanlar çok hoşuma gitmiyordu açıkçası çünkü benim haberim bile yok. Bir anda bir giriyorum bir bakıyorum annem bir şey paylaşmış, altına notlar falan yazmış. Ama sonradan baktım hoşlarına gidiyor. Aslında birazcık da bana değer göstergesi gibi geldi. Beni hani kıymetli bildikleri için böyle ya da benim övündüklerini falan düşündüm. Okul kazandığımda

falan da paylaşmışlardı. Canım kızım şöyle böyle diye. Baktım onlar mutlu oluyor. Ben de aslında kötü hissetmedim. Ben de mutlu oldum onlar paylaştıkça. (K5)

Yapılan görüşmeler katılımcıların ebeveynlerinin başarılarını yansıtan paylaşımlar yapmalarından mutluluk duysalar da özensiz görselleri paylaşımlarından rahatsızlık duyduklarını göstermiştir. Beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin sharenting davranışlarını onaylamasının ebeveynlerin paylaşımının içeriğine bağlı olduğunu belirten katılımcıya ait paylaşım şu şekildedir:

Normalde doğum günleri ya da üniversite kazandığımızda paylaşılan fotoğraflar aslında ailemden beklediğim bir hareket diyeyim. Bunlar çok fazla duygu uyandırmadı bende. Ama özellikle bu sene 11 Ekimde Dünya Kız Çocukları Gününde annem paylaşmıştı Facebook'ta. Ve ben oturup ağlamıştım. Babam da paylaşmıştı. Sonra aramıştım görüntülü. Çok duygusal bir konuşma gerçekleşmişti. Zaten üniversitede ve uzakta olduğumuz için hani arayıp ağlamıştım. O benim için etkileyiciydi. Onun dışında diğer paylaşımlar beklediğim bir şey. Mutlu oluyor insan. Bir de güzel fotoğraflarımızı paylaşırsalar keşke, bize de atsalar öncesinde. (K14)

4.2. Tema 2: Ebeveynin Sharenting Motivasyonu

Ebeveynlerinin sharenting motivasyonu hakkında beliren yetişkinlerin görüşlerinden elde edilen veriler analiz edildiğinde algılanan paylaşım motivasyonu için “gösteriş” ve “samimiyet” olmak üzere iki alt tema belirlenmiştir. Gençler ebeveynlerinin mutlu aile sunumu, diğer ebeveynlerden etkilenme ve çocuğuyla övünme gibi gösteriş içerikli paylaşımlar da bulunmakla beraber, çocuklarıyla olan anıları albümleştirmek ve sevgiyi göstermek gibi gösteriştan uzak, samimi içerikli paylaşımlarının da olduğunu belirtmişlerdir.

4.2.1. Gösteriş

Katılımcılara “Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşma motivasyonları hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltildiğinde beliren yetişkinlerden gelen yanıtlarda 32 kez gösterişli alt temasına yönelik ifadelerin tekrarlandığı görülmüştür. Bu alt tema altında ise mutlu aile sunumu, diğer ebeveynlerden etkilenme ve çocuğuyla övünme kategorileri belirlenmiştir.

4.2.1.1. Mutlu Aile Sunumu

Beliren yetişkinlerin yedisi ebeveynlerinin paylaşım amaçlarından birisinin mutlu aile tablosunun diğer kişilere göstermek olduğunu belirtmişlerdir. K10 ebeveyninin bu motivasyonunu şu şekilde açıklamıştır: *O anki mutluluğumuzu diğer insanların da görmesini istediğini düşünüyorum. Genelde paylaştıkları özel anlar, özel etkinlikler olduğu için o anki mutluluğumuzu diğer insanlarla paylaşmak istediğini düşünüyorum.* Benzer şekilde K2, annesinin diğer kişiler tarafından mutluluklarının görülmesini istediğini şu sözlerle ifade etmiştir: *Bizimle olan anılarını paylaşmayı seviyor annem. Bir yere gittiğimiz zaman ‘çocuklarımla resim paylaşayım’ ya da aile olarak bir şey yaptığımız zaman ‘hadi bunu paylaşalım, herkes görsün ne kadar çok mutlu olduğumuzu’.* Bir başka katılımcı ise ebeveynlerinin mutlu aile tablosunu sunumundan nasıl rahatsızlık duyduğunu aşağıdaki sözlerle ifade etmiştir:

Aslında herhalde böyle en başlarda işte özel günlerde falan filan diyordum ya. Benim herhangi bir başarım da dâhil onları da hemen atarlar. Bu benim aslında hoşuma giden bir şey değildir. İnsanların gözüne sokuyormuş gibi hissedirim. Ama onlar da sanırım hani benle gurur duyuyorlar, övmek istiyorlar gibi düşünüyorum. Onların çok hoşuna gidiyor. Ya da işte mutlu aile tablosu görünümünü vermek hoşlarına gidiyor. (K5)

4.2.1.2. Diğer Ebeveynlerden Etkilenme

Ebeveynlerinin sharenting davranışının altında yatan nedenlerden birinin diğer ebeveynlerden etkilenmek olduğunu belirten dört katılımcıdan K1 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: *“Eğer arkadaşları paylaşıyorsa onlar da paylaşıyor olabilir. Ya da çocukların fotolarını paylaşması hoşuna gidiyordur.”* Ebeveynlerinin diğer ebeveynlerden etkilenerek sosyal medya paylaşımlarında bulunmasını K9 şu sözlerle eleştirmiştir: *“(…) Herkes bir şey yapıyor diye bunun peşinden koşmak hoş değil. Sanki bir çoban ve sürü gibi peşinden koşmasına çok kızıyorum ben”.* Bir başka katılımcı ise diğer ebeveynlerden etkilenerek paylaşım yapmanın bir yarışa ve rekabete dönüştüğünü belirtmiştir:

Şöyle söyleyebilirim. Ebeveynler de bence kendi kendilerine böyle yarış halindeler. Birisi paylaşım yapar işte, evladım şu üniversiteyi kazandı, şu başarısı var. Benim ailem de şey der: “Onlar bir gururla kendi evlatlarını paylaşıyor. Benim evladım daha iyi durumda. Benim evladımın da şu başarısı var. Ben niye evladımın başarısıyla övmeyim. Ben niye paylaşmayım” şeklinde düşünüp yapıyorlar bence. (K20)

4.2.1.3. Çocuğuyla Övünmek

Beliren yetişkinlerden ebeveynlerinin sharenting motivasyonları hakkındaki görüşleri alındığında gösterişli alt temasında en çok tekrarlayan ifadelerin çocuğuyla övünme kategorisi ile ilişkili olduğu görülmüştür. Katılımcılardan 21'i ebeveynlerinin sosyal medyada çocuklarına yönelik paylaşımlarının övünme arzusundan kaynaklandığını belirtmiştir. Aşağıdaki örnek paylaşımda katılımcı, ebeveyninin takipçilerinden ilgi görmek için sharenting davranışında bulunduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

Bence biraz etraftaki insanlara gösteriş olması için diye düşünüyorum ben. Güzel bir kızım var, yani etraftan ilgi görmek için olduğunu düşünüyorum annemin paylaşımlarını. Sosyal medyadaki takipçilerinden, şu kişinin kızı da şöyleymiş şöyle güzelmiş gibi şeyleri duyunca annem çok mutlu oluyor. Övünç kaynağı olarak görüyor sanırım. (K21)

Ebeveynlerin sadece çocuklarının güzellikleriyle değil sıklıkla başarıları ile de övündüklerine yönelik olarak K26 “Paylaştığı fotoğrafım evdeki gündelik bir fotoğrafımdan ziyade bir başarıma yönelik olduğu için bunu çevresine göstermek istediğini düşünüyorum” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Aynı şekilde K28 “İnsanlara karşı olsun çevresine karşı olsun ‘Benim kızım da şöyle başarılı şöyle yapıyor, şu yerlere geldi’ gibisinden düşünüyor olabilir” ve K12 ise “(...)Benim oğlum başardı benim kızım başardı. Bu düşünce ile paylaştıklarını düşünüyorum” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Sharenting davranışı sadece çocuklara ait görsellerin paylaşması aracılığıyla gerçekleşmemektedir. Katılımcıların bir kısmı çocuklarının başarılarıyla övünmek için ebeveynlerin mezuniyet belgesi ve karne gibi başarıyı vurgulayan belgeleri de paylaştıklarını bildirmişlerdir:

Babam genelde karne günlerinde, karnem iyi olduğunda hem notlarımı paylaşarak takdir belgelerimi falan paylaşırdı böyle. Sevinirdi derslerimin iyi olduğunu görünce. Etraftan yorum yapıldıkça mutlu olurdu. Böyle daha fazla derslerin üzerine düşmem için ilgilenirdi, ilgi gösterirdi bana. Etraftaki akrabalarından da paylaşılanlar olurdu. Babam onları gördükçe her defasında aynı şeyi yapardı. (K29)

Bir başka katılımcı ise ebeveyninin sharenting davranışı diğer kullanıcılar tarafından ilgi gördüğünde bu davranışın pekiştiğini, çocuğuna yönelik güzel yorumlar alan ebeveynin bu davranışı sürdürdüğünü belirtmiştir:

İki nedeni var bunun. Birincisi hani kendi de sevdiği için paylaşıyor. İkincisi de paylaştıktan sonra insanlar hani diyor ki “Bak ne kadar yakışıklı çocuğun varmış”. İnsanlar öyle dedikçe kabarıyorlar, o kabarma da hoşlarına gidiyor. O yüzden paylaşıyorlar bence. Görenler “Maşallah ne kadar güzel oğlun varmış” diye güzel yorum yapıyorlar. O da yorumları aldıkça paylaşıyor, aldıkça paylaşıyor. Bence gösteriş. (K24)

4.2.2. Samimiyet

Araştırma kapsamında beliren yetişkinlerle gerçekleştirilen görüşmelerde ebeveynlerin sadece gösteriş amacıyla paylaşımda bulunmadığını; güzel anıları albümleştirerek kalıcı kılmak ve çocuklarına olan sevgilerini göstermek için de paylaşımda bulunduklarını işaret eden bulgular elde edilmiştir. Araştırmaya katılan beliren yetişkinlere ebeveynlerinin sharenting motivasyonlarına yönelik görüşleri sorulduğunda yanıtlarda paylaşımların samimi niyetle yapıldığına dair ifadelerin dokuz kez tekrarlandığı görülmüştür. Samimiyet alt temasının altında ise albümleştirme ve sevgi gösterimi kategorileri belirlenmiştir.

4.2.2.1. Albümleştirme

Holiday ve diğerlerine (2020) göre bazı ebeveynler çocuklarıyla olan anılarını ölümsüzleştirmek için durumların olduğu gibi tasvir edildiği fotoğraflar paylaşmaktadır. Karşılaştıkları zorlukları ve elde ettikleri başarıları albümleştirdikleri bu gönderiler genelde kusursuz olmamaktadır. Dört katılımcı ebeveynlerinin albümleştirme amacıyla sharenting davranışında bulunduğunu belirtmiştir. K18 bu durumu “Benim annem benimle geçirdiği keyifli bir vakti paylaşmak istiyor. Sonuçta orası anılarımızı paylaştığımız da bir yer. Hani güzel anılarımız kalsın, tarzı düşünüyor” şeklinde açıklarken, K17 ise “Benim ailemin motivasyon kaynağı paylaştığımız güzel anların hepsinin anı olarak kalmasını sağlamak. Aynı zamanda gurur tablosunu sergilemek olduğunu düşünüyorum” ifadelerini kullanmıştır.

Bir diğer katılımcı anıların kaydedilmesi için sosyal medyanın ebeveyni tarafından neden tercih edildiğini şu şekilde belirtmiştir:

Belki o böyle düşünmüyor olabilir ama bir şeyleri arşivlemeyi sevdiğini düşünüyorum. Çünkü tam bir veri sayısı söyleyemem aklımda değil ama gönderi sayısı olarak neredeyse beş bine yakın gönderisi var. Çok az takipçisi var zaten. Bunu yapmasındaki sebep bir şeyleri arşivlemek. Ve şunu düşünüyor “Ben buraya arşivlersem benim e-maili ve şifremi bulmadan

kimse bunlara erişemez. Profilim zaten gizli.” Ve birçok şeyi arşivlemek için sosyal medyayı kullanıyor, albüm gibi (...) (K9)

4.2.2.2. Sevgi Gösterimi

Ebeveyninin paylaşım motivasyonu hakkında görüşü alınan katılımcılardan beşi ebeveynlerinin samimi bir niyetle çocuklarına olan sevgilerini göstermek için sosyal medya paylaşımında bulundukları yönünde görüş bildirmiştir. Ebeveynlerinin paylaşımlarında yer almalarının ebeveynlerinin kendilerine duydukları sevgiden kaynaklı olduğunu belirten katılımcılardan K2 *“Bence öyle daha çok mutlu olduklarını düşünüyorum. Bize olan sevgilerini üst seviyede yaşıyorlar, bunun için böyle yapmaya kendilerini mecbur hissediyor olabilirler”* ifadelerini kullanmıştır. Bir başka katılımcı annesinin sevgisini ifade etme aracı olarak sosyal medyayı nasıl kullandığını şu şekilde değerlendirmiştir:

Benim annem ben okuldayken paylaştıklarını hep özlemden atıyordu. Yanındayken de hani safiyane bir niyetle yapıyor dediğim gibi. Beni sevdiğini orada gösteriyor gibi bir şey. Çünkü benim annem sevgisini kelimeyle ve davranışla gösterebilen biri değil. Bir nevi sevgi gösterimi gibi bir şey oldu bizim evde. (K4)

4.3. Tema 3: Sharenting’in Bireyin Geleceğine Etkisi

Ebeveynlerin sosyal medyada çocuklarına ait bilgi ve görselleri paylaşmasının beliren yetişkinlerin hayatını ne yönde etkileyebileceğine yönelik olarak görüşmelerden elde edilen veriler ile üç alt temaya ulaşılmıştır. Katılımcıların yarısı ebeveynlerinin sharenting davranışlarının geleceklerine olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkisini beklemediklerini belirtmiştir. Bununla birlikte sharenting davranışının olumlu ve olumsuz bir etki bırakabileceğini belirten iki karşıt alt tema dokuzar kez tekrarlanmıştır. Ebeveynlerin sosyal medyada çocuklarının fotoğraflarını paylaşarak onlara gelecek için uygun bir eş adayı bulma girişimleri altı katılımcı tarafından olumlu olarak değerlendirilirken iki katılımcı tarafından olumsuz olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle evlendirme kategorisi hem olumlu hem de olumsuz alt kategorisinde ele alınmıştır. Aynı şekilde katılımcılardan biri sharenting davranışının gelecekteki istihdamına olumlu etkisi olacağını belirtirken dördü dijital ayak izi nedeniyle geleceğinin olumsuz olarak etkilenebileceğini dile getirmiştir.

4.3.1. Olumlu Etki

“Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşmasının geleceğinizi nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?” sorusuna cevaben görüşleri alınan beliren yetişkinler sosyal medyada ebeveynleri tarafından fotoğraflarının paylaşılmasının evlendirme ve albümleştirme konularında geleceklerine olumlu etkileri olacağını ifade etmiştir.

4.3.1.1. Evlendirme

Üç kadın ve üç erkek katılımcı ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarında yer almalarının gelecekteki eş adaylarıyla tanışmalarına vesile olabileceğini belirtmiştir. Ebeveynlerinin zaman zaman bu amaca hizmet eden paylaşımları olduğunu vurgulayan katılımcılar bu durumu olumsuz bir durum olarak değerlendirmemişlerdir:

Bana göre evlilik konusunda etkiler. Şu şekilde şimdi fotoğrafı paylaşıyor, bir yandan da kızları örnek gösteriyor. “Bak şu ebe beğenmiş” diyor, “Mesleği şudur hadi evlen, şöyle böyle... Bence evlen”. Bana göre evlilik konusunda geleceği etkiler. Bence olumlu bir etki. (K24)

Şöyle eğer olur da bir gün evde kalırsam (evlenemezsem yani), annelerimiz bize uygun eş adayı bulabilirler en fazla bu olabilir. Bizim ailelerimiz birazcık şey yapıyor böyle en iyisine layıksınız ve onların çevresi en iyilerle dolu olduğu için öyle düşünüyorlar. O yüzden uygun eş adayını oradan ya da o ona gösterir gibi bir şey olabiliyor. (K13)

Kuzenimin düğününde çekindiğim bir fotoğrafı “Darısı başına” diye paylaşmıştı annem. Bence komik bir durum. Benim yine sildirmek için çabaladığım bir süreçti benim için. Ama en fazla olumlu etkisi onların isteyeceği eş adaylarını bulma konusunda olabilir. Onun dışında bir etkisi olacağını düşünmüyorum. (K14)

4.3.1.2. Albümleştirme

Sharenting davranışının geleceklerine nasıl etki edeceğini bekledikleri sorulduğunda katılımcılardan ikisi fotoğrafların arşivlenmesinden memnun olduklarını belirtmiştir. Ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarını anıları kalıcılaştırmaya hizmet ettiğinde olumlu olarak değerlendirdiklerine yönelik olarak şu ifadeleri kullanmışlardır:

Bence benim buna biraz da sıcak bakmamın sebebi: Annem benim yıllar önce unuttuğum bir fotoğrafımı paylaşmış. Ben sayfasında gezerken görüyorum, 'Aa!' diyorum 'Bugün böyle olmuş' diyorum. Hoşuma gidiyor. Kalıcılaştırmış oluyor. (K5)

Yok, ne yalan söyleyeyim yok. Annem tarafından yok. Babam tarafından da hep paylaşıyor, en azından anı olarak kalıyor, güzel bir şey mesela. Hiç sevmesem de anı birikiyor aslında, bir yandan da güzel bir şey. (K30)

4.3.2. Olumsuz Etki

Ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarında yer alan beliren yetişkinlerden bu durumun geleceklerini olumsuz yönde etkileyebileceğini belirten katılımcılar dijital ayak izi, nazar ve evlendirme kategorilerine yönelik ifadeler kullanmıştır.

4.3.2.1. Dijital Ayak İzi

Araştırma kalıtımcısı beliren yetişkinlerin dördü, ebeveynlerinin sosyal medyada fotoğraflarını paylaşmak suretiyle girdikleri etkileşimlerin dijital ayak izlerini yaratmasından endişe duyduklarını belirtmişlerdir:

İllaki ilerleyen hayatımda karşıma çıkacak. Hani mantiken herkese açık paylaşıyor fotoğraflar. Birileri de benim fotoğraflarımı görüyor. İlerde bir gün tabii ki karşıma çıkacak. Birisi gelip zamanında "Aa sen şunu yapmıştın" falan gibisinden. İyi bir şey olsun, kötü bir şey olsun. (K20)

Ebeveyninin sharenting davranışının ileride istihdamını etkileme ihtimalini değerlendiren katılımcı ise şu ifadeleri kullanmıştır.

Fotoğrafın içeriğine ve benim o anki nasıl bir fotoğraf çektiğime bağlı. Fotoğrafın açıklamasına gerçekten beni sinir edecek bir şey yazarsa. Şu an örnek vereceğim ben Trabzonsporluyum, doğal olarak rekabet halinde olduğumuz kulüpler var. Beni bazen sinir etmek için annem, hafif hoşuna gider sinirlendiğimi görmek, başka takımlarla ilgili espriler yapar, yorumlarda bulunur. Bu tabii bir örnek, bundan bir zarar gelmez ama tutup paylaştığı fotoğrafın altına böyle bir şey yazsa olmazdı. Çünkü örnek veriyorum gelecekte bir futbol takımı yöneticisi olsam, belki hoş karşılamayabilirdi işveren. (K9)

Yaşı gereği ebeveynlerinin sharenting davranışının sonuçları ile baş etme becerilerini öğrendiği için duruma müdahale edebildiğini o yüzden bu yaşlardaki paylaşımların

çocukluk dönemindekiler kadar olumsuz bir etki yaratma olasılığını düşük gören katılımcı bu durumu şöyle açıklamıştır:

Çok çocuk yaşta paylaşmadıysa belli bir yaştan sonra geleceğimi çok etkileyeceğini düşünmüyorum. Çünkü kendi fikirlerimi sunabildiğim zaman fotoğrafları kaldırtabiliyorum. Veya o fotoğraflara açıklama yapabiliyorum. Ama çocukluğumda paylaştığı şeyleri belli bir yaşa kadar çok fazla gören olmuştusa o yaştan sonra onunla ilgili dalga geçenlerin eline düşmüş olursa benimle ilgili kötü yaklaşımlarda bulunursa bunun geleceğimi kötü etkileyeceğini düşünüyorum. Ama 15-16 yaşından sonra geleceğimi çok fazla etkileyeceğini düşünmüyorum.
(K19)

Ebeveyni tarafından sosyal medyada fotoğrafı paylaşıldığı takdirde bunun istihdamına bilakis olumlu etkisi olacağını belirten bir katılımcı olmuştur. Babasının yaptığı paylaşımların buna hizmet edebileceğini şu sözlerle ifade etmiştir:

Geleceğimi mükemmel de etkileyebilir. Çünkü şöyle düşünüyorum bir firmada mesela öncesinde beni görmüş veya mesela sosyal medyada paylaşılmıştır. Babamın tanıdığı bir firmayla müdürle ya da gelip giden insanlarla konuşulmuştur. “Oğlum şunu okuyor, şuraya gidecek, şunu düşünüyor falan filan”. Bu şekilde düşünülürse bu firmadaki insanlar babamdan habersiz bana ulaşabilirler, sosyal medyadan bir şekilde bana ulaşabilirler. Bunda iyi yanı var. (K8)

4.3.2.2. Evlendirme

Sharenting davranışının beliren yetişkinlerin geleceğini ne yönde etkileyebileceğine yönelik araştırma sorusundan elde edilen verilere göre katılımcıların altısı gelecekteki eş adaylarının ebeveynleri tarafından sosyal medya aracılığıyla belirlenmesini olumlu bir etki olarak değerlendirirken ikisi bunu olumsuz olarak değerlendirmiştir. Ebeveyninin sosyal medyada fotoğrafını paylaşarak eş adayı bulma girişimini rahatsız edici bulduğunu belirten bir katılımcı bu yaşantısını şu şekilde ifade etmiştir:

En yakın gelecek olarak sanırım evlilik konusunda etkileyebilir. Çünkü paylaştığında ya da paylaşılan fotoğraflardan bu işlere girişimi oluyor annemin. Ancak bu yönde etkileyebilir, onun dışında hani etkileyeceğini düşünmüyorum. (K27)

Bir başka katılımcı ise sosyal medyada fotoğrafının yakın akrabaları tarafından bu amaçla paylaşılmasına nasıl tepki gösterdiğini şu sözlerle açıklamıştır:

Şöyle bir olay yaşanmışım bu evlilik konusunda. Benim ve ailemin izni olmadan halam ve yengem benim fotoğrafımı birilerine göstermişti. Bu şekilde bir olay olmuştu daha önce. Ama bunun bilgisi geldiği zaman hem babam hem ben konuya dâhil olup engellemiştik. Kızmışım. (K17)

4.3.2.3. Nazar Değmesi

Katılımcıların üçü ebeveynlerinin sharenting davranışlarının geleceklerine uzun vadede olumsuz bir etki yaratmasını beklemezken, paylaşımın nazar yoluyla kendilerine etkileri olabileceğini ifade etmişlerdir:

Şu olabilir hani göz diye bir şey, nazar diye bir şey var. Yeri gelir iyi olur maşallah derler, sorun olmaz. Hani şunu duydum ben. Ablamın arkadaşı zamanında evlenmiş ve oğlana o kadar nazar etmişler ki boylu poslu çocuk yatalak yatıyormuş. Yeri geliyor hiç bir şey yapmadığın halde insan hastalanabiliyor, bir bakıyorsun birkaç gün öncesi fotoğraf paylaşmışsın. Hani insanlar görüyor beğeniyor evet, sosyal medya üzerinden ama bunu yanlış olarak yorumluyorum şahsen. Çünkü bir şey yapıyorsan, ben mesela babama hep 'oku üfle' derim hacı hoca olduğu için. Bir şey olduğu zaman ya da güzel bir şey yapıldığı zaman sosyal medyada, bunu yap derim. (K8)

Ben etkileyeceğini düşünmüyorum aslında. Ne olumlu ne olumsuz. Çünkü ailemin benim fotoğrafımı paylaşmasının nasıl bir etkisi olabilir diye düşünüyorum. Maksimum nazar değebilir. Belki o. Onun dışında da herhangi bir şekilde etkileyeceğini düşünmüyorum. (K11)

Geleceğimi etkileyecek yaşta olduğumu düşünmüyorum. Ama annemin süslü ve güzel yorumlu, başarı temalı fotoğraflarımdan dolayı nazar değmesinden korkarım hep. Hatta bunu dile getirdiğimde kendisi de bir anda paylaşmaktan vazgeçer. (K26)

4.3.3. Nötr Etki

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen “Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşmasının geleceğinizi nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?” sorusuna gelen yanıtlar incelendiğinde katılımcıların yarısı herhangi bir etki beklemediğini belirtmiştir. Ebeveynlerinin paylaşımlarının içeriği ya da paylaşımları görüntülemeye yetkili hedef kitesinden dolayı sharenting davranışının geleceklerine olumlu ya da olumsuz bir etkisi olmayacağını belirten katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Geleceğime öyle bir etkisi olacağını düşünmüyorum. Bizim mesela profilde olan fotoğraflar bayram günü, bayram sabahı çekindiğimiz ya da ne bileyim düğüne gittiğimizde çekindiğimiz

fotoğraflar olduğu için geleceğime kötü ya da iyi bir şekilde yansıyacağını düşünmüyorum.
(K10)

Bir etkisi olacağını düşünmüyorum. Sonuçta çoğumuzun ailesi gizli hesap kullanıyor. Dışarıdan kimse görmüyor. Hep tanıdık aile içi. O yüzden hiçbir etkisi olmaz diye düşünüyorum. (K18)

Ebeveyninin sharenting davranışının sonuçları ile baş edebilecek yaşta olduğu için paylaşımların kontrolü altında olduğunu, bu nedenle geleceğine ciddi bir etkisi olmayacağını belirten bir katılımcı bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

Ben de çok etkileyeceğini düşünmüyorum. Diğer katılımcılara ben de katılıyorum. Ama eğer yani bu çağın çocukluğunda yaşasaydık ve ailemiz influencer anne-baba olsaydı geleceğimizi olumsuz etkilerdi. Şu an bazı şeyler bizim kontrolümüz altında. Şu an her ne kadar diğer arkadaşlarımız da sinirlendiğimizi söylesek de istemediğimiz bir fotoğrafı dile getirebilecek bir yaştayız artık. Daha küçük çocuklarda bu durum olmadığından onların ileride geleceğinin etkilenmesinin daha büyük sıkıntılar oluşturacağını düşünüyorum. (K25)

4.4. Tema 4: Baş Etme Yöntemleri

Araştırma kapsamında ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarında yer alan beliren yetişkinlerin bu durumla nasıl baş ettikleri incelenmiştir. Bu amaçla katılımcılara “Ebeveynlerinizin sharenting davranışının sonuçları ile nasıl baş etmektesiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bireysel görüşmelerde ve odak grup görüşmelerde verdikleri cevaplar incelendiğinde en çok başvurdukları baş etme yönteminin paylaşımı kaldırmak olduğu belirlenmiştir. Bunun dışında benimsenen diğer baş etme yöntemleri ise hedef kitlesini sınırlandırmak ve alternatif oluşturmak olarak belirlenmiştir. Katılımcıların üçte biri ise ebeveynlerinin sharenting davranışı ile baş etmediğini ifade etmiştir.

4.4.1. Paylaşımı Kaldırmak

Ebeveynlerinin sharenting davranışıyla nasıl baş ettikleri sorulduğunda paylaşımı kaldırma stratejisine yönelik ifadeler katılımcılar tarafından 17 kez tekrarlanmıştır. Katılımcıların bir kısmı ebeveyninden paylaşımı kaldırmasını isterken bir kısmı ebeveynin sosyal medya hesabına girerek silme işlemini kendisinin yaptığını belirtmiştir. Bu nedenle bu alt tema altında bu iki alt kategori belirlenmiştir.

4.4.1.1. Ebeveyninden Silmesini İstemek

Hoşlarına gitmeyen fotoğraflar ebeveynleri tarafından paylaşıldığında beliren yetişkinlerin 11'i ebeveyninden bu paylaşımı silmesini istediği belirlenmiştir. K2 bu talebinin ebeveyni tarafından kabul gördüğünü ve paylaşımın kaldırıldığını şu şekilde ifade etmiştir: “Eğer sevmediğim bir şeyse aileme gidip bunun yanlış olduğunu söylerim. Bunu beğenmediğimi, paylaşmasından rahatsız olduğumu belirtirim. O da kaldırır.” Benzer bir şekilde K11 “(...)Rahatsız olduğum bir durum olursa bunu açık açık belirtiyorum ve kaldırıyorum. Kaldırmalarını istemek, diyebiliriz” şeklinde açıklamıştır.

Ancak bazı katılımcılar paylaşımın kaldırılmasını talep ettiklerinde bunun ebeveynleri tarafından kabul edilmediğini belirtmiştir:

Bazen istemediğim fotoğraflarım oluyor gerçekten, hoşuma gitmeyen, başkasının görmesini istemediğim. Annem de nedendir bilmem daha çok onları paylaşmaya meyilli. Diyorum bazen mesela bunu sevmedim, bunu kaldır diye. Ama yine kendi bildiğini yapıyor. Fazla uğraşmıyorum açıkçası, ilgilenmiyorum. Birkaç kez silmesini talep ettim. Bunu kaldırır mısın, başka koyalım. Bazen evet dediği oluyor, bazen dinlemediği oluyor. (K28)

Fotoğrafta çirkin olduğumu düşünürsem direkt annemden kaldırmasını istiyorum. Tabii bu istediğim zaman annem diyor ki “Olsun ben beğendim, akrabalar görüyor sonuçta” diyor. Kaldırmıyor onları. Hani bu konuda çok tartışmıyoruz ama şu şeyler oluyor: Bazen altına kötü yorum yapanlar oluyor çevremizde, onlar hakkında biraz tartışmalar oluyor ama onun haricinde kötü bir dönüşü olmuyor sonuçları olarak. (K10)

Baş etme yöntemi olarak hem ebeveyninden paylaşımı kaldırmasını istemek hem de ebeveyninin hesabından gönderiyi kaldırmak yöntemlerini kullandığını belirten katılımcının ifadesi ise şu şekildedir:

Dediğim gibi anlayışsız biri değil. Ben söylediğimde kaldırır vesaire. O yüzden çok bir problem olmaz. Ama eskiden bunu daha çok yaptığı için benim baş etme yöntemim telefonunu alıp gönderiyi kaldırmaktı. Bunu yapıyordum. Başka bir şey yapmıyorum. (K3)

4.4.1.2. Ebeveynin Hesabından Silmek

Sharenting davranışının sonuçları ile baş etme yöntemlerinden paylaşımı kaldırma alt teması içerisindeki diğer kategori ise altı kez kodlanan paylaşımı ebeveynin hesabından silmek olarak belirlenmiştir. Ebeveyninin paylaşım yaptığı sosyal medya hesabına erişim

sağlayarak yer aldığı paylaşımları sildiğini belirten katılımcılara ait örnek ifadeler şu şekildedir.

Bazen babam paylaşım yapacağı zaman benim de fikrimi aldığı zamanlar oluyor. Bazen benim fikrimi onaylıyor. Ortak karar veriyoruz. Bazen onaylamıyor benim fikrimi. Hani istemediğim şeyi paylaştığında birkaç defa babam paylaştıktan sonra babamın telefonunu alıp sildiğim de olmuştu. (K29)

Sosyal medyaları elimde olduğu için arada siliyor olabilirim. Uygulamaları bende de açık çünkü. (...) Hoşuma gitmiyorsa ya silerim ya da çok takmam. Babamda görenler en fazla akrabalar olur ya da kendi yakın çevresi. Annem o kadar benim fotoğraflarımı paylaşmaz. Sadece Whatsapp profil fotoğrafı olarak koydu. Herhalde eline geçse paylaşabilir, o da ayrı bir şey. (K30)

4.4.2. Tepki Vermemek

Katılımcıların üçte biri ebeveynlerinin sharenting davranışıyla baş etmediğini bildirmiştir. Ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarında yer almasını baş edilecek bir durum olarak görmeyen K15 “Ben rahatsız olmadığım için baş etmeme gerek kalmıyor” şeklinde, K17 ise “Ben de baş edeceğim bir durum olarak görmüyorum bu durumu” şeklinde ifade etmiştir. Ebeveynlerinin sharenting davranışından mutlu olduğunu gören beliren yetişkinlerin bu davranışla mücadele etmekten kaçınmasına örnek olarak aşağıdaki katılımcı ifadesi gösterilebilir:

Pek bir sonucu da aslında... Hani böyle bazen yorum atıyorlar ya da cevap veren insanlar oluyor. Bu da onların hoşuna gidiyor. Kötü bir şey demiyorlar hiçbir zaman, denk gelmedim tabii. Bu da onların hoşuna gidiyor. Ben de pek bir tepki vermiyorum. (K5)

Ebeveyninin sharenting davranışıyla görmezden gelerek baş ettiğini belirten K24 “Ben sallıyorum artık, hiç şey yapmıyorum. Umursamıyorum artık. Umursadıkça daha çok üstümüze geliyorlar” ifadesini kullanmıştır. Tepki vermemenin etkili bir baş etme yöntemi olduğunu belirten bir diğer katılımcı görüşü ise şu şekildedir:

Ben de K21’e katılıyorum. Bazen görmezden gelmek en büyük sönme davranışını ortaya çıkarıyor. İşe yarıyor, tepki vermeyince paylaşmak onlar için eskisi kadar çekici gelmiyor. Ya da beğenmediğim fotoğrafı ayrıntılarıyla anlatıyorum neden beğenmediğimi. O da işe yarıyor. (K25)

4.4.3. Alternatif Oluşturmak

Beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin sharenting davranışına karşı kullandıkları baş etme yöntemlerinden birinin onlara paylaşım alternatifi sunarak iki tarafın da onayladığı bir paylaşım belirlemek olduğu görülmüştür. Üç katılımcı bu yöntemi kullandığını belirtmiştir. K4 bu yöntemi şu şekilde kullandığını ifade etmiştir: “*Doğum günümde bile özellikle ben ona fotoğraf atıyorum. Bu resmi paylaş sadece doğum günümde diye*”. K28 ise bunun bazen işe yaradığını “*Birkaç kez silmesini talep ettim. Bunu kaldırır mısın, başka koyalım. Bazen evet dediği oluyor, bazen dinlemediği oluyor*” şeklinde açıklamıştır.

Araştırma kapsamında beliren yetişkinlere yönelttiğimiz “Ebeveynlerinizin sharenting davranışının sonuçları ile nasıl baş etmektedir?” sorusuna baş etme yöntemi yerine nasıl önleyici tedbirler aldığını açıklayan bir katılımcı, ebeveynlerine fotoğraf vermeyerek sharenting davranışını engellediğini belirtmiştir:

Beni artık daha net anladığını düşünüyorum. Bana bir şey söylediğinde, gel fotoğraf çekinelim dediği zaman artık onun telefonundan değil benim telefonumdan çekinmesi gerektiğini öğrendi. Çünkü kendi telinden çekerse o fotoğrafı ne yapacağını bilmiyorum. Paylaşacak mı saklayacak mı? Ben uyarıyorum onu, bir yerde paylaşacaksa atmıyorum. Ona göre telefonunda kalsın diyorum. Artık kendi telefonumdan çekeceksek çekiyoruz ya da böyle bir teklifle gelmiyor artık.
(K9)

4.4.4. Hedef Kitlelerini Sınırlandırmak

Sosyal medya uygulamalarının gizlilik ayarlarından paylaşımı görmeye yetkili kişileri belirlemek beliren yetişkinlerin sharenting davranışının sonuçlarıyla baş etme yöntemlerinden birisidir. Ebeveyninin yaptığı paylaşımın hedef kitlelerini değiştirerek görmesini istemediği kişilerden gizlediğini belirten altı katılımcıdan ikisinin görüşü şu şekildedir:

Paylaşıldığı platformla ilgili. Facebook ise istediğini paylaşabilir. Ama Whatsapp durumu gibi benim tanıdığım hayatıma dâhil olan insanların gördüğü alanlara oraya bir sınırlama getirmek istiyorum rezil olmayayım, dalga geçilmeyim diye. Maalesef ki önüne geçemiyorum bazen. En fazla şey yapabilirim, annem yokken yapabilirim bunu, ama Whatsapp durumunu çok aktif kullanmıyorum şu an Allah’tan, mesela işte arkadaşlarımı çıkarabilirim. Saçma fotoğraflar olabiliyor o zamanlar dayılarımı falan engellediğim olur, görülmesin diye. Bu kadar. Başka bir şey yapmıyorum. (K13)

Normal olarak kendi aile bireylerim sosyal medya ayarlarını çok iyi anlamazlar. Bilmediklerinden dolayı gizlilik ayarlarını değiştiriyorum. Ondan dolayı hiç kimse istemediğim fotoğrafları paylaşıyor. Whatsapp'ta görmesini istemediğim kişiler oluyor paylaştığımda, onları giriyorum gizlilik ayarlarından direkt hikâyeleri görmeyi engelliyorum. (K22)

4.5. Tema 5: Beklenti

Katılımcılara yöneltilen “Ebeveynleriniz sosyal medyada size ait bilgi ve görseller paylaşırken hangi hususlara dikkat etmelerini beklersiniz?” sorusuna verilen cevaplar, beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin sharenting davranışına yönelik beklentileri ile ilgili beş alt temayı ortaya çıkarmıştır. Bunlar paylaşım izni, hedef kitlesi kontrolü, izlenim yönetimine saygı, mahremiyet ve empati alt temalarıdır.

4.5.1. Paylaşım İzni

Sosyal medyada kendilerine ait fotoğraf paylaşılmadan önce ebeveynlerinin kendilerinden izin alması gerektiğini belirten katılımcıların bu yöndeki ifadelerinin on kez tekrarlandığı görülmüştür. Her üç katılımcıdan birisi paylaşım yapılmadan önce kendisine danışılmasını istemektedir:

Babamı tanıdığım için benim hakkımda bir bilgi paylaşmaz. Bundan eminim. Böyle şeylere çok hassas olduğumu biliyorum. Ama fotoğraf konusunda şuna dikkat etmesini isterim. Bana sorsun mesela. Fotoğrafi atması gerekiyor mu gerekmiyor mu? Ben bakayım fotoğrafa veya düzenleyim, o şekilde paylaşsın. Bu şekilde orta yolu bulalım. Bana danışmadan paylaşmasını istemem. (K3)

Sormaları yeterli paylaşayım mı diye. İzin almaları. Söylesinler paylaşsınlar yeterli. Bir anda sosyal medya kendi resmimi görünce insan kötü hissediyor. Mesela aile fotoğrafı çekildiğinde paylaşılmasını istemiyorum ben orada kötü olduğum için. Ya da paylaşsalar bile beni etiketlemelerini istemiyorum. (K1)

4.5.2. Hedef Kitlesi Kontrolü

Sharenting ile baş etme yöntemlerine ilişkin bulgulara beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin yaptığı paylaşımların hedef kitlesine müdahale ettiği belirlenmiştir. Araştırma kapsamında sharenting davranışı konusunda ebeveynlerinden beklentilerini açıklayan katılımcılardan üçü ebeveynlerinin paylaşımı görüntülemeye yönelik gizlilik ayarlarına dikkat etmesini istemiştir. Ebeveyn paylaşımının kimler tarafından

görüntülenebileceğinin beliren yetişkinler için önem arz ettiğine ilişkin örnek katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Fotoğrafi kimlerin göreceği de benim için çok önemli. Hayatta sonuçta ben de insanım. Benim de kendi iradem var. Benim de kurduğum kendi arkadaşlık ilişkilerim var. Hatta arkadaşlık değil akraba ile olan ilişkilerim var. Şu an öyle bir şey yok ama belki bir akrabayla, annemin bir tanıdığıyla iyi olmayabilirim. Benim fotoğrafımı görmesine gerek yok, bu benim isteğim değil. Onun da isteyeceği bir şey değil. Bu nedenle kimlerin göreceği mühim. (K9)

Fotoğrafta güzel çıkıp çıkmadığıma göre değişir. Ya da fotoğraftaki ortama göre de değişir. Başkalarının o ortamda olduğumu bilmelerini istemediğim bir fotoğrafın paylaşılmasını istemem açıkçası. O fotoğrafta nasıl çıktığıma dikkat edilmesini istiyorum. (K21)

4.5.3. İzlenim Yönetimine Saygı

Beliren yetişkinlerin sharenting konusunda ebeveynlerinden en çok dikkat etmelerini bekledikleri husus, katılımcıların yarısı tarafından değinilen ve en çok tekrarlanan ifadelerle izlenim yönetimine saygı beklentisi olmuştur. Sharenting davranışını bir izlenim yönetimi sorunu olarak değerlendiren beliren yetişkinlerin paylaşımlara karşı tutumlarının olumsuz olduğu görülmüştür. Ebeveynlerinin paylaşımı ile kendi paylaşımları arasındaki farklılığı rahatsız edici bulan örnek katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

Benim bir rahatsızlığım var. Bir gözüm normalde görmüyor, bir gözüm diğerinden daha farklı. Ama ben istediğim zaman o gözümü normalmiş gibi gösteriyorum. Ama her fotoğrafta bunu yapamadığım için, benim gözümün aşırı belli olduğu fotoğrafları paylaşıyorlar bu benim canımı aşırı sıkıyor. Benim daha iyi çıktığım, gözümün daha normal çıktığı fotoğraflar paylaşılsalar benim için daha iyi olur. Ama öyle olmuyor. Ya da kameraya bakmıyorum bazen. Mesela herkes kameraya bakmış. Fotoğrafi kim paylaşıyorsa sadece kendi iyi çıkıyorsa atıyor. (K7)

Ailelerimizin bizi insanlarla paylaşmasında bir sakınca olduğunu düşünmüyorum şahsen. Sonuç olarak onların oğullarıyız. Ve şöyle anlatıyım kendimizi paylaşabilirler, kendilerini paylaşabilirler. Ama şunu düşünmeleri gerekir diye düşünüyorum şahsen: Fotoğrafta biz kendimizi beğenmiş miyiz? 'Ne olacak sanki yengen görecektir teyzen görecektir' diye geçirirler ama bunun yanlış olduğunu düşünüyorum. (K8)

K5 “Anne babamın attığı çoğu fotoğrafı ben paylaşmam” şeklinde görüşünü belirterek; K4 ise “Kendi paylaşımlarımda ben poz verirken daha dikkat ediyorum Yüzümün şekline. Ama annem dikkat etmiyor” ifadesini kullanarak ebeveynlerinin paylaşımları ile kendi paylaşımları arasındaki farklılığa dikkat çekmiştir. Ebeveynleri tarafından paylaşılan

fotoğraf, kendi sosyal medya hesaplarında paylaşabilecekleri bir fotoğraf olduğu takdirde beliren yetişkinlerin sharenting davranışını daha kabul edilebilir buldukları görülmüştür:

Benim iki tane var. Bir tanesi izin istemeleri, önce danışmalarını isterim. İkincisi de daha önce bahsedildiği gibi kendi hesabımda paylaşabileceğim bir şeyi paylaşmalarını isterim. Mesela koltukta uyuyakalmışken fotoğrafımın paylaşılmasını istemem. Bunu küçükken yapmışlıkları olmuştu çünkü. Ben bunu kendi hesabımda paylaşmıyorsam bence senin de bunu paylaşmaya iznin olmaması gerekiyor. Ben de bir bireyim. (K17)

4.5.4. Mahremiyet

Sosyal medya paylaşımlarında ebeveynlerinden beklentilerini aktaran beliren yetişkinlerin dokuzu özel olarak tanımladıkları fotoğrafların ebeveynleri tarafından sosyal medyada paylaşımından rahatsızlık duydukları ve bu fotoğrafları paylaşırken mahremiyetlerine saygı duyulmasını bekledikleri görülmüştür. K11 bu konudaki beklentisini “*Şöyle ki tabii ki özel şeyleri paylaşmaları rahatsız eder. Özel şeyden kastım mesela paylaştığı fotoğrafta biz bizeysel özel bir anımızsa tabii ki paylaşmalarını istemem*” şeklinde; K28 ise “*Benim de sonuçta özel hayatım olabilir. Özel hayatıma müdahale edemeyecek şekilde paylaşım yapması gerekiyor, her ne kadar annem de olsa*” sözleriyle ifade etmiştir.

Sosyal medyada özel hayatlarına saygının gözetilmesini bekleyen beliren yetişkinler sadece kendilerine ait görsellerin değil aynı zamanda kimlik ve akademik belgeler gibi özel bilgilerinin paylaşımında da ebeveynlerinin daha dikkatli olmasını istemişlerdir. K20, annesinin bu konuya çok dikkat etmediğini şu şekilde açıklamıştır: “*Annem çok dikkat etmez, açık bilgilerim yer alabiliyor. Yani kişisel bilgilerim. Daha çok dikkat edilmesini beklerim. (...) Karne günü mesela, TC kimlikler doğum tarihler falan ortada*”. Bu tarz belgelerin sansürlenerek paylaşılması gerektiğini belirten K23 şu ifadeleri kullanmıştır: “*Sadece fotoğrafta değil mesela benim bilgilerimi içeren başka bir diploma ya da karne falan, onlarda yazan bilgileri en azından karalıyorlar falan ya hocam, sansürleyip atmaları...*”

4.5.5. Empati

Katılımcıların dördü sharenting davranışından nasıl etkilenebilecekleri konusunda ebeveynlerinin empati yapmasını istemiştir. K2 bu konudaki beklentisini “*O anımın paylaşılmasını isteyip istemediğimi bana sormalarını isterim. Ya da karşıma çıktığı zaman*

ne hissedeceğimi düşünmelerini isterim” sözleriyle ifade ederken; K27 “Benim için bir önemi olup olmadığına dikkat etseler yeterli olur. O paylaşılan fotoğraf benim için ne anlam ifade ediyor. Gerçi bunu çok düşüneceklerini de sanmıyorum ama” şeklinde açıklamıştır. K22 ise ebeveynlerinden beklediği empatiyi şu şekilde ifade etmiştir:

Ben empati kurmalarını isterim mesela. Anlık fotoğraf paylaştıklarından dolayı, durum yaptıklarından dolayı benim de orada bulunduğum konum olduğu için, annemi de kuzenlerim vesaire takip ettiklerinden dolayı, bazı sevmediğim kişiler olduğu için aralarında... Direkt işte “neden bize haber vermedin gibi”...Habersiz paylaşım yaptığında bu durum gerçekleştiği için.

Yukarıda belirtilen, ebeveynlerin sharenting davranışlarına yönelik beliren yetişkin beklentilerine ek olarak katılımcılardan ikisi tek başlarına oldukları bir fotoğrafın ebeveynleri tarafından paylaşılmasını istemediklerini, toplu bir fotoğrafta yer almayı daha anlamlı bulduklarını belirtmişlerdir:

Tek benim olduğum bir fotoğrafı paylaşmamasını isterim. Toplu fotoğraflarda olursam sıkıntı yok. Fotoğraf kalitesi benim için sorun olmuyor, çünkü kendi çektiği değil benim daha evvel çektiğim ya da paylaştığım bir fotoğrafımı alıp paylaşıyor.(K26)

O resmi ben de kendi resmimi paylaşabilecek düzeydeysem, o resim o düzeydeyse paylaşabilir. Ve tek başına beni paylaşması da çok saçma. Birlikte oluruz anlarız da tek başına beni neden paylaşıyorsun. Saçma. Buna da karşıyım şahsen. Birlikte olursa sorun yok. (K12)

4.6. Sharenting Davranışının Ebeveyn-Çocuk İlişkisine Etkisi

Araştırma kapsamında görüşmelerde katılımcılara yöneltilen “Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşması ebeveynlerinizle ilişkilerinizi nasıl etkilemektedir?” sorusu ile sharenting davranışının ebeveyn-çocuk ilişkisine etkisini incelenmek amaçlanmıştır. Katılımcıların yüzde 70’i sharenting davranışının ebeveynleriyle olan ilişkilerine hiçbir yönde etkisi olmadığını belirtmiştir. K11 bu durumu “Çok fazla etkilediğini söyleyemem. Ne olumlu ne de olumsuz. Herhangi bir etkisi olmuyor”, K24 ise “Normal hocam yani. Normalde nasıl davranıyorsam paylaştıktan sonra yine aynı davranıyoruz. Bir farkı olmuyor” şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcıların altısı ebeveynlerinin sosyal medyada kendilerine ait görsel ve fotoğraflar paylaşmasının ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Bu katılımcılardan ikisinin ifadesi şu şekildedir:

Doğal olarak sinirleniyorum. Bu arada söylediğim en son Ekim’de paylaştığı dediğim. Ekim’den önce de böyle ara ara oluyordu. Aynı şekilde sinirleniyorum, kaldırmasını istiyorum. Annem de ısrar ediyor kalsın diye. Ben sürekli şu cümleyi kuruyorum: Herkes beni görmek zorunda değil, benim özel bir hayatım var. Ben bunu kimseyle paylaşmak zorunda değilim. (K9)

Genelde olumsuz etkileniyor. Çünkü paylaştığında ben sinirleniyorum. Anne sil diyor. Siliyor ama birkaç gün trip atıyor. Hatta o da benden paylaşmamı istiyor kendisini. “Hiç anneler gününde paylaşmıyorsun beni, milletin kızları video yapıp paylaşıyor. Sen niye yapmıyorsun” diyor. Ben de diyorum hani annesi vefat eden arkadaşlarım var, onların görmesini, etkilenebileceklerini düşündüğüm için paylaşmak istemiyorum diyorum, açıklıyorum. Bir tek onlar mı diye beni suçluyor. Haklıysen haksız duruma düşüyorum. Bu konuda hiç iletişimimiz sağlıklı gitmiyor. (K27)

Katılımcıların bir kısmı ebeveynlerinin paylaşımlarından hoşnut olmasalar da onlarla olan yakınlıklarına daha çok önem verdikleri için çatışmadan kaçındıklarını ifade etmişlerdir. Bu nedenle ilişkilerinin etkilenmediğini belirten K28 “*Aslında pek istemiyorum. Dışarı çıktığımızda bana özel kalsın istiyorum annemle o an. Ama kırmak istemediğim için bir şey diyemiyorum. Etkilenmiyor*” şeklinde açıklarken; K26 “*Hoşuma gitmese de paylaşım, aileme olan sevgim kendi isteğimden daha büyük olduğu için bunu sorun etmiyorum*” ifadelerini kullanmıştır. Paylaşımına verdiği tepki annesini üzdüğü için ilişkilerinin zarar görmesini istemeyen bir başka katılımcının ifadesi şu şekildedir:

En başta tabii ki biraz tepki gösteririm ama bu da ilişkimi çok etkilemez. Çünkü anneme ne zaman tepki göstersem, yani bu fotoğrafı paylaşma anne, bunu da insanlar görmesin bilmesin... O zaman da birazcık alınıyor. Ne olacak kızım değil misin, kızım var ki paylaşıyorum işte falan gibisinden. Böyle alımlı bir tavır sergilediğinde ben de üzülüyorum. O yüzden artık bir şey dememeyi tercih ediyorum. (K20)

Katılımcıların dördü sharenting davranışının ebeveynleriyle ilişkilerine olumlu yönde etkisi olduğunu belirtmiştir. Ebeveyninin paylaşımına yapılan olumlu dönütlerden mutlu olduğunu ve paylaşımın ilişkilerini bu nedenle olumlu etkilediğini belirten K10 “*Daha çok güzel etkiliyor. Yani mutlu oluyorum gerçekten oraya girdiğim zaman annemin beni paylaşmasına, insanların benim hakkımda yazdıkları güzel düşünceleri gerçekten mutlu oluyorum*” ifadesini kullanmıştır. K8 ise babasının kendisine verdiği değer olarak gördüğü paylaşımın ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini şu şekilde açıklamıştır: “*Babamın beni paylaşması bende olumlu bir şekilde yön alıyor. Çünkü mantıken şey düşünüyor insan özel*

gün olur veya babamın telefonunda çekilmiş bir fotoğraf olur... Diyor ki insan gerçekten önemsiyor ve o yüzden paylaşıyor”.

Ebeveynleriyle olan ilişkinin olumlu ya da olumsuz yönde etkilenmesinin paylaşımın içeriğiyle ilişkili olduğunu belirten beliren yetişkinler şu ifadeleri kullanmışlardır:

Daha önce de bahsettiğim gibi hoşuma giden bir paylaşımsa mutlu oluyorum. Mesela dünya kız çocukları gününde hiç beklemediğim bir anda paylaşım yapmıştı. Okuldaydım ve uzakta olduğum için duygusallık olmuştu, çok hoşuma gitmişti. Ama istemediğim bir fotoğrafı benim iznim olmadan paylaşıyorsa gerginlik çıkabiliyor. (K25)

Etkilenmez aslında. Söylerim o da kaldırır veya kaldırmaz. Ben de pek karşı gelmem, bir şey demem. Ama üzülrüm sinirlenirim. Küçükken göze batmıyor böyle şeyler. Ama şimdi büyüdükçe, mesela şimdi 20 yaşındayım. Ne yalan söyleyeyim ben fotolarımı düzenliyorum, üstünde oynamalar yapıyorum vesaire. Babam bunu pat diye paylaşınca benim hoşuma gitmiyor. Bende olumsuz bir etki bırakıyor. Sevmiyorum. Bu sefer belki ufak çaplı bir tartışma yaşıyoruz. Kaldırmıyor kaldır diyorum. (K3)

Eğer istemediğim bir görselse artık onunla resmimi paylaşmam. Resmim olduğu zaman ona atmam. Ama eğer sıradan, benden izin alarak paylaşılan bir resimse sorun çıkarmam. Mesela bazen kendimizi çirkin hissederiz. O gün çirkin kalkmışızdır. Kendimizi mutlu hissetmeyiz.(...)Eğer o resmi paylaştılsa yine yani kötü duygular içinde oluyorum. Bu beni üzüyor. (K2)

BÖLÜM 5

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde ebeveynlerinin sharenting davranışına maruz kalan beliren yetişkinlerin yaşantılarına ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Ardından araştırma soruları ile ulaşılan temalar ana çerçeve olarak kullanılmış ve sunuluş sırasına göre sonuçlar tartışılmıştır. Araştırma sonuçlarına dayanarak öneriler sunulmuştur.

5.1. SONUÇ

Aşağıda araştırmadan elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

1. Beliren yetişkinlerin duygularına ilişkin sonuçlar. Ebeveynleri tarafından sosyal medyada kendilerine ait görseller ya da bilgiler paylaşıldığında beliren yetişkinlerin neler hissettiği hoş ve nahos duygular olmak üzere iki tema altında yer almıştır. Nahos duygular alt teması kapsamında utanma, öfke ve mutsuzluk; hoş duygular alt teması kapsamında ise onur ve mutluluk duyguları saptanmıştır.

2. Ebeveynlerin sharenting motivasyonuna ilişkin sonuçlar. Beliren yetişkinlerin, ebeveynlerinin sharenting motivasyonlarını samimiyet ve gösteriş olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Ebeveynlerinin paylaşımlarını mutlu aile sunumu, diğer ebeveynlerden etkilenme ve çocuğuyla övünme gibi gösteriş niyeti; ya da anıları albümleştirmek ve sevgiyi göstermek gibi samimi niyet olarak algıladıkları görülmüştür.

3. Sharenting davranışının çocuğun geleceğine etkisine ilişkin sonuçlar. Beliren yetişkinlerin, sharenting davranışının fotoğrafların albümleştirilmesi ile geleceklerine olumlu etkisi; dijital ayak izi yaratması ve nazara neden olması ihtimali nedeniyle de olumsuz etkisi olacağına inandıkları belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerinin sharenting davranışı ile kendilerine sosyal medyada eş adayı bulma girişimlerinin beliren yetişkinler arasında hem olumlu hem de olumsuz bir etki olarak görüldüğü ortaya çıkmıştır.

4. Sharenting davranışı ile baş etme yöntemlerine ilişkin sonuçlar. Beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin sharenting davranışı ile baş etmek için “paylaşımı kaldırma/kaldırtma”, “paylaşımın hedef kitlesine sınırlama getirme” ve “alternatif oluşturma” yöntemlerini kullandıkları belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynin sharenting davranışıyla baş etme gereği duymayan beliren yetişkinlerin de mevcut olduğu görülmüştür.

5. Ebeveynlerin sharenting davranışına yönelik beklentilere ilişkin sonuçlar. Beliren yetişkinlerin sosyal medyada fotoğraf ve bilgilerini paylaşan ebeveynlerinin paylaşım için kendilerinden izin almalarını, paylaşımın hedef kitlesini kontrol etmelerini, sosyal medyadaki izlenim yönetimlerine saygı duymalarını, mahremiyete dikkat etmelerini ve kendileriyle empati kurmalarını bekledikleri görülmüştür.

6. Sharenting’in ebeveynle ilişkilere etkisine yönelik sonuçlar. Sharenting davranışının ebeveynleriyle olan ilişkilerine hiçbir yönde etkisi olmadığı görüşünün beliren yetişkinler arasında yaygın olduğu ortaya çıkmıştır. Paylaşım yapılan iyi dönütlerin ve paylaşımı değer görme olarak algılamanın beliren yetişkinlerin ebeveynleriyle ilişkisine olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Ayrıca beliren yetişkinlerin paylaşımlardan hoşnut olmasalar da ebeveynleriyle olan yakınlıklarına daha çok önem verdikleri için çatışmadan kaçındıkları belirlenmiştir.

5.2. TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde araştırma bulguları, araştırma soruları ile ulaşılan temaların sunuluş sırasına göre tartışılmıştır.

Beliren yetişkinlerin duygularına ilişkin tartışma. Ebeveynleri tarafından sosyal medyada fotoğrafları, video ve bilgileri paylaşıldığında, beliren yetişkinlerin en sık yaşadıkları duygular utanma, öfke, mutsuzluk, onur ve mutluluk olarak belirlenmiştir. Diğer duygulara kıyasla utanma duygusuna yönelik ifadelerin tekrar etme sıklığının daha fazla olduğu görülmüştür. Beliren yetişkinlerin utanma duygusu paylaşımın içeriğinden ya da paylaşımcıdan kaynaklanabilmektedir. Çocuklar ebeveynlerinin paylaştığı içeriği utanç verici bulup diğer kişilerin bu görselleri görmesinden rahatsızlık duymaktadır. Kendi sosyal medya hesaplarında paylaşabilecekleri bir fotoğraf olsa dahi bunun ebeveynleri tarafından paylaşılmasından utanmaktadırlar. Ergenler ile yapılan bir çalışma (Verswijvel

vd., 2019) çocukların ebeveynlerinin sharenting davranışını utanç verici ve gereksiz bulduklarını göstermektedir. Bu bulgular ergenlik döneminde sharenting davranışına yönelik utanma duygusunun beliren yetişkinlik döneminde de devam ettiğini göstermektedir.

Ebeveynlerin paylaşımlarının içeriği ve bu paylaşımların izinsiz gerçekleşmesi beliren yetişkinlerde öfke yaratmaktadır. Katılımcılardan biri annesinin sosyal medya paylaşımı aracılığıyla kendisini protesto etmesine ve paylaşımın içeriği nedeniyle arkadaşları arasında alay konusu olmasına çok sinirlendiğini ifade etmiştir. Daha küçük yaş grubundaki çocukların, yaptıkları çeşitli yanlışların cezası olarak ebeveynleri tarafından sosyal medyada açıkça utandırıldığı videolara sıkça rastlanırken (Kinghorn, 2018) beliren yetişkinlik dönemindeki bir gencin bu davranışa maruz kalması dikkat çekicidir.

Sosyal medyada fotoğraf ve görsellerinin paylaşılması beliren yetişkinlerde her zaman nahoş duygular yaratmamaktadır. Sharenting davranışına karşı beliren yetişkinlerin onur ve mutluluk gibi hoş duygular hissetmeleri de mümkündür. Ebeveynlerinin paylaşımında yer alan beliren yetişkinler ebeveynlerinin kendilerinden gurur duyduğunu algıladıklarında ve paylaşımına yapılan güzel yorumları gördüklerinde mutlu olmaktadır. Bu nedenle beliren yetişkinlerin sharenting davranışına karşı nasıl hissettikleri paylaşımın içeriğine bağlı olabilir. Bu bulgu Lipu ve Siibak'ın (2019) Facebook'taki sharenting davranışına ilişkin Estonyalı anne ve çocukları kapsayan çalışmaları ile tutarlılık göstermektedir. Buna göre gençler başarılarını yansıtan paylaşımlar yapıldığında ebeveynin paylaşımlarıyla gurur duyarken; benlik imajlarını olumsuz etkileyebilecek özensiz paylaşımlardan rahatsızlık duymaktadırlar.

Beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin paylaşımlarına karşı hislerini etkileyen bir diğer faktör ise ebeveynin nasıl hissettiğidir. Beliren yetişkinler sharenting davranışından hoşnutsuzluk duysalar da ebeveynlerinin bundan hoşlanıyor olmasından mutluluk duyduklarını ifade etmişlerdir. Sharenting davranışından mutlu olduğunu belirten beliren yetişkinler ebeveynlerinin mutlu olmasını sharenting'in sonuçlarından daha önemli görüyor olabilirler.

Ebeveynlerin sharenting motivasyonuna ilişkin tartışma. Beliren yetişkinler ebeveynlerinin sosyal medyada kendilerine ait bilgi ve görselleri paylaşma motivasyonunu anıları albümleştirmek ve çocuklarına olan sevgilerini göstermek olarak algıladıklarında

paylaşımı samimi bulmaktadırlar. Ebeveynlerin sosyal medyayı çocuklarına olan sevgileri ifade etme aracı olarak kullandıkları söylenebilir. Sharenting davranışının ebeveynlerinin kendilerine duydukları sevginin göstergesi olarak algılayan beliren yetişkinler ebeveynlerinin bunu samimi bir niyetle yaptıklarını belirtmişlerdir. Aynı şekilde çocukları ile olan anılarını kalıcılaştırmak için sosyal medyayı albümleştirme amacıyla kullandıklarında ebeveynlerinin sharenting davranışını samimi olarak değerlendirmişlerdir. Bu bulgu Verswijvel ve diğerleri (2019) tarafından, ergenlerin sharenting olgusuna yönelik tutumlarını inceleyen çalışma ile benzerlik göstermektedir. Ergenler, ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarını bilgilendirici ve arşivleme amacıyla yaptıklarını algıladıklarında bu paylaşımlara daha az karşı çıkmaktadırlar. Holiday ve diğerlerine (2020) göre ebeveynler arasında çocuklarıyla olan anılarını ölümsüzleştirmek için durumların olduğu gibi yansıtıldığı fotoğraflar paylaşmak yaygın bir davranıştır. Karşılaştıkları zorlukları ve elde ettikleri başarıları albümleştirdikleri bu gönderiler mükemmelleştirme kaygısı güdülmeden olduğu gibi paylaşılmaktadır.

Ebeveynler mutlu aile tablosunu sunmak, diğer ebeveynlerle paylaşım rekabetine girmek ve çocuğuyla övünmek amacıyla paylaşımlar yaptıklarında beliren yetişkinlerin bunu gösterişli bir niyet olarak algıladıkları görülmüştür. Ebeveynlerin çocukları ve aileleri ile yaşadıkları özel anları belgeleyip sosyal medyada paylaşımlarından rahatsızlık duyan beliren yetişkinlere göre diğer takipçilerin bu paylaşımlara istedik dönütler vermesi ebeveynleri için önem arz etmektedir. Bunun ebeveynler arasında bir yarışa dönüştüğü ve birbirlerinden etkilenecek paylaşımlarda bulundukları görüşünün beliren yetişkinler arasında yaygın olduğu söylenebilir. Beliren yetişkinler ebeveynlerinin sharenting davranışı diğer kullanıcılar tarafından ilgi gördüğünde bu davranışın pekiştiğini ve güzel yorumlar alan ebeveynin bu davranışı sürdürdüğünü belirtmişlerdir. Ebeveynin paylaşımını onaylayan bir sosyal ağı ve sık paylaşım alışkanlığına sahip olmasının sharenting davranışını daha da pekiştirdiğini gösteren çalışma (Ranzini vd., 2020) bu bulguları desteklemektedir.

Araştırma bulguları sharenting davranışının sadece çocuklara ait görsellerin paylaşılması aracılığıyla gerçekleşmediğini göstermektedir. Ebeveynler çocuklarının başarılarıyla övünmek için mezuniyet belgesi ve karne gibi başarıyı vurgulayan belgeleri de paylaşılmaktadırlar. Gösterişli profil paylaşımı olarak tanımlanabilecek bu paylaşımlarda görseller mükemmelliği vurgulamakta ve açıklayıcı metinler gönderi sahibini övmeye

davet etmektedir (Holiday vd., 2020). Ebeveynlerinin çocuklarıyla övünme amaçlı paylaşımları beliren yetişkinlik dönemindeki gençler tarafından rahatsız edici bulunmaktadır. Latipah ve diğerleri (2020) ebeveynlerin girdiği bu rekabetin çocuğunu başkasının çocuğuyla karşılaştırmaya, kine ve çatışmaya yol açmak gibi olumsuz etkilerinin gözlemlendiğini vurgulamaktadır.

Sharenting davranışının çocuğun geleceğine etkisine ilişkin tartışma. Araştırma bulguları beliren yetişkinlerin büyük bir çoğunluğunun ebeveyninin sharenting davranışının geleceğine olumlu ya da olumsuz bir etkisini beklemediğini göstermiştir. Bunun nedenlerinden biri ebeveynlerin paylaşımlarının içeriğinin çocuğun geleceğini etkileyecek kadar sakıncalı olmaması olabilir. Beliren yetişkinler sharenting deneyimlerine yönelik yaşantılarını ifade ederken ebeveynlerinin kendilerini zora sokacak paylaşımlardan kaçındıklarını, dikkatli ve risksiz paylaşımlar yaptıklarını açıklamışlardır. Ayrıca yaşları gereği bu durumun geleceklerini olumsuz etkilemeyeceğine ve daha küçük yaşlarda sharenting davranışına maruz kalmanın daha büyük sıkıntılar yaratabileceğine inanmaktadırlar. Beliren yetişkinlerin sharenting davranışının geleceklerine herhangi bir etkisinin olmayacağını düşünmelerinin bir diğer nedeni ise bu yeni olgunun sonuçları (dijital ayak izi ve istihdam gibi) hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları olabilir. Oysa günümüz çocuklarının yoğun dijital ayak izlerinin gelecekteki eğitim hayatları ve istihdamları üzerinde uzun vadeli sonuçları olabileceği öngörülmektedir (Prakash, 2019).

Beliren yetişkinlerin çok azı ebeveynlerinin sosyal medyada fotoğraflarını paylaşmak suretiyle girdikleri bu etkileşimlerin dijital ayak izlerini yaratmasından endişe duyduklarını belirtmiştir. Sosyal medyadaki her bir beğenme, yorum ve takipleşme davranışı dijital ayak izine neden olabilmektedir (Micheli vd., 2018). Beliren yetişkinler ebeveynlerin sharenting davranışının ileride istihdamlarını olumsuz yönde etkilemesinin dijital ayak izinden kaynaklanabileceğinden endişe duymaktadır. İşverenlerin işe alacakları adayları seçerken onlara ait kişisel bilgileri dijital olarak inceleyip adayın işe alımını değerlendirirken bu verilerden yararlandıkları göz önünde bulundurulduğunda (Berkelaar, 2017) beliren yetişkinlerin bu konudaki endişeleri haklı bulunabilir.

Arnett'e göre (2020) beliren yetişkinlik ebeveyn müdahalesinin azaldığı, evlilik görevi konusunda bir baskının olmadığı ve çeşitli romantik ve cinsel deneyimler yaşamak için ideal bir dönemdir. Bununla birlikte beliren yetişkinler ebeveynlerin sosyal medya

paylaşımlarıyla çocuklarına eş adayı arama girişiminde bulunduklarını belirtmişlerdir. Ancak ebeveynlerin sosyal medyayı çocukları için uygun bir eş adayı bulmak için kullanması konusunda beliren yetişkinler arasında iki farklı görüş ortaya çıkmıştır. Halk arasında görücü usulü olarak bilinen tanıştırma yönteminin sosyal medyada ebeveynler tarafından gerçekleştirilmesinde sakınca görmeyen beliren yetişkinler bu durumu bir fırsat olarak değerlendirmektedir. Ebeveynlerinin zaman zaman bu amaçla paylaşımlar yapmasından rahatsızlık duymamaktadırlar. Bununla birlikte ebeveyninin sosyal medyada fotoğrafını paylaşarak eş adayı bulma girişimini rahatsız edici bulan beliren yetişkinler de vardır. Araştırma bulgularına göre bu girişimde bulunan sadece ebeveyn değildir, yakın akrabalar da eş adayı bulmak için çocuğun fotoğrafını sosyal medyada paylaşabilmektedir. Büyükanne ve büyükbabalar, geniş aile üyeleri ve hatta yakın arkadaşlar bir şekilde hayatlarında yer alan çocuklarla ilgili kişisel bilgileri sosyal medya platformlarında rahatlıkla paylaşmaktadır (Fox ve Hoy, 2019).

Uzun vadeli bir etki olarak görmeseler de beliren yetişkinler ebeveynlerinin kendileriyle övündükleri paylaşımların nazara neden olmasından korkmaktadır. Araştırma kapsamı gereği ebeveynlerin nazar konusundaki tutumları bilinmemekle beraber bir katılımcının ebeveynine gerçekleştirdiği paylaşım nedeniyle kendisine nazar değmesinden endişelendiğini söylediğinde, ebeveyninin paylaşımı kaldırması dikkat çekicidir. Sharenting tutumunu etkileyen faktörler olarak kültürel değerlerin incelenmesi bu fenomene yeni boyutlar kazandırabilir. Sharenting olgusu ile ilgili çalışmalar ağırlıklı olarak Batı ülkelerindeki örnekleme odaklanmıştır ve Orta Doğulu ebeveynler de dahil olmak üzere farklı demografik grupların sharenting tutumları hakkında çok az şey bilinmektedir. İranlı ebeveynlerin Instagram'daki sharenting davranışını yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla incelemeyi amaçlayan bir çalışma, bazı ebeveynlerin sharenting davranışından endişe duymasının ve paylaşımından kaçınmasının 'nazar'ın kültürel tezahüründen kaynaklandığını göstermektedir (Esfandiari ve Yao, 2022).

Sharenting davranışı ile baş etme yöntemlerine ilişkin tartışma. Beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin sharenting davranışına karşı en çok başvurdukları baş etme yönteminin paylaşımı kaldırmak olduğu belirlenmiştir. Beliren yetişkinlerin bir kısmı ebeveyninden rica ederek rahatsızlık duyduğu paylaşımı kaldırmaktadır. Ebeveynlerin paylaşımı silmemek için direndiği durumlarda ise beliren yetişkinler ebeveynlerinin telefonlarını alarak ya da başka bir yolla erişim sağlayarak onların sosyal medya hesabından paylaşımı

kaldırmaktadır. Ayrıca ebeveynlerinin paylaşımlarının kendi profillerinde görünmesini istemeyen beliren yetişkinler ebeveynlerinin fotoğraflarda etiketlenmelerine onay vermemektedir. Bu bulgular Walrave ve diğerlerinin (2022) ergenlerin sharenting deneyimlerini inceleyen çalışması ile benzer sonuçlara işaret etmektedir. Ergenlik dönemindeki gençlerin de ebeveynlerinden sharenting paylaşımını silmelerini istediği ya da ebeveyninin profiline giriş yaparak onların yerine bunu kendilerinin gerçekleştirdiği görülmüştür. Bunlara ek olarak bu araştırma bulgularına benzer bir şekilde bazı ergenler kullanıcı ayarlarında kendilerini içeren paylaşımlarda etiketlenmelerine onay vermeyen bir düzenleme ile etiketlendikleri paylaşımların yayılmasını engellemeyi amaçlamıştır. Daha küçük yaş gruplarının baş etme stratejileri hakkında bilgi sahibi olunmasa da ergenlik ve beliren yetişkinlik dönemlerinde çocukların ebeveynlerinin sharenting davranışının sonuçlarıyla baş etme yöntemlerinin benzer olduğu söylenebilir.

Sosyal medya platformlarının gizlilik ayarları aracılığıyla sunduğu ‘paylaşımı görmeye yetkili kişileri belirleme’ özelliğini kullanmak beliren yetişkinlerin sharenting davranışının sonuçlarıyla baş etme yöntemlerinden bir diğeridir. Ebeveyninin yaptığı paylaşımın hedef kitlesini değiştiren beliren yetişkin, görmesini istemediği kişilerin bu paylaşımı görüntülemesini engelleyebilmektedir. Ebeveynin hesabından giriş yaparak gizlilik ayarlarını değiştirmek ya da paylaşımların ebeveyninden habersizce kaldırılması ebeveyn-çocuk arasında yeni çatışmalara yol açabilir. Fotoğrafın kimin telefonundan çekileceği ya da ebeveyne paylaşmaması şartıyla fotoğraf göndermek gibi hususlar beliren yetişkinlerin ifade ettikleri sorunlardandır. Ergenlik döneminde olduğu gibi, beliren yetişkinlikte de gencin, ebeveyniyle olan ilişkisinde çatışmayı algılaması artış göstermektedir (Parra vd., 2015). Ebeveyni ile çatışma istemeyen bazı beliren yetişkinler onlara paylaşım alternatifi sunarak iki tarafın da onayladığı bir paylaşım belirlemeyi tercih etmektedir.

Ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarında yer almayı baş edilecek bir durum olarak görmeyen beliren yetişkinler ebeveynlerinin paylaşımlarına herhangi bir tepki vermemektedir. Daha önce de değinildiği gibi bu, ebeveynin paylaşımının içeriği ile ilgili olabileceği gibi beliren yetişkinin sharenting olgusunun olası sonuçlarını nasıl algıladığıyla da ilgili olabilir. Ebeveynlerinin sharenting davranışından mutlu olduğunu gören beliren yetişkinlerin ise bu davranışla mücadele etmekten kaçındığı görülmüştür. Daha önce sharenting davranışı ile baş etmeye çalışan ancak sonuç alamayan beliren yetişkinler ise yöntem değiştirdiklerini bildirmişlerdir. Ebeveynlerinin sharenting davranışlarını

görmezden gelerek tepki vermemenin etkili bir baş etme yöntemi olduğunu ve bu davranışlarının söndüğünü aktarmışlardır. Özetle beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin sharenting davranışıyla baş etme yöntemleri zaman zaman etkili olsa da paylaşma motivasyonu yüksek ebeveynlerle mücadele etmenin her zaman mümkün olmadığı söylenebilir.

Ebeveynlerin sharenting davranışına yönelik beklentilere ilişkin tartışma. Beliren yetişkinlerin sharenting konusunda ebeveynlerinden en çok dikkat etmelerini bekledikleri husus, katılımcıların yarısı tarafından değinilen izlenim yönetimine saygı beklentisi olmuştur. Beliren yetişkinler sosyal medyada kendilerini sunmak istedikleri paylaşımlarla ebeveynlerinin paylaşımları arasındaki farklılıktan rahatsızlık duymaktadır. Beliren yetişkinler ebeveynlerinin hızlı ve özensiz bir şekilde çekilen fotoğraflarının ebeveynleri tarafından paylaşılmasını istememektedir. Ebeveynlerin filtresiz ve düzenleme yapmadan yaptığı paylaşımlarla beliren yetişkinin paylaşımları arasında tutarsızlık oluşmaktadır. Ouvrein ve Verswijvel (2019) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma ergenlerin fiziksel görünümleriyle ilgili olarak kendilerini sosyal medyada biraz daha iyi göstermeye çalıştıklarını belirtmektedir. Ergenler bu amaçla filtreler gibi düzenleyici çevrimiçi araçlardan yararlanmakta ve çirkin olarak tanımladıkları resimlerini yayınlamaktan kaçınmaktadırlar. Mevcut araştırmanın bulguları ışığında bu tutumun beliren yetişkinler arasında da yaygın olduğu söylenebilir. Ebeveynleri tarafından paylaşılan fotoğraf, kendi sosyal medya hesaplarında paylaşabilecekleri bir fotoğraf olduğu takdirde beliren yetişkinlerin sharenting davranışını daha kabul edilebilir buldukları görülmüştür. Bu bulgu Walrave ve diğerleri (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın, ergenlerin ebeveynlerinin sharenting davranışlarını onaylamasının ebeveynlerin çevrimiçi ortamda ifşa ettiği içeriğe bağlı olduğunu ve güzel bir şekilde sunulduklarında ergenlerin sharenting davranışını olumlu olarak algıladıklarını gösteren bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Araştırma bulgularına göre her üç beliren yetişkinden birisi paylaşım yapmadan önce ebeveyninin kendisine danışmasını istemektedir. Sarkadi ve diğerleri (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da benzer şekilde yaşları fark etmeksizin çocukların ebeveynlerinin fotoğraf çekmeden ve yayınlamadan önce kendilerine danışmasını istedikleri görülmüştür. Beliren yetişkinlere göre ebeveynleri bu beklentilerini dikkate almamakta ve ancak paylaşım yapıldıktan sonra haberdar olmaktadır. Bu bulgular bazı annelerin çocuklarına yönelik paylaşımlarda bulunurken çocuktan izin almaya gerek

olmadığını düşündükleri araştırma bulguları (Günüç, 2020) ve sosyal medyada fotoğraf paylaşırken çocuklardan izin alma konusunda ebeveynlerle çocukların arasında derin görüş ayrılığı olduğunu vurgulayan araştırma bulguları (Lipu ve Siibak, 2019) ile tutarlıdır.

Ebeveynin sharenting davranışına konu olan paylaşımının kimler tarafından görüntülenebileceğini kontrol etmesi beliren yetişkinler için önem arz etmektedir. Beliren yetişkinler ebeveynlerinin hedef kitlesi ile ilgili endişelerini ciddiye almamalarından ve görüntüleyen kişilerin akrabalar ve yakın çevre ile sınırlı olduğu mazeretinden şikâyet etmektedir. Oysa beliren yetişkinlerin bir kısmı akrabaları ile yakın bir ilişki tanımlamamakta ve içinde yer aldıkları paylaşımların onlar tarafından görüntülenmesini istememektedir. Dewi ve diğerleri (2020) de yaptıkları çalışmada çocuklarıyla geçirdikleri anları düzenli olarak Instagram'da paylaşan annelerin çoğunun çocuklarının kişisel veya mahrem anlarını paylaşırken yalnızca birkaçının paylaşılan fotoğrafları hesap gizliliği ile sınırladığını tespit etmiştir.

Beliren yetişkinler büyük oranda ebeveynlerinin özel olarak tanımlanabilecek fotoğrafları paylaşmaktan kaçındığını ancak bununla birlikte birtakım kişisel bilgilerinin paylaşılmaması konusunda ebeveynlerinin daha dikkatli olmalarını beklemektedir. Ebeveynlerinin kendilerini zor duruma sokacak kadar riskli ve mahremiyeti ihlal eden görselleri paylaşmadıklarını ancak sadece görsellerin değil aynı zamanda kimlik ve akademik belgeler gibi özel bilgilerinin de paylaşımında ebeveynlerinin daha dikkatli olmalarını istemişlerdir. Ebeveynler zaman zaman çocuklarının başarılarını sergilemek için onların karne, diploma ve atama sonucu gibi belgelerini paylaşmaktadır. Beliren yetişkinler bu paylaşımlar yapılırken kişisel bilgilerinin sansürlenerek yayınlanmasını isteseler de ebeveynlerinin bu hususlara dikkat etmemelerinden ve ekran görüntülerini kırpmadan paylaşımlarından şikâyetçidirler. Ebeveynlerin paylaşımlarına ilişkin yapılan birtakım çalışmaların bulguları incelendiğinde ebeveynlerin bu tutumu şaşırtıcı değildir. Çek ve İspanyol ebeveynlerin sosyal medya davranışlarının incelendiği bir çalışma her iki ülkede de çocukların mahremiyet hakkının ihlal edildiğine yönelik endişe verici bir tablonun olduğunu vurgularken (Kopecky vd., 2020); ebeveynlerin mahremiyet endişelerinin sharenting davranışları üzerindeki etkisini araştıran başka bir çalışma mahremiyet kaygılarının ebeveynlerin sharenting davranışını etkilemediğini göstermiştir (Ranzini vd., 2020).

Sharenting'in ebeveynle ilişkilere etkisine yönelik tartışma. Araştırma bulgularına göre katılımcıların yüzde 70'i sharenting davranışının ebeveynleriyle olan ilişkilerine hiçbir yönde etkisi olmadığını belirtmiştir. Beliren yetişkinler ebeveynlerinin paylaşımlarından hoşnut olmasalar dahi onlarla olan ilişkilerine daha çok önem verdikleri için çatışmadan kaçtıklarını ifade etmişlerdir. Örneğin bir katılımcı paylaşıma verdiği tepki annesini üzdüğü için sonraki paylaşımları onaylamış gibi görünmeyi tercih etmiştir. Verswijvel ve diğerleri (2019) ebeveynlerle yakınlık ve sharenting'e yönelik tutum arasındaki ilişkiyi araştırmış ve ebeveynleri ile daha yakın olan ergenlerin ebeveynlerinin sharenting davranışına karşı daha olumlu bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Mevcut araştırmaya katılan beliren yetişkinlerin tamamı ebeveynleri ile orta ya da yüksek düzeyde yakınlık tanımlamıştır. Bu durum sharenting davranışını gönülsüzce de olsa onaylayarak ilişkilerini koruma tutumlarını açıklayabilir.

Beliren yetişkinlerin paylaşımı onaylamaları ebeveynlerine ne kadar meşru otorite yetkisi verdikleri ile ilgili olabilir. Padilla-Walker ve diğerleri (2014) beliren yetişkinlerin, ebeveynlerinin meşru otoritesine ilişkin sergiledikleri farklı bakış açıları belirlemiştir. Bunlardan birisi çocukların ebeveynlerine tüm alanlarda kontrol yetkisi verdiği Ebeveyn Kontrolü grubunda yer alan beliren yetişkinlerdir. Bu grupta yer alan beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin daha fazla kontrol sahibi olmasına müsaade ettikleri ve hayatlarının çeşitli alanlarında karar alırken ebeveynlerine güvendikleri görülmüştür. Beliren yetişkinlikte fiziksel mahremiyetin ve ebeveyn müdahalesinin kişinin ebeveynleriyle ilişkilerinde belirleyici rol oynadığına dikkat çekilse de (Aquilino, 2006), beliren yetişkinlerin ebeveynleriyle olan ilişkisine sharenting davranışının olumsuz etkisinin yok denilecek kadar az olduğu söylenebilir. Beliren yetişkinin ebeveynleri ile olan yakın ilişkisine ek olarak paylaşımcı ebeveynin paylaştığı içeriği özenle seçmesi ve mahremiyete zarar vermeyecek paylaşımlar yapması da bu durumun nedenlerinden olabilir.

Ebeveynleriyle olan ilişkinin olumlu ya da olumsuz yönde etkilenmesinin paylaşımın içeriğiyle ilişkili olduğunu belirten katılımcılar hoşlarına giden bir paylaşımın çatışmaya yol açmadığını vurgulamışlardır. Ancak fiziksel olarak kendilerini beğenmedikleri ve rızaları olmadan yapılan paylaşımlar ebeveynleriyle çatışmalarına yol açmaktadır. Bu durum beliren yetişkinlik döneminde ebeveynin müdahalesine karşı duyulan tepkiden kaynaklanıyor olabilir. Beliren yetişkinler ebeveynlerinin davranışlarını günlük amaçlarına ve rutinlerine müdahale olarak algıladıklarında, onların davranışlarını daha olumsuz olarak

algılamaktadırlar. Müdahalenin ebeveynin bakış açısından doğru olup olmadığı beliren yetişkin için önem arz etmemektedir. Beliren yetişkin ebeveynin müdahalesini algıladığı sürece onun iyi niyetli davranışlarını olumsuz olarak yorumlayabilir (Scheinfeld ve Worley, 2018). Bununla birlikte beliren yetişkinlerden ikisinin sharenting davranışının ebeveyni ile ilişkisini olumlu yönde etkilediğini belirtmesi dikkat çekicidir. Bunlardan biri paylaşıma yapılan olumlu dönütlerden mutlu olduğunu ve paylaşımın ilişkilerini bu nedenle olumlu etkilediğini belirtirken, diğeri ise paylaşımlarda yer almasını babasının kendisine verdiği değer olarak gördüğü için paylaşımın ilişkilerini olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir.

5.3. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle alandaki araştırmacı ve uygulamacılara yönelik bazı önerilere yer verilmiştir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırmanın çalışma grubunu beliren yetişkinlik döneminin doğası gereği 18-25 yaş arası üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Yapılacak yeni çalışmalarda bu yaş aralığında üniversite öğrencisi olmayan ve bu yaş aralığının dışındaki gruplarla sharenting davranışına yönelik yaşantıların çalışılması bu yeni fenomenin farklı yaş dönemlerinde ve farklı demografik gruplardaki etkisini anlamak için yararlı olabilir.
2. Sharenting davranışında bulunan kişiler olarak bu çalışmada beliren yetişkinlerin sadece ebeveyn paylaşımlarına yönelik deneyimleri incelenmiştir. Katılımcıların deneyimlerini aktarırken de belirttikleri gibi sharenting davranışı sadece ebeveynler tarafından gerçekleştirilmemektedir. Gelecek çalışmalara akrabalar, yakın aile dostları ve öğretmenler gibi çocuğun yakın çevresinde bulunan ve ona dair paylaşımda bulunan diğer kişiler de dâhil edilerek çalışmanın boyutu genişletilebilir.
3. Beliren yetişkinlerin ebeveynlerinin sharenting davranışlarına yönelik deneyimleri ve yaşantıları ele alınırken ebeveynlerinin sharenting motivasyonlarını nasıl algıladıkları değerlendirilmiştir. Ebeveynlerle gerçekleştirilecek yeni çalışmalarda ebeveynlerin

sharenting motivasyonlarına yönelik yapacakları öz değerlendirmeler bu çalışmamın bulgularıyla kıyaslamak için faydalı olabilir.

4. Bireysel görüşmelerden ve odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgular neticesinde ortaya çıkan temalar, alt temalar ve kategoriler beliren yetişkinlerin sharenting deneyimlerine ilişkin kültüre duyarlı bir lme aracı geliştirmek için kullanılabilir.

Uygulamacılara Yönelik neriler

1. Ebeveynlerinin sharenting davranışına karşı beliren yetişkinlerin beklentilerine ilişkin araştırma bulguları ışığında, psikolojik danışmanlar tarafından sosyal medyanın bilinçli kullanımı, sharenting davranışının sonuçları ve dikkat edilmesi gereken hususlar hakkında ebeveynlere yönelik bilgilendirici çalışmalar gerçekleştirebilirler.

2. Sharenting davranışının gençlerin dijital ayak izi ve istihdam gibi konularda gelecek yaşantılarına etkileri olabileceği göz önünde bulundurularak bu yeni olgunun karanlık yn ile baş edebilme konularında gençlere bilgilendirici eğitimler verilebilir. Okullarda bu çalışmalar psikolojik danışmanlar tarafından yrtlebilirken beliren yetişkinlik dönemindeki niversite öğrencilerine de aynı deşteğin sunulması önemli görülmektedir.

3. Araştırma bulguları beliren yetişkinlerin sosyal medyada izlenim yönetimine büyük önem verdiklerini göstermiştir. Ebeveynlerinin doğal paylaşımları ile kendilerinin düzenleme yapılmış paylaşımları arasındaki farkı utanç verici bulmuşlardır. Beliren yetişkinlerin sosyal görünüş kaygısı, beden imajı ve kendini sunum konularında yaşadıkları sorunlarla baş etmede ebeveyn ve sosyal medya gibi dinamikler göz önünde bulundurularak psikolojik destek çalışmaları gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Ammari, T., Kumar, P., Lampe, C., & Schoenebeck, S. (2015). Managing children's online identities: How parents decide what to disclose about their children online. *Proceedings of the 33rd Annual ACM Conference on Human Factors in Computing Systems - CHI '15*, 1895-1904. <https://doi.org/10.1145/2702123.2702325>
- Aquilino, W. S. (2006). Family Relationships and Support Systems in Emerging Adulthood. In J. J. Arnett & J. L. Tanner (Eds.), *Emerging adults in America: Coming of age in the 21st century* (pp. 193-217). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/11381-008>
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *The American psychologist*, 55(5), 469-480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Arnett, J. J. (2015). *Emerging adulthood: the winding road from the late teens through the twenties*. Oxford University Press.
- Arnett, J.J. (2007). Emerging adulthood: What is it, and what is it good for? *Child Development Perspectives*, 1, 68-73. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2007.00016.x>
- Arnett, J.J., Ramos, K.D., & Jensen, L.A. (2001). Ideological views in emerging adulthood: Balancing autonomy and community. *Journal of Adult Development*, 8, 69-79. <https://doi.org/10.1023/A:1026460917338>
- Atak, H., & Çok, F. (2010). İnsan yaşamında yeni bir dönem: Beliren yetişkinlik. *Türkiye Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(1), 39-50.
- Atak, H., Tatlı, C. E., Çokamay, G., Büyükpabuşcu, H., & Çok, F. (2016). Yetişkinliğe geçiş: Türkiye'de demografik ölçütler bağlamında kuramsal bir gözden geçirme. *Current Approaches in Psychiatry*, 8(3), 204-227. <https://doi.org/10.18863/pgy.238184>

- Aynur, M. S. (2020). *Beliren yetişkinlik döneminde sosyal görünüş kaygısı: Algılanan anne baba tutumu ve mükemmeliyetçiliğin yordayıcı gücü (Yüksek lisans tezi)*. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bal, H. (2016). *Nitel araştırma yöntem ve teknikleri (uygulamalı-örnekli)*. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- Belk, R. W. (1988). Possessions and the extended self. *Journal of Consumer Research*, 15(2), 139–168. <http://www.jstor.org/stable/2489522>
- Bergström, T., & Bäckman, L. (2013). Marketing and PR in Social Media : How the utilization of Instagram builds and maintains customer relationships. *Media and Communication*.
- Berkelaar, B. L. (2017). Different ways new information technologies influence conventional organizational practices and employment relationships: The case of cybervetting for personnel selection. *Human Relations*, 70(9), 1115–1140. <https://doi.org/10.1177/0018726716686400>
- Blum-Ross, A., & Livingstone, S. (2017). Sharenting, parent blogging, and the boundaries of the digital self. *Popular Communication*, 15(2), 110-125. <https://doi.org/10.1080/15405702.2016.1223300>
- Boyd, D.M., & Ellison, N.B. (2007). Social network sites: definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13 (1). 210-230. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>
- Bryan, M. A., Evans, Y., Morishita, C., Midamba, N., & Moreno, M. (2020). Parental perceptions of the internet and social media as a source of pediatric health information. *Academic Pediatrics*, 20(1), 31–38. <https://doi.org/10.1016/j.acap.2019.09.009>
- Brosch, A. (2016). When the child is born into the internet: sharenting as a growing trend among parents on Facebook. *The New Educational Review*, 43(1), 225 – 235. <https://doi.org/10.15804/tner.2016.43.1.19>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Campana, M., Van den Bossche, A., & Miller, B. (2020). #dadtribe: Performing sharenting labour to commercialise involved fatherhood. *Journal of Macromarketing*, 40(4), 475–491. <https://doi.org/10.1177/0276146720933334>

- Caner, N., Efe, Y.S., & Başdaş, Ö. (2022). The contribution of social media addiction to adolescent LIFE: Social appearance anxiety. *Curr Psychol* 41, 8424–8433. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03280-y>
- Cansızlar, M. M. & Şahin, E. S. (2022, Haziran). *Sosyal Medya Ebeveynliği (Sharenting) Ölçeği'nin (SMEÖ) geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenirliği*. 23. Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde sunulmuş bildiri, İstanbul. [https://pdrkongre2022.pdr.org.tr/dosyalar/files/PDR%20Kongre%20%C3%96zet%20Kitap%C3%A7%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20-%202022\(1\).pdf](https://pdrkongre2022.pdr.org.tr/dosyalar/files/PDR%20Kongre%20%C3%96zet%20Kitap%C3%A7%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20-%202022(1).pdf)
- Chazan, D. (2016). French parents 'could be jailed' for posting children's photos online. *The Telegraph*. Erişim tarihi: Ocak 17 2023, <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/france/12179584/French-parents-could-be-jailed-for-posting-childrens-photos-online.html>
- Choi, G.Y. and Lewallen, J., 2018. "Say Instagram, kids!": Examining sharenting and children's digital representations on instagram. *Howard journal of communications*, 29 (2), 144–164. <https://doi.org/10.1080/10646175.2017.1327380>
- Cino, D., & Vandini, C. D. (2020). "Why does a teacher feel the need to post my kid?": Parents and teachers constructing morally acceptable boundaries of children's social media presence. *International Journal of Communication*, 14, 1153-1172. <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/12493/2982>
- Collins Dictionary. (2013). Sharenting. İçinde Collins dictionary. Erişim tarihi: Mayıs 5 2022, <https://www.collinsdictionary.com/submission/11762/Sharenting>
- Collins, K. M. T., Onwuegbuzie, A. J., & Jiao, Q. G. (2006). Prevalence of mixed-methods sampling designs in social science research. *Evaluation & Research in Education*, 19(2), 83-101. <https://doi.org/10.2167/eri421.0>
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.
- Dewi, S. I., Lasari, Y., & Rinata, A.R. (2020). Sharenting: new practice of parenting in digital age. *ICA-ASPIKOM*, <http://repository.unitri.ac.id/id/eprint/2120> sitesinden alındı.
- Doğan, T. 2010. Sosyal görünüş kaygısı ölçeğinin türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 151-159.

- Duggan, M., Lenhart, A., Lampe, C. & Ellison, B. N. (2015). Parents and social media. *Pew Research Centre Internet & Technology*, Erişim tarihi: 27 Ocak 2023, <https://www.pewresearch.org/internet/2015/07/16/parents-and-social-media/>
- Eke-Okpala, Helen. (2012). Creating a digital footprint as a means of optimizing the personal branding of librarians in the digital society. *Webology*, 9(2). <https://www.webology.org/data-cms/articles/20200515045428pma100.pdf>
- Elciyar, K. ve Küçük, M. (2020). Sosyal ağ Kullanımı: Sosyal kazanımlar, kendini gerçekleştirme ve aidiyet. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 33, 198-210. <https://doi.org/10.31123/akil.617079>
- Erikson, E. H. (1950). *Childhood and society*. W W Norton & Co.
- Erlandson, D.A., Harris, E.L., Skipper, B.L., & Allen, S.T. (1993). *Doing naturalistic inquiry: A guide to methods*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Esfandiari, M., & Yao, J. (2022). Sharenting as a double-edged sword: evidence from Iran. *Information, Communication & Society*, 1–19. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2022.2129268>
- Facebook. (2023, Ocak 15). İçinde *Wikipedia*. <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Facebook&action=history>
- Fardouly, J., & Vartanian, L.R. (2016). Social media and body image concerns: Current research and future directions. *Current Opinion in Psychology*, 9, 1-5. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.09.005>
- Finan, L. J., Ohannessian, C. M., & Gordon, M. S. (2018). Trajectories of depressive symptoms from adolescence to emerging adulthood: The influence of parents, peers, and siblings. *Developmental Psychology*, 54(8), 1555–1567. <https://doi.org/10.1037/dev0000543>
- Firestone, W. A. (1987). Meaning in method: the rhetoric of quantitative and qualitative research. *Educational Researcher*, 16(7), 16–21. <https://doi.org/10.3102/0013189X016007016>
- Fox, A. K., & Hoy, M. G. (2019). Smart devices, smart decisions? Implications of parents' sharenting for children's online privacy: An investigation of mothers. *Journal of Public Policy & Marketing*, 38(4), 414–432. <https://doi.org/10.1177/0743915619858290>
- Fox, J., & Moreland, J. J. (2015). The dark side of social networking sites: An exploration of the relational and psychological stressors associated with Facebook use and

- affordances. *Computers in Human Behavior*, 45, 168–176. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.11.083>
- Franchina, V., & Lo Coco, G. (2018). The influence of social media use on body image concerns. *International Journal of Psychoanalysis and Education*, 10(1), 5-14.
- Garmendia, M., Martínez, G., & Garitaonandia, C. (2022). Sharenting, parental mediation and privacy among Spanish children. *European Journal of Communication*, 37(2), 145–160. <https://doi.org/10.1177/02673231211012146>
- Girgin, Ö. A. & Gönal, S. (2020). Çocuğun kişisel verilerinin sosyal medyada ebeveyn tarafından paylaşılmasının hukuki sonuçları. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* (44), 99-128. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/59540/874336>
- Giunchiglia, F., Zeni, M., Gobbi, E., Bignotti, E., & Bison, I. (2018). Mobile social media usage and academic performance. *Computers in Human Behavior*, 82, 177-185. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.12.041>
- Goffman E. (1956). *The presentation of self in everyday life*. University of Edinburgh.
- Günüç, S. (2020). Examining ‘sharenting’ from a psychological perspective: Comparing Turkish and British mothers. *Current Approaches in Psychiatry*, 12, 281-297. <https://doi.org/10.18863/pgy.795651>
- Hart, T. A., Flora, D. B., Palyo, S. A., Fresco, D. M., Holle, C., & Heimberg, R. G. (2008). Development and examination of the social appearance anxiety scale. *Assessment*, 15(1), 48–59. <https://doi.org/10.1177/1073191107306673>
- Haslam, D.M., Tee, A. & Baker, S.(2017) The use of social media as a mechanism of social support in parents. *J Child Fam Stud*, 26, 2026–2037. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0716-6>
- Hayes, K. N., & Turner, L. A. (2021). The relation of helicopter parenting to maladaptive perfectionism in emerging adults. *Journal of Family Issues*, 42(12), 2986–3000. <https://doi.org/10.1177/0192513X21993194>
- Hinds, J., & Joinson, A.N. (2018) What demographic attributes do our digital footprints reveal? A systematic review. *PLoS ONE*, 13(11), e0207112. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0207112>
- Hogue, J. V., & Mills, J. S. (2019). The effects of active social media engagement with peers on body image in young women. *Body image*, 28, 1–5. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2018.11.002>

- Holiday, S., Norman, M.S., & Densley, R.L. (2020) Sharenting and the extended self: Self-representation in parents' Instagram presentations of their children. *Popular Communication*, 20(1). 1-15. <https://doi.org/10.1080/15405702.2020.1744610>
- Hong, P., Cui, M., Ledermann, T., & Love, H. (2021). Parent-child relationship satisfaction and psychological distress of parents and emerging adult children. *Journal of Child and Family Studies*, 30(3), 921–931. <https://doi.org/10.1007/s10826-021-01916-4>
- Humphreys, L. (2018). *The qualified self: Social media and the accounting of everyday life*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Inguglia, C., Ingoglia, S., Liga, F., Lo Coco, A., & Lo Cricchio, M. G. (2015). Autonomy and relatedness in adolescence and emerging adulthood: Relationships with parental support and psychological distress. *Journal of Adult Development*, 22(1), 1–13. <https://doi.org/10.1007/s10804-014-9196-8>
- Jensen, M., Hussong, A. M., & Haston, E. (2021). Digital parenting of emerging adults in the 21st century. *Social sciences (Basel, Switzerland)*, 10(12), 482. <https://doi.org/10.3390/socsci10120482>
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons* 53(1),59-68. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2009.09.003>
- Kıran, S., Yılmaz, C. & Emre, E. İ. (2019), Instagram'daki Influencer'ların takipçiler üzerindeki etkisi. *Uluslararası Yönetim Bilişim Sistemleri ve Bilgisayar Bilimleri Dergisi*, 3(2), 100-11. <https://doi.org/10.33461/uybisbbd.637155>
- Kim, W., Jeong, O.-R. and Lee, S.-W. (2010). On social web sites. *Information Systems*, 35, 215-236. <http://dx.doi.org/10.1016/j.is.2009.08.003>
- Kinghorn, B. E. (2018, Aralık 13). *Why shaming your children on social media may make things worse*. The Conversation: <https://theconversation.com/why-shaming-your-children-on-social-media-may-make-things-worse-108471> adresinden alındı.
- Kins, E., Beyers, W., Soenens, B., & Vansteenkiste, M. (2009). Patterns of home leaving and subjective well-being in emerging adulthood: The role of motivational processes and parental autonomy support. *Developmental Psychology*, 45(5), 1416–1429. <https://doi.org/10.1037/a0015580>
- Kirk, J., & Miller, M.L. (1986). *Reliability and validity in qualitative research*. Beverly Hills, CA: Sage.

- Kloep, M., & Hendry, L.B. (2010). Letting go or holding on? Parents' perceptions of their relationships with their children during emerging adulthood. *British Journal of Developmental Psychology*, 28, 817-834. <https://doi.org/10.1348/026151009X480581>
- Kopecky, K., Szotkowski, R., Aznar-Díaz, I., & Romero-Rodríguez, J. M. (2020). The phenomenon of sharenting and its risks in the online environment. Experiences from Czech republic and Spain. *Children and Youth Services Review*, 110, 104812. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.104812>
- Kujur, P. & Chhetri, B. (2015). Evolution of world wide web: Journey from web 1.0 to web 4.0. *International Journal of Computer Science and Technology*, 6(1), 134-138. Erişim tarihi: 19 Ocak 2023, <https://goo.gl/Mn18LA>
- Kumar, P. C. (2019, Şubat 4). *The real problem with posting about your kids online*. The Conversation: <https://theconversation.com/the-real-problem-with-posting-about-your-kids-online-11013> adresinden alındı.
- Lawrence Neuman, W. (2014). Social research methods: Qualitative and quantitative approaches. Pearson Publication.
- Latipah, E., Kistoro, H.C.A., Hasanah, F.F., & Putranta, H. (2020). Elaborating motive and psychological impact of sharenting in millennial parents. *Universal Journal of Educational Research*, 8, (10), 4807-4817.
- Leary, M. R., & Kowalski, R. M. (1990). Impression management: A literature review and two-component model. *Psychological Bulletin*, 107(1), 34–47. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.107.1.34>
- Leckart, S. (2012, Mayıs 12). *The Facebook-free baby*. The Wall Street Journal: <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052702304451104577392041180138910> adresinden alındı.
- LeMoyne, T., & Buchanan, T. (2011). Does “hovering” matter? Helicopter parenting and its effect on well being. *Sociological Spectrum*, 31, 399–418. <https://doi.org/10.1080/02732173.2011.574038>
- Leung, L. (2015). Validity, reliability, and generalizability in qualitative research. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 4(3), 324-327
- Lincoln, Y.S., & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.

- Lipu, M., & Siibak, A. (2019). 'Take it down!': Estonian parents' and pre-teens' opinions and experiences with sharenting. *Media International Australia*, 170(1), 57–67. <https://doi.org/10.1177/1329878X19828366>
- Lune, H., & Berg, B. L. (2017). *Qualitative research methods for the social sciences*. Pearson Publication.
- Maraşlı, M., Sühendan, E., Yılmaztürk, N. H., & Çok, F. (2016). Parents' shares on social networking sites about their children: sharenting. *The Anthropologist*, 24(2), 399–406. <https://doi.org/10.1080/09720073.2016.11892031>
- Micheli, M., Lutz, C. & Büchi, M. (2018), "Digital footprints: an emerging dimension of digital inequality", *Journal of Information, Communication and Ethics in Society*, 16(3), 242–251. <https://doi.org/10.1108/JICES-02-2018-0014>
- Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis : an expanded sourcebook*. (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.
- Nelson, L. J., Padilla-Walker, L. M., & McLean, R. D. (2021). Longitudinal predictors of helicopter parenting in emerging adulthood. *Emerging Adulthood*, 9(3), 240–251. <https://doi.org/10.1177/2167696820931980>
- Nottingham, E. (2019). "Dad! cut that part out!" children's rights to privacy in the age of 'generation tagged': Sharenting, digital kidnapping and the child micro-celebrity". *The Routledge International Handbook of Young Children's Rights*. ed. Jane Murray vd. Oxford: Routledge, <https://ssrn.com/abstract=3602712>
- O'Reilly, T. (2005, Ekim 1). Web 2.0: compact definition? Erişim tarihi: 27 Ocak 2023, <http://radar.oreilly.com/2005/10/web-20-compact-definition.html>
- Obar, J. A., & Wildman, S. (2015). Social media definition and the governance challenge: An introduction to the special issue. *Telecommunications Policy*, 39(9), 745–750. <http://doi.org/10.1016/j.telpol.2015.07.014>
- Ouvrein, G., & Verswijvel, K. (2019). Sharenting: Parental adoration or public humiliation? A focus group study on adolescents' experiences with sharenting against the background of their own impression management. *Children and Youth Services Review*, 99, 319–327. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.02.011>
- Padilla-Walker, L. M., Nelson, L. J., & Carroll, J. S. (2012). Affording emerging adulthood: Parental financial assistance of their college-aged children. *Journal of Adult Development*, 19(1), 50–58. <https://doi.org/10.1007/s10804-011-9134-y>

- Padilla-Walker, L. M., Nelson, L. J., & Knapp, D. J. (2014). "Because I'm still the parent, that's why!" Parental legitimate authority during emerging adulthood. *Journal of Social and Personal Relationships*, 31(3), 293–313. <https://doi.org/10.1177/0265407513494949>
- Parra, A., Oliva, A., & Reina, M. del C. (2015). Family relationships from adolescence to emerging adulthood: a longitudinal study. *Journal of Family Issues*, 36(14), 2002–2020. <https://doi.org/10.1177/0192513X13507570>
- Parra, Á., Sánchez-Queija, I., García-Mendoza, M. del C., Coimbra, S., Egídio Oliveira, J., & Díez, M. (2019). Perceived parenting styles and adjustment during emerging adulthood: a cross-national perspective. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(15), 2757. MDPI AG. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph16152757>
- Parsa, A. F. & Akmeşe, Z. (2019). Sosyal medya ve çocuk istismarı: Instagram anneleri örneği. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 163-191. <https://doi.org/10.21798/kadem.2019153622>
- Patock-Peckham, J. A., & Morgan-Lopez, A. A. (2009). Mediation links among parenting styles, perceptions of parental confidence, self-esteem, and depression on alcohol-related problems in emerging adulthood. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 70, 215–226. <https://doi.org/10.15288/jsad.2009.70.215>
- Prakash, A. (2019). Parental role in creation and preservation of digital identity of children. *Test Engineering & Management*, 81, 4907-4911. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3521688
- Putri, N., Harkan, A., Khairunnisa, A., Nurintan, F., & Ahdiyat, M. (2019). construction of "sharenting" reality for mothers who shares children's photos and videos on Instagram. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 558, 782-788. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.210531.099>
- Ranzini, G., Newlands, G., & Lutz, C. (2020). Sharenting, peer influence, and privacy concerns: a study on the instagram-sharing behaviors of parents in the United Kingdom. *Social Media + Society*, 6(4). <https://doi.org/10.1177/2056305120978376>
- Reed, K., Duncan, J.M., Lucier-Greer, M., Fixelle, C., & Ferraro, A. (2016). Helicopter parenting and emerging adult self-efficacy: implications for mental and physical

- health. *Journal of Child and Family Studies*, 25,(10), 3136–3149.
<https://doi.org/10.1007/s10826-016-0466-x>
- Salomon, D. (2013). Moving on from Facebook: Using Instagram to connect with undergraduates and engage in teaching and learning. *College & Research Libraries News*, 74(8), 408–412. <https://doi.org/10.5860/crln.74.8.8991>
- Sarkadi, A., Dahlberg, A., Fängström, K., & Warner, G. (2020). Children want parents to ask for permission before ‘sharenting’. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 56. 981-983. <https://doi.org/10.1111/jpc.14945>
- Scheinfeld, E., & Worley, T. (2018). Understanding the parent-child relationship during the transition into college and emerging adulthood using the relational turbulence theory, *Communication Quarterly*, 66(4), 444-462, <https://doi.org/10.1080/01463373.2018.1443954>
- Schneider, D.J. (1981) ‘Tactical self-presentations: Toward a broader conception’, in Tedeschi, J.T. (ed.), *Impression management theory and social psychological research*, New York: Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-685180-9.50007-5>.
- Seggie, F.N., & Bayyurt, Y. (2015). *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Siibak, A., & Traks, K. (2019). The dark sides of sharenting. *Catalan Journal of Communication & Cultural Studies*, 11(1), 115–121. https://doi.org/10.1386/cjcs.11.1.115_1
- Similarweb (2023, Ocak 1). *En popüler web siteleri sıralaması*. <https://www.similarweb.com/tr/top-websites/>
- Slade, P. D. (1988). Body image in anorexia nervosa. *British Journal of Psychiatry*, 153(S2), 20-22. <https://doi.org/10.1192/S0007125000298930>
- Solmaz, B. , Tekin, G. , Herzem, Z. & Demir, M. (2013). İnternet ve sosyal medya kullanımı üzerine bir uygulama. *Selçuk İletişim* , 7 (4) , 23-32 . <https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19027/200546>
- Steele, E.H., & McKinney, C. (2020). Relationships among emerging adult psychological problems, maltreatment, and parental psychopathology: moderation by parent–child relationship quality. *Family Processes*, 59(1), 257-272. <https://doi.org/10.1111/famp.12407>

- Tavşancıl, E. & Aslan, E. (2001). Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri. Epsilon Yayınevi.
- Thacher, J. (2014). Living on fumes: Digital footprints, data fumes, and the limitations of spatial big data. *International Journal of Communication*, 8(1), 1765–1783.
- Ting, H., Ming, W. W. P., de Run, E. C., & Choo, S. L. Y. (2015). Beliefs about the use of Instagram: An exploratory study. *International Journal of Business and Innovation*, 2(2), 15-31.
- TÜİK. (2022). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2022. TÜİK. Erişim tarihi: 4 Aralık 2022, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2022-45587)
- Van Manen, M. (2007). Phenomenology of practice. *Phenomenology & Practice*. 1(1), 11-30. <https://doi.org/10.29173/pandpr19803>.
- Verswijvel, K., Walrave, M., Hardies, K., & Heirman, W. (2019). Sharenting, is it a good or a bad thing? Understanding how adolescents think and feel about sharenting on social network sites. *Children and Youth Services Review*, 104, Article 104401. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104401>
- Walker, C.S., & McKinney, C. (2015). Parental and emerging adult psychopathology: Moderated mediation by gender and affect toward parents. *Journal of Adolescence*, 44, 158-167. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2015.07.016>
- Walrave, M., Verswijvel, K., Ouvrein, G., Staes, L., Hallam, L., & Hardies, K. (2022). The limits of sharenting: exploring parents' and adolescents' sharenting boundaries through the lens of communication privacy management theory. *Frontiers in Education*, 7, 1-12. <https://doi.org/10.3389/educ.2022.803393>
- We Are Social (2022, Ocak 26). Digital 2022: another year of bumper growth. <https://wearesocial.com/uk/blog/2022/01/digital-2022-another-year-of-bumper-growth-2/>
- We Are Social. (2022). The Global State Of Digital In July 2022, Part One. Erişim tarihi: 4 Aralık 2022, <https://wearesocial.com/uk/blog/2022/07/the-global-state-of-digital-in-july-2022/>
- Williams-Ceci, S., Grose, G. E., Pinch, A., Kizilcec, R. F., & Lewis, N. A. (2021). Combating sharenting: Interventions to alter parents' attitudes toward posting about their children online. *Computers in Human Behavior*, 125, 106939. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106939>

- Yavuz, C. (2019). Sosyal medya ebeveynliği ve çocukların unutulma hakkı. *İzmir Barosu Dergisi*, (Ocak 2020). 15-51. <https://www.izmirbarosu.org.tr/pdfsosyal-medya-eb20206417136407.pdf>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112). <http://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5326>
- Zhao, S., Grasmuck, S., & Martin, J. (2008). Identity construction on Facebook: Digital empowerment in anchored relationships. *Computers in Human Behavior*, 24(5), 1816–1836. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2008.02.012>
- Zhu, J. Y., Simons, J. S., & Goldstein, A. L. (2022). Dynamics of parental criticism and emerging adult emotional functioning: Associations with depression. *Journal of Family Psychology*, 36(8), 1451–1461. <https://doi.org/10.1037/fam0001022>

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

Sayın katılımcı, bu tez çalışması Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim dalından Dr. Öğr. Üyesi Ekrem Sedat ŞAHİN danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi Mustafa Maruf CANSIZLAR tarafından yürütülmektedir. Çalışmanın amacı ebeveynlerinin sharenting davranışına maruz kalan beliren yetişkinlerin yaşantılarını bütüncül bir yaklaşımla ve ayrıntılı bir biçimde incelemek ve betimlemektir. Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayalı olup sizden kimliğinizi belirleyici herhangi bir bilgi istenmemektedir. Soruların doğru ve yanlış cevabı yoktur, önemli olan sizin görüşlerinizdir. Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecektir. Araştırma bilgileri tamamen bilimsel amaçlar için kullanılacaktır.

Cinsiyetiniz	
Yaşınız	
Okumakta olduğunuz/ mezun olduğunuz bölüm	

EK 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Merhaba, benim adım Mustafa Maruf. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık anabilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. Ebeveynlerinin sosyal medya paylaşımlarında yer alan beliren yetişkinlerin bu yaşantılarına yönelik görüşlerini incelemek amacıyla bir araştırma yürütmekteyim. Bu amaçla sizinle ebeveynlerinizin sharenting (sosyal medya ebeveynliği) davranışları hakkındaki görüşlerinizi dinlemek istiyorum. Oturumdaki paylaşımlarınız oldukça önemli ve yol gösterici olacaktır.

a. Görüşme süresince ses kaydı alınacağını, paylaşımlarınızın çalışma kapsamındaki veriler olarak gizli tutulacağını; bu bilgilerin benim ve danışman hocamın dışında kimse tarafından bilinmeyeceğini belirtmek isterim.

b. Görüşmede doğru-yanlış cevap diye bir ayrım yoktur. Hiç kimse belirttiği duygu ve düşüncelerinden dolayı yargılanmayacaktır. Bu nedenle, konuya ilişkin duygu ve düşüncelerinizi tüm içtenlik, samimiyetle ve özgürce belirteceğinizi umuyorum.

c. Görüşmenin yaklaşık 45-50 dakika süreceğini tahmin ediyorum. Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

İzin verirseniz sorulara başlamak istiyorum. Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

Açılış sorusu:

1. Kendinizi kısaca tanıtır mısınız? Yaşınız, okulunuz ve bölümünüz hakkında bilgi verir misiniz?

Tanıtma sorusu:

2. Sosyal medya ebeveynliği denince aklınıza ne gelmektedir?

Geçiş sorusu:

3. Ebeveynleriniz daha çok hangi sosyal medya uygulamalarını kullanmaktadır?

Anahtar Sorular:

4. Ebeveynleriniz sosyal medya ne kadar süre geçirmektedir?

5. Ebeveynleriniz sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri ne sıklıkla paylaşmaktadır?

Araştırma soruları:

6. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görseller paylaşmasına yönelik deneyimlerinizi paylaşır mısınız?

7. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görseller paylaştığında hissettikleriniz nelerdir?

8. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşma motivasyonları hakkında ne düşünüyorsunuz?

9. Ebeveynlerinizle ilişkilerinizin yakınlığını nasıl tanımlarsınız?

10. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşması ebeveynlerinizle ilişkilerinizi nasıl etkilemektedir?

11. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşmasının geleceğinizi nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?

12. Ebeveynlerinizin sharenting davranışının sonuçları ile nasıl baş etmektesiniz?

13. Ebeveynleriniz sosyal medyada size ait bilgi ve görseller paylaşırken hangi hususlara dikkat etmelerini beklersiniz?

Kapanış sorusu:

14. Konu hakkında paylaşmak istediğiniz son cümlelerinizi alabilir miyim?

Final sorusu:

15. Değnilmesi gerektiğini düşündüğünüz eksik bir nokta var mıdır?

EK 3. Bireysel Görüşme Deşifresi Örneği

Katılımcı 5

Cinsiyetiniz	Kadın
Yaşınız	23
Okumakta olduğunuz/ mezun olduğunuz bölüm	Elektrik Elektronik Mühendisliği

Araştırma soruları:

1. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görseller paylaşmasına yönelik deneyimlerinizi paylaşır mısınız?

Katılımcı: Şöyle burada olmadığım için okulda olduğum için çok sık paylaşılmıyor ama burada olduğumda fotoğraf çekindiğimizde falan direkt atılır. İşte küçük notlarla paylaşılır. Bu sadece Instagram değil Whatssap durumları falan da.

Genelde işte toplu bir etkinlik, oturma, dışarı çıkma, aile toplantısı gibi bir şey olduğunda işte o zamanlar paylaşılıyor. Doğum günlerinde, özel günlerde. İşte benim ekstra tek fotoğrafımın paylaşıldığını hatırlamıyorum ama genelde onlarla ya da kardeşimle olduğum fotoğraflarımız falan paylaşılıyor.

2. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görseller paylaştığında hissettikleriniz nelerdir?

Katılımcı: İlk zamanlar çok hoşuma gitmiyordu açıkçası çünkü benim haberim bile yok. Bir anda bir giriyorum bir bakıyorum annem bir şey paylaşmış, altına notlar falan yazmış. Ama sonradan baktım hoşlarına gidiyor. Aslında birazcık da bana değer göstergesi gibi geldi. Beni hani kıymetli bildikleri için böyle ya da benim övündüklerini falan düşündüm. Okul kazandığımda falan da paylaşmışlardı. Canım kızım şöyle böyle diye. Baktım onlar mutlu oluyor. Ben de aslında kötü hissetmedim. Ben de mutlu oldum onlar paylaştıkça.

3. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşma motivasyonları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Katılımcı: Aslında her halde böyle en başlarda işte özel günlerde falan filan diyordum ya. Benim her hangi bir başarıım da dâhil onları da hemen atarlar. Bu benim aslında hoşuma

giden bir şey değildir. İnsanların gözüne sokuyormuş gibi hissederim. Ama onlar da sanırım hani benle gurur duyuyorlar, övünmek istiyorlar gibi düşünüyorum. Onların çok hoşuna gidiyor. Ya da işte mutlu aile tablosu görünümünü vermek hoşlarına gidiyor.

4. Ebeveynlerinizle ilişkilerinizin yakınlığını nasıl tanımlarsınız?

Katılımcı: *Yanlarında ben çekinmem. Hani samimi buluruz annemle çoğu şeyimi anlatırım. Her şeye yakın derecede. O da bilir. Hani direkt kızmaz mesela bana. Ben de güvenirim anlatırım. Babam da yani... Yarı yarıya gibi diyebilirim. Yine ama ona da güvenirim. Anlatacağım şeyleri anlatırım. Annemle 10 üzerinden 8 ise, babamla 5 vardır.*

5. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşması ebeveynlerinizle ilişkilerinizi nasıl etkilemektedir?

Katılımcı: *Benim için hiçbir şey değiştirmiyor. Ama onların bence daha da bana yakın hissettiklerini düşünüyorum. Yani paylaştıkça ama beni için hiçbir şey değiştirmiyor.*

6. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşmasının geleceğinizi nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?

Katılımcı: *Bence benim buna biraz da sıcak bakmamın sebebi: Annem benin yıllar önce unuttuğum bir fotoğrafımı paylaşmış. Ben sayfasında gezerken görüyorum, 'AA' diyorum 'bugün böyle olmuş' diyorum. Hoşuma gidiyor. Kalıcılaştırmış oluyor.*

7. Ebeveynlerinizin sharenting davranışının sonuçları ile nasıl baş etmektesiniz?

Katılımcı: *Pek bir sonucu da aslında. Hani böyle bazen yorum atıyorlar ya da cevap veren insanlar oluyor. Bu da onların hoşuna gidiyor. Kötü bir şey demiyorlar hiçbir zaman, denk gelmedim tabii. Bu da onların hoşuna gidiyor. Ben yine de pek bir tepki vermiyorum.*

8. Ebeveynleriniz sosyal medyada size ait bilgi ve görseller paylaşırken hangi hususlara dikkat etmelerini beklersiniz?

Katılımcı: *En başta hani bir paylaşılabilir mi mesela? Anne babamın attığın çoğu fotoğrafı ben paylaşmam. Benim kendimde dikkat ettiğim şey farklıdır. Ama onlar genelde konuya olaya odaklı paylaşıyorlar. Ben kendime bakıyorum. Onlar o gün şu oldu, ben bu olaydan dolayı paylaşıyorum diyorlar. Olaya konuya bakarak paylaşıyorlar. Ben kendime bakarak paylaşıyorum. Onların da biraz bunu yapmasını isterim. Onlar da pek yapmıyor bunu. Ama bu da bir sorun değil aslında.*

EK 4. Odak Grup Görüşmesi Deşifresi Örneği

BİRİNCİ ODAK GRUP GÖRÜŞMESİ

Araştırma soruları:

1. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görseller paylaşmasına yönelik deneyimlerinizi paylaşır mısınız?

K11 (24 yaşında): Bende de aynı şekilde aslında. Özel günlerde, mezuniyettir doğum günüdür. Bu tarz özel günlerde sadece benim fotoğrafımı paylaşıyorlar. Çok fazla olmuyor zaten bu.

K12 (23 yaşında): Bu zamana kadar ben bir paylaşım pek bir göremedim. Olursa sadece Whatsapp'ta oluyor, herkes görmesin diye. Sadece tanıdıklar görsün diyor. Instagram gibi büyük platformlarda paylaşılmadı. Durum daha çok. Nadir, sürekli değil.

K13 (22 yaşında): Ben yasaklama getirdim artık. Şu an paylaşmıyor. Ama hani paylaşmak istiyorsa Facebook'ta falan paylaşıyordur, onu da ben görmüyorum. Dünya kız çocuklar gününde olabilir, mezuniyet gibi gurur verici tablolar hepsi kesinlikle paylaşılır.

K14 (23 yaşında): Hocam benim çok sıklıkla, fazla değil. Ama üniversiteyi ilk kazandığımda bir paylaşım olmuştu. Bir de sene düzenli olarak dünya kız çocukları gününde paylaşıyor. K15'nin dediği gibi ben de olmayan fotoğraflarım paylaşıyor.

K15 (22 yaşında): Benim annem çok aktif kullandığı için sosyal medyayı kendi sosyal medya hesaplarımdan daha çok post var annemin hesaplarında. Benim o kadar fotoğraflarım yok hesabımda, annemde daha çok fotoğrafım var. Annemin profilinde K13'un da fotoğrafı vardır eminim. Ben bir siyasi partide görev almıştım. Bir milletvekilimizle fotoğrafım vardı. Birlikte çalışma yürütüyorduk. Fotoğrafları sağ olsun annem hashtag'ler açıp bir akım başlattı yani. Bende olmayan fotoğraflarımda var annemin sosyal medyasında. Annem için her gün özel gün olduğu için bol bol paylaşıyor.

K16 (24 yaşında): Benim için de aynı şekilde. Benimki de özel günlerde paylaşıyor sadece. Daha çok Whatsapp üzerinden paylaşıyorlar.

K17 (22 yaşında): Çok kısa sürelerde olmuyor bunlar. Uzun aralıklarla oluyor. Özel günlerde, ne biliyim mezuniyette, herhangi bir başarı elde ettiğim zamanlarda gururlandıklarını göstermek için daha çok akrabalara falan göstermek için, o tarz

günlerde paylaşıyorlar. Mesela şöyle bir örnek vereyim mezuniyetimde paylaşmışlardı. Hani ondan sonrasında ben eskrimle uğraşıyordum. Eskrimle uğraştığımda madalya alıyordum. Bu madalyaları aldığım zamanlarda da paylaşıyorlardı. Sonrasında özel günlerden kastım hani yılbaşıdır, özel bir günde çıktığımızda vakit geçirdiğimiz zamanlarda fotoğraf çektiğimizde onları paylaşıyorlardı.

K18 (22 yaşında): Benim annem çok aktif kullanmıyor sosyal medyayı. Sadece doğum günümde paylaşıyor ama normal zamanlarda paylaşırken ben çoğu zaman izin vermiyorum artık. Ama çok aktif kullanmadığı için doğum günlerimde ya da okula kayıt olduğum gün mesela çekmiş üniversitedeyken. Öyle mezuniyette falan paylaşmış işte.

K19 (23 yaşında): önceden iki üç sene öncesine kadar çok fazla sürekli paylaşıyorlardı kızmama rağmen, kızma anlamında değil de istememe rağmen, istemediğimi belirttiği halde paylaşıyorlardı. Çok saçman, hiç görülmesini istemediğim fotoğraflarımı paylaşıyorlardı. İfşa dediğimiz fotoğraflarımı. Bu android telefon çıktıktan sonra sürekli paylaşmaya başlıyorlardı. Daha sonrasında ben istemediğimi çok çok belirttim. Çünkü insan ister istemez çok kötü oluyor. Senin istemediğin, görünmek istemediğin bir fotoğraf sosyal medya paylaşılıyor ve herkes senin o fotoğrafını görüyor çevrende tanıdık falan. Hatta arkadaş ortamlarımda arkadaşlarım da takip ediyor annemi babamı. Onlar gördüğü zaman dalga konusu olmuştu bir ara lise döneminde filan. Ciddi ciddi arkadaşlarım dalga falan geçmişti fotoğrafla ilgili. Ben de bunu belirttim. Baya üzerinde durdum istendiğimi. Çok belirttim istemediğimi. Artık paylaşıyorlar ama isteğime bağlı. Önce bana sorup sonra paylaşıyorlar.

K20 (22 yaşında): Annem benim fotoğraflarımı çok sıklıkla paylaşmaz Ayda bir kere falan. Kardeşim var 5 yaşında, onun fotoğraflarını daha çok paylaşıyor. Üniversiteyi kazandığımda benim fotoğraflarımı paylaşmıştı, 3 sene önceki mezuniyet fotoğraflarımı paylaşp. İşte sen bizim gurur kaynağımızsın şeklinde paylaşmıştı. Okulda belirli bir başarıya ulaştığımda da falan da paylaşmıştı. En son doğum günümde paylaşmıştı.

2. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görseller paylaştığında hissettikleriniz nelerdir?

K11: En son geçen sene mezuniyetimde paylaşmışlardı, ondan sonra paylaştıklarını hatırlamıyorum. Aslında benimle gurur duyduklarını hissediyorum. Bu tabii ki benim için iyi bir şey. Ailemin benle gurur duyması bu dünyada en çok isteyeceğim şeylerden birisi.

Ve ben bunu başarabildiysem eğer o zaman kendimi daha mutlu hissediyorum. Olumsuz duygular beslemiyorum bu duruma karşı diyebilirim.

K12: *Yani en son paylaşım zaten öğretmenler gününe özeldi. Öğretmen adayı olduğumuz için. Açıkçası çok bir bende bir şey ifade etmiyor. Sosyal medyaya çok önem veren biri değil. Ama karşı da çıkmam şahsen. Çok önem vermiyorum.*

K13: *benim annem birazcık garip bir insan. Şu anda arkadaşlarım anladı az buz ne demek istediğim. Çünkü benim annem tepkisini böyle gösteriyor. Mesela benim küçüklük fotoğrafımı koyuyor bazen. Arkadaşlarımın hepsine dalga konusu oluyorum. Öyle olunca hani bana olan sevgisi kabarmış olabiliyor ya da beni protesto etmek istediği zaman fotoğrafımı kaldırıyor, bir sürü şey yapabiliyor. Bu benim hoşuma gitmiyor. Çünkü çok değişik fotoğraflar koyuyor ya da kendine göre kırabiliyor. O an o fotoğrafı güzel bulup koyabiliyor, bu benim hoşuma gitmiyor. Genelde protesto ettiği için beni ben sinirleniyorum.*

K14: *Normalde doğum gümleri ya da üniversite kazandığımızda paylaşılan fotoğraflar aslında ailemden beklediğim bir hareket diyeyim. Bunlar çok fazla duygu uyandırmadı bende. Ama özellikle bu sene 11 Ekimde dünya kız çocukları gününde annem paylaşmıştı Facebook'ta. Ve ben oturup ağlamıştım. Babam da paylaşmıştı. Sonra aramıştım görüntülü. Çok duygusal bir konuşma gerçekleşmişti. Zaten üniversitede ve uzakta olduğumuz için hani arayıp ağlamıştım. O benim için etkileyiciydi. Onun dışında diğer paylaşımlar beklediğim bir şey. Mutlu oluyor insan. Bir de güzel fotoğraflarımızı paylaştılar keşke, bize de atsalar öncesinde.*

K15: *Ben artık çok alıştım. Normal önüme keşfet'te çıkar ya kendimi görüyorum beğenip geçiyorum. Artık hiçbir duygu uyandırmıyor ama öyle hoşuma gitmediğim bir şey de yok yani. Genelde annem biraz zamansız paylaşıyor. Şu an ben İzmir'deyim, annem yazın bir yurtdışı fotoğrafımı paylaşıyor ve altına yorumlar doluyor: Aa K15 neredesin nereye gittin diye telefonlarım çalıyor. Böyle sorunlar çıkıyor, sinirlenmiyorum, gülüyorum. Sohbet konusu oluyor bizde.*

K16: *Benim aynı şekilde çünkü özel günlerde paylaşıldığı için pek de yani karşı çıkmıyorum. Bazen işte halalarım dozu kaçırıyor, uyarıyorum o zaman. Utanıyorum da. Çünkü onunda kendi kocasının akrabaları falan görüyor diye. Onun için biraz utandığımda karşı çıkıyorum, kaldırmalarını istiyorum.*

K17: Ben duruma karşı nötrüm aslında. Duygum yok bir şey hissetmiyorum aslında. Ama annem ya da babam paylaştığı zaman onların bu durumdan mutlu oluyor oluşuna ben mutlu oluyorum.

K18: benim için çok bir anlam ifade etmiyor. Benim annem her seferinde bana sorar, nasıl çıkmış, kendini beğendin mi, paylaşayım mı, ne dersin diye sorduğu için o yüzden kötü anlamda etkilemiyor beni.

K19: İster istemez insan çok kötü oluyor. Bu nasıl anlatır bilmiyorum ama hiç istemediğiniz bir durumda istemediğiniz bir yerde oluyormuşsunuz gibi, sizi zorla bir yere götürüyorlarmış gibi bir durum olarak geliyor bana. Çünkü hiç istemediğiniz bir an bir yerde beliyorsunuz ve herkes sizin o halinizi, istemediğiniz halinizi görüyor. Evinizde mesela, örnek veriyorum, evinizde özeliniz var, özelinizi yaşarken dışarda insanlar görüyor. Dolayısıyla ister insan insanı bunalımı sokan dereceye bile gelebiliyor. Cidden bunalıma bile girdiğim zamanlar olmuştu bu arkadaşlarım dalga geçtiği zamanlarda. Çöküş olarak tanımlayabilirim. Bu bunalım, kötü hissetme.

K20: ben paylaşmasını doğru bulmuyorum. Hatta yeri geldiği zaman tepki gösteriyorum. Paylaşmasını istemiyorum. Ama yine de paylaşım yapıyor. İşte bu bizim başarımız. İşte ben seninle gururlanmak istiyorum, övünmek istiyorum falan şeklinde paylaşım yapıyor. Ben gösterişle başarıyla övünmeyi, bir annenin babanın çocuğunu övmesini sevmiyorum. Beni övmelerinde daha çok küçük düşmüş gibi hissediyorum. Hoşuma gitmiyor.

3. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşma motivasyonları hakkında ne düşünüyorsunuz?

K11: önceki soruda verdiğim cevapla yanı aslında. Ben onları evlatları olarak bir şeyleri başardığım zaman benimle gururlandıkları için paylaşıyorlar diye düşünüyorum. Bunu eşine dostuna akrabalarına göstermek istiyorlar. Motivasyonları bu olabilir bence.

K12: Söylediğimiz gibi genellikle başarılı anlarında paylaştıklarını düşünürsek nu zamana kadar büyüttüm her şeyimi verdim, yemedim yedirdim diye düşünüyorlar ve sonunda değdi. Benim oğlum başardı benim kızım başardı. Bu düşünce ile paylaştıklarını düşünüyorum.

K13: Ben de K12'e katılıyorum. Artı olarak akraba çatlatmak da var. Dosta düşmana gösterme çabası olabilir. Aslında yapamadınız siz bu yaptı, kız çocuğu okumaz dediniz ama benim kızlarım okudu gibi.

K14: Ben aslında, K12 ve K11'in söylediklerine katılıyorum. Bizim başarılarını kendi başarıları gibi gördükleri için gurur duyuyorlar, bu yüzden paylaşıyor. Biraz da böyle çevreye gösterme, bu başarıyı bir şekilde gösterme hissi olabilir diye düşünüyorum.

K15: Annem güzel anıları kendi arkadaşlarıyla paylaşıyor. Bilmiyorum, yani gurur duyma da vardır dediği gibi arkadaşlarımın. Onun yanında çok normal bir akşam yemeğimiz de bizim için mutlu bir günse fotoğraf güzelse annemin hoşuna gittiye o da kendi arkadaşlarıyla paylaşıyor.

K16: Ben de aynı şekilde düşünüyorum. Ben de motivasyon kaynaklarının birilerine yani kendilerini göstermek amacıyla... Beni övmek amaçlı paylaşımlar yapmak için paylaştıklarını düşünüyorum.

K17: Benim ailemin motivasyon kaynağı paylaştığımız güzel anların hepsinin anı olarak kalmasını sağlamak. Aynı zaman da gurur tablosunu sergilemek olduğunu düşünüyorum.

K18: Benim annem benimle geçirdiği keyifli bir vakti paylaşmak istiyor. Sonuçta orası anılarımızı paylaştığımız da bir yer. Hani güzel anılarımız kalsın, tarzı düşünüyor.

K19: Yani kötü bir niyetleri olduğunu düşünmüyorum. Tam anlamıyla hatta benim paylaştıklarında oğlumu seviyorum anlamında falan şu haline bak bu halime bile güzel gibisinden paylaşıyor olabilirler. Ama işte çevremizde onların yaşı gereği ve bizim yaşımız gereği onların paylaştığı fotoğraflarla bizim paylaştığımız fotoğraflar çok farklı oluyor. Onlar bizi övmek istiyor. Ama o fotoğraflar bizim sosyal medyadaki fotoğrafımızı yansıtmadığı için bizi tam anlamıyla gömmüş oluyor. Yani onlar iyilik yapmak isterken bize kötülük yapıyor. Biz mesela güzel anılarımızı efektif fotoğraflarımızı, görünmesini istediğimiz şeyleri paylaşıyoruz. Hayat her zaman tozpembe değil ama sosyal medyada göstermek istediklerimiz tozpembe. Tozpembe göstermek istediklerimizin yerine anne babalarımız evin içindeki halimizi eşofmanlı halimizi bile paylaşıyor.

K20: Şöyle söyleyebilirim. Ebeveynler de bence kendi kendilerinde böyle yarış halindeler. Birisi paylaşım yapar işte, evladım şu üniversiteyi kazandı, şu başarısı var. Benim ailem de şey der onlar bir gururla kendi evlatlarını paylaşıyor. Benim evladı daha iyi durumda.

Benim evladımın da şu başarısı var. Ben niye evladımın başarısıyla övünmeyim. Ben niye paylaşmayım şeklinde düşünüp yapıyorlar bence.

4. Ebeveynlerinizle ilişkilerinizin yakınlığını nasıl tanımlarsınız?

K11: *Daha çok annem tarafından paylaşıyorum. Annemle ilişkimi nasıl tanımlayabilirim, yakınlığımızı... Yani çok çok iyi bir anne-oğul ilişkimiz yok. Bununla sebeplerinden biri, daha doğrusu babamla da aynı şekilde annemle babam arasındaki yaş farkının çok olması diye düşünüyorum ben. Kuşak farkı olduğu için bir anlaşmazlık, bazı durumlarda da çatışma olabiliyor.*

K12: *Bizim ilişkilerimiz aile içinde gayet samimim ve yakın. Bir problemimiz yok.*

K13: *Yani benim annemin moduna göre değişebiliyor ilişkim. Annem iyiye aramız iyi olabilir, annem kötüye aramız kötü olabilir. Biraz annemin ruh haline bağlı. Ben de çok yakınım anneme, arkadaşlarım da çok yakın. Arkadaş gibi anne aslında bir yerde. Ancak bazen herkes gibi anlaşmazlıklar yaşayabiliyoruz.*

K14: *Ben de çok fazla yakın diyemeyeceğim. Çok yakın bir ilişkimiz yok.*

K15: *Benim annemle aram iyidir yani herkes gibi bir tık iyi de olabilir. Ama genel olarak iyi bir ilişkimiz var.*

K16: *Genel itibariyle sıkıntı yok. Halalarımınla samimiyim. Birçok şeyimi onlarla bölüşürüm.*

K18: *Benim annem daha çok paylaşım yapıyor. Annemle de yaş farkımız az olduğu için arkadaş anne tarzı bir ilişkimiz var.*

K19: *Ben babamı 6 yaşına kadar neredeyse hiç görmemişim. 6 yaşından sonra babam üstüme daha çok düştü ama kardeşlerimle olan yakınlığı bana tam anlamıyla yansıtamadı. Çünkü ben babamla bir çocukluk geçiremedim. Bir çocukluk geçiremediğim için de babamla çok çok yakınım diyemiyorum. Babamla sorunlarım falan var. 100 üzerinden 60 diyebilirim. Babam olmadığı için anneme daha ağırlıklı büyümüşüm. Annemle büyümüşüm annemin yanındaymışım her zaman. Annem de kardeşlerime oranla benim üzerime daha çok. Anneme de 100 üzerinden 90 diyebilirim.*

K20: *Annemle yakınlığıma 10 üzerinden 10 verebilirim. Ama babamla biraz daha düşük. Çünkü annem hani anne yani, anaç şeysi var. O yüzden her anımda her şeyimde yanımda*

olabiliyor. Ben annemin benimle ağladığını güldüğünü falan filan. Ama babamla, toplumda biraz da şey var, babalar sevgilerini içinde yaşar, maalesef benim babamda da bu var. Duygularını pek paylaşmaz. Babamla biraz daha düşük.

5. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşması ebeveynlerinizle ilişkilerinizi nasıl etkilemektedir?

K11: *Çok fazla etkilediğini söyleyemem. Ne olumlu ne de olumsuz. Her hangi bir etkisi olmuyor.*

K12: *Paylaşması dediğim gibi benim için çok bir anlam ifade etmiyor. Show kısmını beğenmediğim için çok taraftarı değilim, paylaşılmama taraftarıyım daha çok.*

K13: *Aslında çok bir şey değişmiyor. Anlatır mesela, eğer çatlatmak için yapmışsa birisini onu söyler güleriz. Gurur duyduğunu anlattıysa ona göre tepki veririz. Değişmez bizim... Farklı bir sohbet açarız yani, öyle olabilir.*

K14: *Paylaştıkları zaman, az önce anlattığım dünya kız çocukları günü olayı. Bir etkileşim bir duygusallık olmuştu. Onun dışında ben de K12'e katılıyorum. İşin biraz Show kısmı olduğu için çok bir duygu hissetmiyorum. Onun dışında kalan bir paylaşımlar da çok bir duygu hissetmiyorum.*

K15: *Gülüyorum. Yani bir birimizle biraz dalga geçiyoruz. Niye paylaştın ne gerek vardı gibisinden gülüyorum. O da bu benim sosyal medyam istediğimi paylaşıyorum savunmasını yapıyor. Bu konu etkilemiyor ilişkimizi.*

K16: *Kötü fotoğraflarımı paylaştıklarında yani evet olabiliyor. Sildiriyorum yani. Hiç o konuda çatışma yaşamadık.*

K17: *Çok etkilemiyor o mutlu olduğu sürece ben de mutlu oluyorum.*

K18: *Kötü etkilenmiyor.*

K19: *İlişkime herhangi bir etkisi olmaz çünkü onların benim kötülüğümü düşünmediğini biliyorum. Daha çok beni sevecen davrandıkları için paylaştıklarını biliyorum. Aksine sevinirim. Ama paylaştıkları için de onlara tepkimi gösteririm. Kalplerini kıracak şekilde değil de, uyarırım yani bir şekilde paylaşılmaması gerektiğini. Fotoğrafi sildiririm. Ama ilişkime her hangi bir şekilde yön vermez.*

K20: *En başta tabii ki biraz tepki gösteririm ama bu da ilişkimi çok etkilemez. Çünkü Anneme ne zaman tepki bir göstersem, yani bu fotoğrafı paylaşma anne, bunu da insanlar görmesin bilmesin... O zaman da birazcık alınıyor. Ne olacak kızım değil misin, kızım var ki paylaşıyorum işte falan gibisinden. Böyle alımlı bir tavır sergilediğinde ben de üzülüyorum. O yüzden artık bir şey dememeyi tercih ediyorum.*

6. Ebeveynlerinizin sosyal medyada size ait bilgi ve görselleri paylaşmasının geleceğinizi nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?

K11: *Ben etkileyeceğini düşünmüyorum aslında. Ne olumlu ne olumsuz. Çünkü ailemin benim fotoğrafımı paylaşmasının nasıl bir etkisi olabilir diye düşünüyorum. Maksimum nazar değebilir. Belki o da. Onun dışında da herhangi bir şekilde etkileyeceğini düşünmüyorum.*

K12: *Ben geleceğimi hiçbir şekilde olumlu ya da olumsuz yönde etkisi olacağını düşünmüyorum da sanmıyorum. O gün yaşanır orda kalır.*

K13: *Şöyle eğer olur da bir gün evde kalırsam, annelerimiz bize uygun eş adayı bulabilirler en fazla bu olabilir. Bizim ailelerimiz birazcık şey yapıyor böyle en iyisine layıksınız ve onların çevresi en iyilerle dolu olduğu için öyle düşünüyorlar. O yüzden uygun eş adayını oradan ya da o ona gösterir gibi bir şey olabiliyor.*

K14: *Ben de K13 ve K11'e katılıyorum. Böyle bir olay geldi benim başıma. Kuzenimin düğününde çekindiğim bir fotoğrafı "darısı başıma" diye paylaşmıştı annem. Bence komik bir durum. Ben yine sildirmek için çabaladığım bir süreçti benim için. Ama en fazla olumlu etkisi onların isteyeceği eş adaylarını bulma konusunda olabilir. Onun dışında bir etkisi olacağını düşünmüyorum.*

K15: *Bence çok büyük bir etkisi olmaz. Maksimum küçüklük fotoğraflarımız görünüyor. Arkadaşlarımız gülüyoruz ediyoruz. Maksimum öyle etkileyebilir yoksa dedikleri gibi yok evliliktir başka bir şeydir ben zannetmiyorum yani. İlk başta söylediğim gibi benim uğraştığım yerler çekildiğim fotoğraflar gittiğim ziyaretleri annem de paylaşıyor. Ama onları ben de paylaşıyorum. Tabii annem biraz daha yorum yaparak candan yazılarla süslüyor böyle. Sanki ben cumhurbaşkanı adayımıymış gibisinden. Olumsuz etkilemez. Ama tabi geriye dönüp baktığımızda background araştırması yapıldığında çıkar o fotoğraflar.*

K16: Benim de geleceğimi etkileyeceğini düşünmüyorum.

K17: Ben de düşünmüyorum etkileyeceğini. Şöyle bir olay yaşanmıştı bu evlilik konusunda. Benim ve ailemin izni olmadan halam ve yengem benim fotoğrafımı birilerine göstermişti. Bu şekilde bir olay olmuştu daha önce. Ama bunun bilgisi geldiği zaman hem babam hem ben konuya dâhil olup engellemiştik. Kızmıştım.

K18: Bir etkisi olacağını düşünmüyorum. Sonuçta çoğumuzun ailesi gizli hesap kullanıyor. Dışarıdan kimse görmüyor. Hep tanıdık aile içi. O yüzden hiçbir etkisi olmaz diye düşünüyorum.

K19: Çok çocuk yaşta paylaşmadıysa belli bir yaştan sonra geleceğimi çok etkileyeceğini düşünmüyorum. Çünkü kendi fikirlerimi sunabildiğim zaman fotoğrafları kaldırtabiliyorum. Veya o fotoğraflara açıklama yapabiliyorum. Ama çocukluğumda paylaştığı şeyleri belli bir yaşa kadar çok fazla gören olmuşsa o yaştan sonra onunla ilgili dalga geçenlerin eline düşmüş olursa benimle ilgili kötü yaklaşımlarda bulunulursa bunun geleceğimi kötü etkileyeceğini düşünüyorum. Ama 15-16 yaşından sonra geleceğimi çok fazla etkileyeceğini düşünmüyorum.

K20: İllaki ilerleyen hayatımda karşıma çıkacak. Han, mantiken herkese açık paylaşıyor fotoğraflar. Birileri de benim fotoğraflarımı görüyor. İlerde bir gün tabii ki karşıma çıkacak. Birisi gelip zamanında AA sen şunu yapmıştın falan gibisinden. İyi bir şey olsun, kötü bir şey olsun...

7. Ebeveynlerinizin sharenting davranışının sonuçları ile nasıl baş etmektesiniz?

K11: Çok da evet ben de olumlu karşılamıyor. Rahatsız olduğum bir durum olursa bunu açık açık belirtiyorum ve kaldırıyorum. Kaldırmalarını istemek, diyebiliriz.

K12: dediğim gibi ben çok fazla maruz kalmadım bu duruma ama kalsam da çok umursamam. Zaten kim görececek en fazla komşular falan çok umurumda olmaz.

K13: Paylaşıldığı platformla ilgili. Facebook ise istediğini paylaşabilir. Ama Whatsapp durumu gibi benim tanıdığım hayatıma dâhil olan insanların gördüğü alanlarsa oraya bir sınırlama getirmek istiyorum rezil olmayım, dalga geçilmeyim diye. Maalesef ki önüne geçemiyorum bazen. En fazla şey yapabilirim, annem yokken bunu da yapabilirim, ama çok Whatsapp durumunu çok aktif kullanmıyor şu an Allah'tan, mesela işte K15 ile K18'yi

çıkabilir. Saçma fotoğraflar olabiliyor o zamanlar dayılarımı falan engellediğim olur, görülmesin diye. Bu kadar. Başka bir şey yapmıyorum.

K14: *Ben genelde siliyorum. Böyle çok yanında olmadığım da kardeşime söylüyorum git hemen sil fotoğrafı diyorum. Ya da işte Whatsapp'ta paylaşıyor genelde. Durum gizliliği ayarlarından böyle görmediğini istemediğim kişileri engelliyorum. Onu da çok fark etmiyorlar.*

K15: *Ben rahatsız olmadığım için baş etmeme gerek kalmıyor.*

K16: *Benim için de sıkıntı yok ya ben de yani rahatsız olmadığım için genel olarak... Dediğim gibi çirkin bir fotoğrafımı paylaşırlarsa söylerim ki kaldırırılar.*

K17: *Ben de baş edeceğim bir durum olarak görmüyorum bu durumu.*

K18: *Benim annem zaten paylaşmadan önce sorduğu için benim için de baş edilecek bir durum yok.*

K19: *Annemle babamda farklı oluyor. Annemi istediğim şekilde uyatabiliyorum ama babamla birlikte büyümediğim için babamla hep saygı çerçevesi üzerinde oluyor. Babama ses yükseltme ya da herhangi bir şey olmuyor. Babamın daha çok kanına girerek, yani daha çok istediklerini yaparak baba şunu siler misin, falan diye bir nevi yalvarma seviyesine gelerek.*

K20: *Baş edemiyorum. Dediğim gibi biraz tepki alıyorum. İşte “sanki yaptığımız kötü bir şey, ne yaptık yani, alt tarafı fotoğrafını paylaştık” falan gibisinden bir tepki alıyorum. Tabii üzülüyorlar falan. Ben de artık bir şey yapmıyorum. En başlarda fazla tepki gösteriyordum. Siliyordum falan. Baktım üzülüyor ediyor. Ben de bir fotoğraf değil mi ya, seni mi kıracağım moduna geçiyorum.*

8. Ebeveynleriniz sosyal medyada size ait bilgi ve görseller paylaşırken hangi hususlara dikkat etmelerini beklersiniz?

K11: *Şöyle ki tabii ki özel şeyleri paylaşmaları rahatsız eder. Özel şeyden kastım mesela paylaştığı fotoğrafta biz bizeyse özel bir anımızsa tabii ki paylaşmalarını istemem. Özel hayata saygı diyebilirim. Herkesi görmemesi gereken şeyleri zaten paylaşmazlar paylaşacakların da düşünmüyorum.*

K12: *O resmi ben de kendi resmimi paylaşabilecek düzeydeysem, o resim o düzeydeyse paylaşabilir. Ve tek başına beni paylaşması da çok saçma. Birlikte oluruz anlarız da tek başına beni neden paylaşıyorsun. Saçma. Buna da karşıyım şahsen. Birlikte olursa sorun yok.*

K13: *Mesela ben bir kıyafet giymişimdir. Annem onu kesmek ister, kendine göre yorumlamak ister. Ya da sansürlemek için kalp malp koyar. Öyle şeylere sinir olurum. Atma o zaman o fotoğrafımın görünmesini istemiyorsan. K11'e katılıyorum. Mahremiyet benim için de önemli. İzin alması... Ya da işte ben sosyal medyama koyamayacaksa koymaması gibi şeylere ben de dikkat ediyorum.*

K14: *Paylaşmalar direkt daha çok mutlu olurum. Hiç paylaşmalar benim için daha olumlu olur ama en azından paylaştıklarında diğer arkadaşlarımdan belirttiği gibi bir sorsalar hangisini paylaşayım diye benim için daha olumlu olur.*

K15: *Yani fotoğrafta düzgün çıkmayı, bazen göz kapalı olur ağız açık olur falan filan, böyle basit şeylere dikkat etmesini isterim. Yoksa zaten atılamayacak şeyleri annem de atmıyor.*

K16: *Benim de yani böyle zaten benim kendi Instagramımda paylaştığım fotoğrafları paylaşıyorlar genel olarak. Bazen işte aniden çektiği fotoğrafı paylaştığında sadece onları kaldırmalarını istiyorum. Genel olarak karşı çıktığım bir şey olmuyor yani.*

K17: *Benim iki tane var. Bir tanesi izin istemeleri, önce danışmalarını isterim. İkincisi de daha önce bahsedildiği gibi kendi hesabımda paylaşabileceğim bir şeyi paylaşmalarını isterim. Mesela koltukta uyuya kalmışken fotoğrafımın paylaşılmasını istemem. Bunu küçükken yapmışlıkları olmuştu çünkü. Ben bunu kendi hesabımda paylaşmıyorsam bence senin de bunu paylaşmaya iznin olmaması gerekiyor. Ben de bir bireyim.*

K18: *Kötü bir poz veriyor olmayım benim için o yeterli. O onu paylaşmaktan mutluysa paylaşsın. Sadece gözüm kapalı ağız açık kötü çıkmayım, paylaşılabilir bir şey olsun yeter benim için.*

K19: *Bana sormaları yeterli. Ben zaten çok fazla sosyal medya kullanan birisi değilim. Çok fazla fotoğraf paylaşan biri değilim. Herhangi bir fotoğrafımı, kendi ifşalarımı bile, kendim paylaşabilirim. Ama fotoğrafın durumuna bağlı. Bu yüzden bana sorup*

paylaşmaları yeterli. Fotoğrafın kötü veya iyi olması, efektif ya da efektif olmaması önemli değil.

K20: *Yani biraz daha-, Onlar çok fazla dikkat etmiyorlar. Mesela paylaşılan fotoğrafın uygunluğuna çok dikkat etmiyorlar. Bulanık bir şeyler falan olabiliyor. Annem çok dikkat etmez açık bilgilerim yer alabiliyor. Yani kişisel bilgilerim. Daha çok dikkat edilmesini beklerim. (...) Karne günü mesela, TC kimlikler doğum tarihler falan ortada.*

EK 5. Etik Kurul İzni

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Aksaray Üniversitesi- Aksaray Üniversitesi Rektörlüğü
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Tarih: 02/01/2023 13:28

E0000791837

Sayı : E-34183927-000-00000791837
Konu :Başvurunuz Hk.

Sayın: Mustafa Maruf CANSIZLAR

“Beliren Yetişkinlerin Sharenting Yaşantılarına İlişkin Görüşleri: Nitel Bir Çalışma” başlıklı 2022/08-61 protokol numaralı başvuru 27.12.2022 tarihli toplantıda kurulumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesi'nde belirtilen etik ilkelere **uygun olduğuna** toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Necmettin AYGÜN
Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul
Başkanı

Ek: İnsan Araştırmaları Etik Kurul Kararı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://e-belge.aksaray.edu.tr> adresinden 93470316-46ce-4ba7-8bdd-189ea4a91ef1 kodu ile erişebilirsiniz.

Bu Belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 93470316-46CE-4BA7-8BDD-189EA4A91EF1 Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/aksaray-universitesi-cbys>

Adres: tarih Bölümü
Telefon No: 2882194 Faks No: 2882125
e-Posta: naygun@aksaray.edu.tr İnternet Adresi:
<https://www.aksaray.edu.tr/>
KEP Adresi:

Ayrıntılı bilgi için: Necmettin AYGÜN
Profesör
Telefon No: 2882194

1 / 1

EK 6. Tez Değerlendirme Formu

Aksaray Üniversitesi Tez Değerlendirme Formu		
Öğrencinin Adı Soyadı: Mustafa Maruf CANSIZLAR		EVET
Kapak		X
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	X
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	X
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	X
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	X
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	X
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	X
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	X
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	X
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	X
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	X
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	X
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	X
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	X
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	X
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	X
16	Kaynak formatı Kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	X
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	X
Atıf Yöntemi APA 6 ☒ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	X
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	X
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	X
21	Sayfa kenar boşluklar ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	X
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	X
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	X
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	X
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak	X

Bu tezin tarafımdan “Tez yazım kuralları” okunarak dikkatlice hazırlanmış olduğunu ve doğabilecek her türlü olumsuzluktan sorumlu olacağımı kabul ederim.

Öğrencinin imzası